

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

Národní škola

Vzdělávací program pro 1. - 9. ročník základního školství

Schválilo MŠMT ČR dne 17. 3.1997 pod č.j. 15724 / 97-20 s účinností od 1. září 1997 jako vzdělávací program pro 1.- 9. ročník základního vzdělávání.

(aktualizace k 1.9.2007)

Zpracovala Asociace pedagogů základního školství České republiky
v rámci projektu rezortního výzkumu MŠMT ČR

Komukoliv prospěti můžeš, prospívej rád, možno-li celému světu.
Sloužiti a prospívati je vlastnost povah vznešených.

J. A. Komenský

Všeobecné vzdělání, o které usiluje každý myslící člověk, musí být světové.
Ale to neznamená těkat po světě, nýbrž pochopit svět z našeho českého hlediska.
Světovosti nedosáhneme cizí pomocí, ale musíme si ji dobýt vlastní prací.

T.G.Masaryk

Schváleno ministerstvem školství 17.3.1997

AUTORSKÝ KOLEKTIV

Koncepce: Josef Vondráček, PaedDr.Karel Tomek, RNDr. Jindřich Kitzberger

Český jazyk: Mgr. Hana Kňazovická, Mgr. Jiřina Palkovičová, Mgr. Alena Boušová
Cizí jazyk: PaedDr. Karel Tomek
Matematika: Jana Ryšavá, Mgr. Hana Rothbauerová, Mgr. Zdena Fadrná
Prvouka: Mgr. Iveta Vajskebrová, PaedDr. Karel Tomek
Přírodověda: PaedDr. Karel Tomek
Přírodopis: RNDr. Jindřich Kitzberger
Vlastivěda: PaedDr. Karel Tomek
Dějepis: Mgr. Dana Vepřková, Mgr. Eduard Zeman
Zeměpis: Mgr. Jaroslava Cemperová
Poznávání společnosti: Mgr.Dana Vepřková, Mgr. Eduard Zeman
Občanská a rodinná výchova: Mgr. Eva Francová, Mgr. Jaroslava Vajglová
Chemie: Mgr. Vladimír Vepřek
Fyzika: Zdeněk Vaníček
Poznávání přírody: RNDr. Jindřich Kitzberger
Pracovní výchova: Mgr. Miluše Novotná, Mgr. Jiří Pavlík
Technika: Mgr. Jiří Pavlík
Hudební výchova: Mgr. Jiřina Štěrbová, Mgr. Alena Boušová
Výtvarná výchova: Mgr. Leonora Kitzbergerová, Mgr. Miloslav Vyskočil
Tělesná výchova: Mgr. Ilona Řejhová, Doc.PaedDr. Vladislav Mužík, CSc

Programy:

Výchova k zdravému životnímu stylu: RNDr. Jindřich Kitzberger
Myšlenkové dovednosti (Filozofie pro děti): PhDr. Henrich Breuer, CSc

Úvodní slovo autorů

Na počátku naší práce na alternativním vzdělávacím projektu byly tyto myšlenky:

- vypracovat otevřený a prostupný projekt, který bude vycházet ze zkušeností učitelů z praxe na základních školách a umožní změnit klima na školách tak, aby do nich chodily děti rády
- respektovat dětství jako plnohodnotné období života
- akceptovat, že pro úspěšný rozvoj dítěte má velký význam život v populačně přirozené skupině. "NE" selekci v období povinné školní docházky
- výchova a vzdělání musí směřovat k praktickému životu v moderní společnosti
- poskytnout žákovi globální pohled na svět
- předpokladem rozvoje demokratické společnosti je svobodný člověk schopný nést odpovědnost za svá rozhodnutí, za svůj život
- svobodného člověka může vychovat pouze svobodný učitel
- nevázat projekt na žádnou metodu či učebnici (o tom rozhoduje učitel)
- umožnit maximální diferenciaci uvnitř školy, dát školám možnost zohledňovat místní podmínky a rozhodnout o vlastní profilaci
- za závazné považovat kmenové učivo, které bude vybráno tak, aby ho zvládla většina žáků.

V Praze dne 2. března 1996

Autoři

I. ÚVODNÍ ČÁST

Projekt Národní škola předpokládá povinnou devítiletou školní docházku. Při jeho tvorbě jsme vycházeli jak z teoretických, tak i bohatých a praxí ověřených poznatků učitelů základních škol, kteří nejlépe znají schopnosti a možnosti žáků v jednotlivých věkových skupinách. Jejich zkušenosti byly uplatněny v osnovách předmětů. Projekt si klade za cíl být školou pro děti, školou zaměřenou na úspěch, školou, která zahájí vzdělávací dráhu dítěte a položí základy pro život svobodného člověka. Svobodného člověka může vychovat jen svobodný učitel. Zrychlování společenského vývoje je mj. charakteristické pro dnešní dobu a výrazně ovlivňuje i oblast výchovy a vzdělávání. Různorodost názorů existujících ve společnosti se promítá i do oblasti vzdělávání.

Záměrem projektu Národní škola je uvádět vzdělávání do souladu s tímto vývojem. Neurčuje pro výuku závaznou metodu nebo učebnici. Umožňuje vyučování v blocích a diferenciaci podle zájmu dětí a možností školy. Použité formy a metody práce by měly v dětech vyvolávat touhu po poznávání, provokovat jejich zvědavost a stimulovat kladné rysy lidské povahy. Vzhledem k těmto kritériím by měl učitel posuzovat vhodnost zvolené metody.

Učitel pravděpodobně dosáhne ve výchově cílů, které si stanovil:

- bude-li přesvědčen o jejich hodnotě a budou-li i jeho cíli
- bude-li mít upřímně rád své žáky se všemi jejich chybami, bude-li schopen přijmout je takové, jací jsou
- bude-li mít dostatek trpělivosti, houževnatosti a tolerance
- -bude-li zcela zaujat pro výchovu a bude-li mít dostatek sebeúcty

Projekt považuje za závazné kmenové učivo v základní části učebního plánu ve všech ročnících a předmětech. Závazný je i celkový týdenní počet hodin včetně nadstavbové části.

Nadstavbová část umožňuje diferenciaci podle zájmů, speciální kurzy (třeba i krátkodobé), rozšiřování vědomostí, individuální péči. Obsahovou náplň nadstavbové části stanoví škola na základě popisů obsahových celků. Považujeme za možné a někdy i účelné sdružovat v nadstavbové části (výjimečně i v základní) žáky nejen stejného postupného ročníku, ale i různých ročníků. Předpokládáme, že právě toto dá slabším žákům možnost dosáhnout úspěchů a prokázat své schopnosti. Talentovaným žákům umožní rychlejší rozvoj. Jsme si vědomi náročnosti, která z tohoto pojetí vzdělávacího projektu pro učitele vyplývá. Vytváří však i podmínky pro to, aby pocítili radost ze své tvůrčí práce. Věříme, že projekt podpoří v našich školách hezké vztahy mezi učitelem a žákem, že na školách vyrostou další učitelské osobnosti a škola se stane skutečně školou pro děti.

Název Národní škola nebyl vybrán náhodou. Vyjadřuje stejnou myšlenku, která stála u zrodu Národního divadla nebo Národního muzea: "Národ sobě." Jsme přesvědčeni, že mezi českými učiteli se nachází takové množství tvůrčích osobností a taková síla myšlenek, že je jen otázkou nedlouhé doby, kdy se naše školy opět stanou chloubou národa.

Autoři vycházejí při tvorbě ze zásady stručnosti, jednoznačnosti a přehlednosti. Součástí projektu bude KATALOG FOREM A METOD PRÁCE, jakýsi zásobník nápadů, metodických a didaktických námětů. Jeho tvůrci budou především učitelé z praxe. Ti nejzkušenější budou členy redakční rady tohoto katalogu.

Věříme, že náš projekt navodí ve školách tvůrčí atmosféru, osvobodí učitele od stísnujícího pocitu závislosti na oficiálních stanoviscích. Dává možnost obhájit svůj vlastní názor, vybrat si z různých metodických postupů, učebnic a pomůcek, při respektování obecně platných pedagogických a hygienických zásad, s využitím nových poznatků pedagogiky a psychologie. I když projekt dává volnost v použití různých forem a postupů práce, dítě by mělo v průběhu základní školní docházky získat schopnost podřídit se určitému režimu a systematicky pracovat.

Hlavním smyslem práce učitele se musí stát výsledek v podobě postojů, dovedností, vědomostí i rozvoje schopností jeho žáků. Výchova v širším smyslu, tedy formování osobnosti žáka je nemyslitelná bez podílu osobního příkladu učitele i celého pedagogického sboru konkrétní školy.

II. TEORETICKÁ A FILOZOFICKÁ VÝCHODISKA PROJEKTU NÁRODNÍ ŠKOLA

Program vychází z národní filozofie výchovy a pokrokových tradic českého školství dvacátého století. Neodmítá však využívání zkušeností školství jiných zemí. Vychází z multikulturní výchovy, která v dětech kultivuje hrdost na příslušnost k vlastnímu národu a současně pěstuje schopnost respektovat příslušníky jiných ras, národů a etnik. Vnímání a poznávání těchto odlišností je dobrým východiskem pro vzájemnou toleranci a soužití. Trvale udržitelný rozvoj světa je, kromě jiného, možný jen tehdy, budou-li vztahy mezi lidmi založeny na vzájemné lásce a úctě, což platí i ve vztazích k ostatním živým bytostem, živočichům a rostlinám. V oblasti poznávací je východiskem globální pohled na svět. (G.Pike, D. Selby * Globální výchova , 1994)
Národní škola musí být školou pro děti, školou, která respektuje dětství jako plnohodnotné období života, nikoliv jen jako období přípravy pro život. Každé dítě se vyvíjí svým vlastním tempem, je řízeno svým vlastním dědičným vybavením. Národní škola chápe jako hlavní měřítko úspěch a vlastní pokrok dítěte. Upřednostňuje kladnou motivaci.

Za nesprávnou považujeme předčasnou selekci dětí v období povinné školní docházky. Pro úspěšný rozvoj dítěte má velký význam život v populačně přirozené skupině (t.j. ve skupině, kde jsou zastoupeni jedinci s různými vlohami a vlastnostmi). Do přirozené skupiny patří děti s různými typy postižení, jejichž integrace obohacuje všechny děti a vytváří podmínky k hodnotnému spolužití postižených a zdravých lidí v dalším životě. Účelnost této intergrace je nutno vždy pečlivě zvažovat v každém konkrétním případě ve spolupráci s odborníky.

Předpokladem rozvoje svobodné demokratické společnosti je svobodný člověk, schopný nést odpovědnost za svá rozhodnutí, za svůj život. Učitel je zkušenějším partnerem dítěte, kterému pomáhá nalézt cestu při jeho začleňování do společnosti.

**Pokud jde o náboženskou výchovu, nechává se na dohodě rodičů, školy a církvi.
Organizace výuky se řídí platnými závaznými předpisy.**

V hodnocení činnosti a výsledků práce žáka neupřednostňujeme žádnou formu. Jsme toho názoru, že každou lze zneužít nebo využít. Je plně v rukou učitele, zda se hodnocení stane prospěšným nástrojem zpětné vazby pro žáka a zdrojem informací o žakově vývoji pro rodiče i pedagogy nebo bude zneužito jako forma nátlaku.

Za neopominutelný princip hodnocení a klasifikace považujeme převahu pozitivní motivace.

Protože ani po množství diskusí na toto téma není situace přehledná, považujeme za nutné vyjádřit názor autorského kolektivu na tuto problematiku. Především se stále zaměňují a směšují pojmy: hodnocení a klasifikace. Jsme toho názoru, že je třeba je rozlišovat. Hodnocení chápeme jako nezbytnou součást výchovy a vzdělávání, kdy pedagog svým hodnocením poskytuje zpětnou vazbu žákovi. Pestrost forem hodnocení je velká a především je hluboce individualizovaná. To, co je jedním žákem bráno jako mimochodem pronesená poznámka, může u jiného (a za jiných okolností) znamenat počátek něčeho, co poznamená celý jeho další vývoj.

Existují však některé zásady, jejichž uplatnění zaručuje, že se pedagog příliš neodchýlí od našeho záměru, kterým je podpora pozitivních rysů ve vývoji žáka.

- slovo má obrovskou moc. Dobře zvažuj, co svým žákům říkáš, protože jednou vyslovené již nelze vzít zpět.
- *žáci učiteli buď důvěřují, nebo nikoliv. Pokud jsi jejich důvěru ztratil, vyhni se hodnocení, dokud ji znovu nezískáš.
- důvěřuj ve schopnosti a možnosti svých žáků. Věř, že tvoje přání mít důvěru žáků je stejně silné jako jejich přání mít tvoji důvěru. Prostředí oboustranné důvěry je nejlepším předpokladem k radostné a tím i úspěšné práci.
- hodnot' to, co je podstatné a hodnot' co nejobektivněji.
- můžeš hodnotit úspěchy, pokroky, chyby i nezdary. Hodnot' to, co se stalo, výsledek činnosti, způsob provedení, vše co umožní žákovi najít směr na další vzdělávací cestě.

Posuďte tato dvě sdělení:

"Tvoje slohová práce obsahuje několik zajímavých myšlenek. Obsahuje však také řadu gramatických chyb. Věřím, že se ti podaří tyto nedostatky odstranit. Rád ti v tom pomohu." Druhé: "Opět jsi ukázal, že nejsi schopen se naučit gramatiku. Jsi nejhorší žák, jakého jsem kdy učil. Nic z tebe nebude."

- hodnot' co nejčastěji, protože správné hodnocení je jednou z věcí, kterou od tebe tvoji žáci očekávají.
- omez v hodnocení srovnávání žáků mezi sebou na nezbytné minimum při klasifikaci. Každý žák má jiné výchozí předpoklady a osobnost se vyvíjí nenapodobitelným způsobem. Nepokoušej se rovnávat nesrovnatelné. Odsuzuješ se předem k nezdaru.
- nespolehej se příliš na svoji paměť. Ved' si o svých hodnoceních záznamy. Jejich forma je tvojí věcí.
- neobávej se, že tvrdá kritika nebo odsouzení určitého činu tvých žáků způsobí škody na vašich vztazích, pokud je tvé hodnocení spravedlivé a vyslovené bez úmyslu ublížit.

Děti hledají cestu a ty jsi tu proto, abys ukazoval, co je správné a co nikoliv. Zlo je kolem nás všude. Nauč ho děti pojmenovat, rozpoznat a postavit se proti němu.

Klasifikace

je něco jiného. Je-li hodnocení procesem individuální interakce mezi učitelem a žákem, je klasifikace procesem, který by měl být co nejvíce objektivizován. Jestliže porovnáváme dosaženou úroveň žákových vědomostí, dovedností, kompetencí a postojů s úrovní, která je deklarována v učebních osnovách a obecně ve standardech vzdělávání jako požadovaná pro určitý předmět a věk a zároveň přiřazujeme žáka do nějaké (u nás obvykle pětistupňové) stupnice, pak se jedná o klasifikaci. Domníváme se, že klasifikace má své místo ve školském systému, přinejmenším z důvodu hluboce zakořeněné tradice, kterou nelze pominout. Je potřebným nástrojem srovnávání, jednotícím měřítkem, které umožňuje činit některá potřebná zobecnění.

Závěr:

Považujeme za nezbytné, aby vznikl dokument, který přesně, jasně a srozumitelně vymezí pravidla klasifikace žáků, způsoby získávání podkladů pro klasifikaci i postupy co nejobjektivnějšího vyhodnocení těchto podkladů. Považujeme to za nutné. Má-li naše školství umožňovat pluralitu vzdělávacích cest, musí mít kromě standardů i kritéria klasifikace žáků.

Současné formální hodnocení je takřka výhradně orientováno na klasifikaci. Národní škola prosazuje princip, že učitel by měl častěji používat i jiné formy hodnocení, které více vypovídají o žákově osobnosti. Učitel by různými formami měl zjišťovat především to, co žák ví a nikoliv hledat to, co neví. Domníváme se, že v předmětech výchovného zaměření by bylo vhodné hodnocení slovní. Vzhledem k závažnosti hodnocení si myslíme, že by dokumentace, dokládající vývoj žákových vědomostí, dovedností, návyků, postojů a pod. (výsledky významnějších testů, prověrek, samostatných prací, soutěží, pozorování aj.) měla být shromažďována po celou dobu základní docházky žáka, protože tvoří nenahraditelný zdroj informací pro pedagogy.

III. ZÁKLADNÍ SMĚRY VZDĚLÁVÁNÍ V NÁRODNÍ ŠKOLE

- založit úspěšnou vzdělávací dráhu dítěte, vybavit ho strategií učení a tím vytvořit základ pro rozvoj vzdělanosti
- usilovat o pozitivní emoční vyladění osobnosti dítěte a snížení úrovně agresivity
- zbavit dítě vnitřních bariér, které brání rozvoji jeho osobnosti
- spoluvytvářet svobodnou osobnost, schopnou přijímat odpovědnost za svá rozhodnutí, připravenou volit svou další vzdělávací cestu
- usilovat o to, aby úroveň poznání dosažená dítětem v průběhu vzdělávání co nejvíce odpovídala jeho individuálním možnostem
- vést děti k přesvědčení, že pro zaujímání odpovědných postojů a vytvoření vlastního žebříčku hodnot je potřebné získání co nejhlubšího poznání světa kolem nás
- podpořit zájem dítěte o poznání světa v jeho globálních souvislostech
- vytvářet a podporovat v dětech postoje, které směřují k trvale udržitelnému rozvoji světa
- prostřednictvím pochopení a poznávání národní kultury rozvíjet citlivost ke kultuře evropské a mimoevropské. Postupně pěstovat evropskou identitu
- dovést děti k pochopení nezbytnosti aktivní znalosti cizích jazyků
- rozvinout u dětí v co největší míře adaptační mechanismy osobnosti
- naučit děti přiměřeně věku získávat, zpracovávat a využívat informace
- formovat komunikativní osobnost schopnou naslouchat názorům druhých a respektovat je, tolerovat odlišnosti a spolupracovat
- vést děti k pochopení rodiny jako základní a nenahraditelné hodnoty
- pěstovat schopnost vyjádřit své myšlenky a postoje slovem i písmem, a to s citem pro mateřský jazyk
- vštěpovat zásady zdravého způsobu života
- rozvíjet tvořivost dítěte přiměřeně k jeho individualitě
- vytvořit podmínky pro úspěšnou integraci postižených dětí

IV. OBECNÁ KONCEPCE VÝUKY

"Národní školu" považujeme za vzdělávací program pro devět let základní školy. Těchto devět let by mělo v našem pojetí tvořit konzistentní celek s plynulou a rovnoměrnou vnitřní dynamikou. "Národní škola" může být úspěšně aplikována pouze v případě, že učitelé všech ročníků budou akceptovat obecné principy obsažené v úvodní části projektu.

Vycházíme z předpokladu, že přibližně 95 % populace bude navštěvovat základní školu až do .ročníku. Víceletá gymnázia by měli navštěvovat jen mimořádně talentovaní žáci. Výraznější selekci dětí podle schopností a nadání považujeme ve věku 11-12 let za předčasnou. Má podle našeho názoru negativní dopad nejen na úroveň základních škol, ale i na psychosociální rozvoj žáků v kterékoli takto vzniklé skupině. Za kmenové učivo považujeme takový obsah vzdělávání, který je škola povinna zařadit do své vzdělávací nabídky. Autoři jednotlivých předmětů byli vedeni snahou vybrat takové obsahové celky, které nelze při výuce opominout.

V závěru své práce upravili autoři obsah předmětů podle STANDARDU ZÁKLADNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ, který vyšel později. Využití možností, které dává nadstavbová část učebního plánu umožňuje realizovat rozšířené vzdělávání jazykové, přírodovědné, výchov, techniky ap.

Národní škola je projekt, který zajišťuje prostupnost do všech stávajících vzdělávacích programů používaných v základních školách.. Ta je zajištěna závazností kmenového učiva, které je v souladu se Standardem základního vzdělávání.

Hlavní principy, o které se projekt opírá:

1. Výrazná diferenciacie učebních plánů uvnitř školy.

Tato diferenciacie vychází z našeho pojetí kmenového učiva a učebního plánu . Musí vyhovovat požadavku uceleného základního vzdělání absolventa základní školy a přitom maximálně vyjít vstříc individuálním potřebám, zájmům a schopnostem jednotlivých žáků. Tato diferenciacie prolíná jak základní, tak nadstavbovou částí učebního plánu a je soustředěna především do 8. a 9.ročníku. V těchto ročnících je již většinou patrná možnost další orientace dítěte i míra jeho schopností a navíc již mezi žáky začínají vznikat větší rozdíly ve zvládnutí základního učiva a orientaci v něm. Projekt však nepočítá s tzv. vnější diferenciací žáků, tj. trvalým oddělením dětí podle jejich momentálních schopností do různých tříd. Základem diferenciacie jsou různě utvářené skupiny, kde je kritériem především zájem žáků. Pokud jsou kritériem schopnosti, jsou žáci rozděleni vždy jen v určitém předmětu a je zaručena prostupnost skupin. Skupiny mohou být vytvářeny v rámci tříd, ročníku nebo více ročníků.

2. Výchova i vzdělávání musí více než dosud směřovat k praktickému životu v moderní společnosti.

Současné učivo základní školy je stále z velké části tvořeno abstraktní teorií, která je podle našeho názoru mylně považována za "nezbytný" základ vzdělání. Obsah učiva je nutné přizpůsobit funkcím, které má základní vzdělání prioritně plnit. Má-li být toto vzdělání skutečnou

přípravou na život a práci v moderní společnosti, musí být jeho obsah pro tyto účely použitelný. Tento projekt si neklade za cíl redukci učiva, ale jde mu o následující:

A. Odstranění samoučelnosti učiva,

kteřé by nemělo být v osnovách proto, aby si žáci upevňovali mechanickou paměť a usilovali o jakýsi abstraktní cíl všeobecné vzdělanosti, ale proto, aby žáky pomáhalo připravovat na život a současně umožnilo rozvoj jejich osobnosti. Zvláště v posledních dvou ročnících klademe tedy důraz na aplikační pojetí výuky (kritérium "použitelnosti" při výběru učiva). Projekt se pokusil specifikovat, které postoje, návyky a dovednosti je třeba posilovat a upevňovat jako obecný předpoklad úspěšného řešení situací, kterým je obvykle člověk v životě vystavován, případně těch, o kterých můžeme předpokládat, že jim se značnou mírou pravděpodobnosti bude vystaven. Při výběru konkrétního učiva by měl učitel provést analýzu ve dvou rovinách:

1. Ke kterým poznatkům se mohou učitelé pokusit dovést děti proto, že již dozrály do věku, kdy je mohou pochopit a zvnitřnit. Jde o hledisko věkové přiměřenosti (týká se samozřejmě i dovedností, návyků, postojů).

2. Zda jsou již vytvořeny struktury potřebných pojmů a souvislostí, ve kterých se poznatek může zachytit jako součást těchto struktur.

Úkol výběru učiva bychom vyřešili snáze, kdybychom opustili tezi, že na základních školách budujeme základy věd. Jiná věc je, že to, co děti učíme, musí být vědecky správné, nesmí být v rozporu s dosaženým poznáním.

Výraznou diferenciaci obsahu vzdělávání vzhledem k odlišným zájmům a schopnostem dětí. Mnoho teoretických poznatků, které jsou dnes vnucovány všem dětem bez rozdílu, je možné pro část populace nahradit jinými, a to podstatně užitečnějšími pro každého jednotlivce.

Tyto zásady nijak neoslabují možnosti talentovaných žáků získat takové vzdělání, které by jim umožnilo bezproblémový postup na další stupeň školy. Pro tyto žáky je samozřejmě vysoce "praktické" ovládnout teorii na potřebné úrovni. K tomuto účelu jsou určeny zejména náročnější programy v rámci povinných i nadstavbových hodin, jakož i speciální volitelné předměty.

3. Základní vzdělání musí poskytnout absolventu základní školy především globální pohled na svět.

Svět, ve kterém dítě žije, není rozkouskovan na jednotlivé školní předměty, mezi kterými existují (nebo také neexistují) křehké nitky vazeb. Zvláště na 2. stupni základní školy je nutné překonat velkou izolovanost jednotlivých předmětů ve vyučování, protože v životě je vše vzájemně propojeno.

4. Výběr konkrétního učiva nepovažujeme za nejpodstatnější - důležité jsou vzdělávací cíle, jejichž plnění toto učivo slouží.

Z této zásady vyplývá důležitý znak tohoto projektu - ponechává podstatný prostor ve výběru konkrétní učební látky škole, resp. učiteli. Kmenové učivo, které projekt obsahuje, zajišťuje bezproblémový horizontální přesun žáka mezi jednotlivými školami nebo třídami. Je na každém učiteli, aby podle konkrétních podmínek žáka připravil k další etapě vzdělávání. Právě tak na něm zůstává zvažování, které další poznatky použije pro splnění obecných vzdělávacích cílů.

Pro ilustraci: Takovým obecnějším vzdělávacím cílem se jeví například co nejpřesnější představa žáka o rozmanitosti forem života na Zemi. Není však příliš důležité, na kterých konkrétních organismech bude učitel tuto rozmanitost dokazovat.

5. Učební plán projektu ponechává školám výraznou volnost pro zohlednění konkrétních místních podmínek.

Tuto volnost má škola v nadstavbové části učebního plánu. Výběr předmětů organizaci nadstavbové části projednává vždy pedagogická rada (nemělo by jít o jednostranné rozhodnutí ředitele školy).

Úvaha o pojetí vyučovacích předmětů v Národní škole

Národní škola zachovává členění obsahu do jednotlivých vyučovacích předmětů především z důvodů hluboké tradice, jejíž náhlé rozbití by bylo jistě nejen zdrojem nejasností pro vlastní realizátory projektu, ale zřejmě by komplikovalo domluvu i mezi jednotlivými vzdělávacími programy v rámci povinné školní docházky. Ve svém výsledku by mohlo komplikovat situaci především dětem a rodičům.

Národní škola je postavena na globálním pohledu na svět a tudíž i výchova v ní probíhá v komplexních vnitřně strukturovaných celcích, spojených vnitřními souvislostmi. Základní realizační jednotkou je školní den, ve kterém se v logických návaznostech a souvislostech střídají činnosti, které je možno z hlediska plánování přiřazovat k známým vyučovacím předmětům.

Z tohoto pohledu představují vyučovací předměty jednotlivé okruhy vědomostí, dovedností, návyků a postojů, ke kterým se žáky směřujeme. Jsou to prostory, obrazně území otevírající se před žáky, je to výzva k poznávání, k pochopení, k zvnitřnění, k vlastnímu růstu. Rozhodně není vyučovací předmět malou vědou. Je zřejmé, že učitel povede své žáky cestou, kterou vybudovaly generace vědců, cestou pravdivého obrazu světa. Především je však bude učit poznání ve smyslu vědeckého poznání. Zdaleka ne všechno již bylo poznáno a často jsme příliš neskromní a chybí nám alespoň náznak pokory, s kterou bychom měli k poznávání světa přistupovat.

Není to tedy výzva k nevědeckosti. Jen jsme bránili žáky před snahou odborníků, specialistů v jednotlivých vědních disciplínách, učinit z poznání základů určité konkrétní vědy povinností pro všechny žáky.

Konkrétně: Jazyk není fonetika, sémantika, lexikologie, morfologie, syntaxe, atd. Z našeho pohledu je jazyk prostředkem dorozumívání mezi lidmi. Naším cílem tedy bude vychovat člověka, který se bude umět dorozumívat s ostatními lidmi. Jistě, že použijeme poznatky výše jmenovaných disciplín jazykovědy. Dost možná, že některé z mladých lidí zaujme vnitřní struktura jazyka natolik, že se jí budou obírat hluboce a nakonec se stanou jazykovědci. Dost možná, že některé uchvátí kouzlo jazyka a krása sdělování natolik, že se zrodí básník či spisovatel. Naším cílem však zůstává především to, aby dnešní žáci nesli dál poklad národního jazyka, aby se nic z této drahocenné truhlice v těchto zmatečných a poněkud nepředvídatelných dobách současného světa nepoztrácelo. Skvělým výsledkem našeho učitelského snažení bude, když do pokladnice jazyka přibudou další poklady zrozené v myslích našich žáků. Neboť dobrým učitelem je ten, který vychová žáky, kteří ho převýší.

Právě tak by bylo možno hovořit o dalších předmětech a vědních oborech. Ve vědách musí být orientován učitel. Žák se musí orientovat v životě. Zredukujeme-li výchovu a vzdělávání dětí na seznamování se základy věd, byť jakkoli umně sestavenými do promyšleného systému, ztratil náš pedagogický koráb směr.

Obecné principy

Učební plány jsou tvořeny dvěma částmi:
základní a nadstavbovou.

Základní část:

obsahuje minimální počet hodin, které musí být předmětu věnovány (vazba na kmenové učivo) a vyjmenovává pro školu závazné předměty.

Nadstavbová část umožňuje

- diferenciaci žáků podle zájmů a schopností, vlastní profilaci školy
- zvýšenou individuální pomoc jakkoliv handicapovaným a vytvoření podmínek pro jejich úspěšnou činnost (v trvalých i dočasných skupinách)
- rozvoj schopností talentovaných žáků
- rozšíření učiva základní části

Plán je závazný v celkovém počtu hodin pro třídu, v předmětech základní části a jejich hodinové dotaci. Základní plánovací jednotkou je týden.

Projektová metoda

(Kowaliková: Integrovaná tématická výchova, Kroměříž 1995) Projekt ji chápe jako učební plán , ze kterého je zřejmý podíl jednotlivých předmětů. (Při jejím použití dočasně nahrazuje stanovený učební plán a rozvrh hodin.) Sestavují ho vyučující a schvaluje ředitel školy. V průběhu realizace projektu je nutno dodržovat dotaci hodin tělesné výchovy a další pravidla hygieny školní práce.

Obecně platí: čím méně projekt odpovídá z hlediska obsahu podílu jednotlivých předmětů učebního plánu (některé nemusí být v projektu zastoupeny), tím by měl být projekt kratší.

Nadstavbová část učebního plánu

Z organizačních důvodů doporučujeme zařadit předměty této části učebního plánu do jednoho časového bloku ve vyučovacím dni. V samostatné kapitole je uvedena soustava obsahových celků, které mohou tvořit buď samostatné předměty nebo být ve smysluplných kombinacích integrovány do předmětů, o jejichž názvu rozhodne škola. Lze zařadit i kurzy. Výběr předmětů nadstavbové části schvaluje ředitel školy po projednání v pedagogické radě. Při rozhodování se vychází ze zájmů a potřeb žáků, z personálních a ekonomických možností školy. Lze využít i externích učitelů.

Názvy předmětů nadstavbové části se zapisují v třídních knihách, výkazech a na vysvědčení pod předměty základní části. Hodnocen bude žák, který předmět navštěvuje po dobu celého pololetí.

V nadstavbových předmětech se mohou sdružovat žáci jedné třídy, ročníku nebo více ročníků.

Součástí projektu Národní škola jsou dva programy. Nejde o dva samostatné předměty. Jejich smyslem je dát ucelenou představu o tématice, která by měla prostupovat celým životem školy. Program "Výchova k zdravému životnímu stylu" je pro školu závazný.

Konkrétní podobu učebního plánu v nadstavbové části musí škola volit tak, aby neporušila zásadu závaznosti kmenového učiva (v tom smyslu, že jeho tématům musí být vyučováni všichni žáci).

UČEBNÍ PLÁN PRO I. STUPEŇ

Rozvrh hodin v týdnu není chápán jako dogma. Je na učiteli, jak si rozvrhne denní program výuky, při zachování časových proporcí jednotlivých předmětů v týdnu. Vyučovací jednotkou nemusí být vyučovací hodina v tradičním pojetí, ale i jiný časový úsek s vnitřní logickou stavbou, který zřejmě bude v podmínkách 1. stupně převážně kratší. V opačném případě je nutno dodržovat zásady hygieny školní práce (přestávky, relaxace a pod.) 1. stupeň je z hlediska organizačního ideálním prostředím pro realizaci tzv. projektové metody.

Nadstavbová část umožňuje:

- diferenciaci žáků podle zájmů a schopností
- zvýšenou individuální pomoc (v dočasných nebo trvalých skupinách), což vytvoří podmínky pro úspěšnou učební činnost všech jakkoliv handicapovaných žáků
- rozvoj schopností talentovaných žáků.

Předměty v této části by měly umožnit žákům realizovat své zájmy a schopnosti tam, kde je předpoklad, že budou úspěšní. Individuální pomoc žákům lze uskutečňovat formou konzultačních hodin, kurzů pro žáky s poruchami apod.

Učební plán

Předmět	Ročník				
	1.	2.	3.	4.	5.
<i>Platí pro žáky všech ročníků</i>					
Český jazyk			36		
Matematika			20		
Prvouka		7			
Vlastivěda				3	
Přírodověda				4	
Hudební výchova			5		
Výtvarná výchova			5		
Pracovní výchova			5		
Tělesná výchova			10		
<i>Platí pro žáky, kteří jsou ve školním roce 2007/08 ve 2. až 4. ročníku a v 7. až 9. ročníku</i>					

Cizí jazyk			9		
Základní část	18	18	22	23	23
Minimum nadstavbové části	1	3	1	2	2
Týdenní minimum	19	21	23	25	25
<i>Platí pro žáky, kteří jsou ve školním roce 2007/08 v 5. ročníku</i>					
Cizí jazyk					4
Základní část					24
Minimum nadstavbové části					1
Týdenní minimum					25

Platí pro žáky, kteří jsou ve školním roce 2007/08 ve 2. až 4. ročníku	Platí pro žáky, kteří jsou ve školním roce 2007/08 v 5. ročníku
Počet povinných hodin pro žáky musí být stanoven v rozpětí: 1. ročník 19 - 21 2. ročník 21 - 23 3. ročník 23 - 25 4. ročník 25 - 26 5. ročník 25 - 27	Počet povinných hodin pro žáky musí být stanoven v rozpětí: 1. ročník 19 - 21 2. ročník 21 - 23 3. ročník 22 - 24 4. ročník 25 - 26 5. ročník 25 - 27
Součet povinných vyučovacích hodin v týdnu musí být v rozpětí 115 - 118 hodin.	Součet povinných vyučovacích hodin v týdnu musí být v rozpětí 114 - 117 hodin.
Škola tedy při plánování zařadí dle konkrétních podmínek a svého pedagogického záměru do učebního plánu ještě další 2 - 5 hodin z nadstavbové části. (Součet týdenního minima výše vedeného je 113 hodin.) Tyto hodiny jsou pro žáky povinné.	Škola tedy při plánování zařadí dle konkrétních podmínek a svého pedagogického záměru do učebního plánu ještě další 2 - 5 hodin z nadstavbové části. (Součet týdenního minima výše vedeného je 112 hodin.) Tyto hodiny jsou pro žáky povinné.

Z toho důvodu je důležité, aby škola sestavila konkrétní podobu učebního plánu pro třídu vždy na celých 5 ročníků.

Kromě povinných předmětů může škola dle svých možností a zájmů žáků zařadit do učebního plánu ještě další předměty nebo hodiny, které jsou nepovinné.

V rámci týdenního plánu je možné podle potřeby a v souladu s platnými předpisy třídu dělit na skupiny.

Obsahový popis předmětů nadstavbové části je uveden v samostatné kapitole.

POZNÁMKY:

- 1) V tabulaci učebního plánu je vymezena minimální časová dotace určená pro jednotlivé vyučovací předměty jako součet týdenních vyučovacích hodin pro 1. stupeň.
- 2) O konkrétní časové dotaci jednotlivých vyučovacích předmětů v jednotlivých ročnících rozhodne ředitel školy tak, aby se vyučovalo vzdělávacímu obsahu všech předmětů učebního plánu daného ročníku, byl naplněn daný minimální počet hodin pro předmět a dodrženo stanovené rozmezí týdenní časové dotace povinných předmětů pro jednotlivé ročníky.
- 3) Vzdělávací obsah vyučovacích předmětů lze podle vzdělávacích záměrů školy integrovat, avšak s dodržением minimální časové dotace určené pro jejich realizaci.

- 4) Názvy vyučovacích předmětů je možné pozměnit v souladu s jejich vzdělávacím obsahem. Pokud dojde k upravení názvu vyučovacího předmětu, je nutné jeho název uvádět rovněž ve veškeré dokumentaci školy včetně vysvědčení.
- 5) Nadstavbovou část hodinové dotace lze využít na 1. stupni pro:
 - navýšení časové dotace některého z povinných vyučovacích předmětů (především z důvodu uplatňování alternativních vyučovacích metod, které směřují k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků);
 - vytvoření nového povinného vyučovacího předmětu, který obsahově navazuje na povinné vyučovací předměty vymezené učebním plánem;
 - zařazení volitelného předmětu;
 - zařazení předmětů speciálně pedagogické péče.
- 6) V 1. - 2. ročníku nejsou cizí jazyky zařazeny v základní části učebního plánu. Program předpokládá, že v těchto ročnících si žáci během vyučování vytvoří určitou slovní zásobu. Cílem zde není učit jazyku, ale vyvolat zájem o jeho zvládnutí. Od 3. ročníku je cizí jazyk již v základní části učebního plánu. Výuku lze organizovat bez ohledu na postupný ročník (skupina začátečníků, pokročilejších). Přednostně musí být žákům nabídnuta výuka anglického jazyka; pokud žák (jeho zákonný zástupce) zvolí jiný cizí jazyk než anglický, musí škola prokazatelně upozornit zákonné zástupce žáka na skutečnost, že ve vzdělávacím systému nemusí být zajištěna návaznost ve vzdělávání zvoleného cizího jazyka při přechodu žáka na jinou základní nebo střední školu.
- 7) Pracovní výchova nemusí být vždy vyučována v samostatné vyučovací jednotce. Obsah učiva tohoto předmětu lze aktuálně zařazovat do předmětů, v nichž to umožňuje právě probírané téma. Tím se zvýší jejich hodinová dotace. Činnosti je možné diferencovat pro dívky a chlapce.
- 8) Dramatická výchova je zařazena v nadstavbové části. Její prvky se však budou uplatňovat téměř ve všech předmětech.
- 9) Předmět Tělesná výchova se do učebního plánu zařazuje v minimální dotaci 2 vyučovací hodiny týdně v každém ročníku. Tělesná výchova není chápána pouze jako samostatný vyučovací předmět. Přiměřené formy tělesné výchovy se mohou podle potřeby uplatňovat v průběhu celého vyučování.

UČEBNÍ PLÁN PRO II. STUPEŇ

Základní část obsahuje minimální počet hodin, které je nutné danému předmětu věnovat. Pojmeme předmět označujeme i bloky tradičně definovaných školních předmětů.

Nadstavbová část vytváří hlavní prostor pro diferenciaci. Obsahuje hodiny, které je možné využít k

* rozšíření učiva předmětů základní části (např. náročnější kurs matematiky)

* konkretizaci předmětů základní části (např. rozčlenění oblasti "poznávání přírody" na přírodopis, chemii a fyziku a naopak)

* předměty, které by pro žáky byly povinné (např. informatika, laboratorní práce, ekologie)

* předměty, které by pro žáky byly povinně volitelné

Předměty uvedené ve sloupci "nadvstavba " je nutno chápat jako doporučení (náměty).

Obsahový popis některých předmětů této části učebního plánu je uveden v samostatné kapitole.

V 7. - 9. ročníku musí škola v nadvstavbě zařadit alespoň jednu hodinu z oboru matematiky.

V 8. - 9. ročníku musí škola v nadstavbě zařadit alespoň jednu hodinu z oboru českého jazyka.

Počet hodin povinných pro žáky musí být v rozpětí:

- ~~6. ročník 28—30~~
- 7. ročník 28 - 30
- 8. ročník 30 - 32
- 9. ročník 30 - 32

Součet povinných vyučovacích hodin v týdnu za 6. – 9. ročník musí být pro žáky 7. ročníku (ve školním roce 2007/08) v rozpětí 119 – 122, pro žáky 8. ročníku (ve školním roce 2007/08) v rozpětí 118 – 121, pro žáky 9. ročníku (ve školním roce 2007/08) v rozpětí 117 – 120.

Celkem se na druhém stupni musí v povinných hodinách vyučovat tématům fyziky, přírodopisu, zeměpisu a dějepisu minimálně 198 hodin v každém z těchto oborů, tématům chemie alespoň 132 hodin. **Sestavení učebního plánu na všechny čtyři roky předem je v této souvislosti velmi důležité.**

Soustavu obsahových celků považujeme za otevřený systém, který bude možno doplňovat.

Některé předměty učebního plánu poskytují výrazné možnosti integrace obsahu vyučování. Tato integrace může přejít od prostého budování mezipředmětových vazeb vyučujícími jednotlivých předmětů až k výuce blokové, kdy je učivo dvou nebo více předmětů propojeno natolik, že je vyučováno jako předmět jeden. Tento postup samozřejmě klade velké nároky na odbornou připravenost pedagoga a jeho konkrétní provedení velmi závisí na přítomnosti vhodných aprobačních ve sboru.

Vhodných variant při seskupování předmětů a zařazování částí kmenového učiva do jednoho či druhého bloku je několik. Konkrétní podoba učebního plánu musí být v tomto ohledu vytvořena školou. Velmi důležitá je také skutečnost, že tento projekt ponechává školám otevřenou možnost vyučovat v rámci tradičních předmětů, pokud pro ně bude přijatelné prosazování hlavních principů NŠ (zde máme na mysli především princip globální výchovy a myšlenky integrované tématické výuky).

Integrace se týká těchto předmětů:

přírodopis, dějepis, občanská a rodinná výchova, chemie, zeměpis, pracovní vyučování, fyzika, výtvarná a hudební výchova.

Pro sestavení konkrétního učebního plánu navrhujeme tyto bloky:

- * poznávání přírody - přírodopis, chemie, fyzika
- * občanská a rodinná výchova
- * technika - fyzika, pracovní vyučování.
- * estetická výchova - výtvarná a hudební výchova

Při využití této možnosti se v žádném případě nesmí stát, že by některá část kmenového učiva nebyla vyučována. Kmenové učivo je závazné a směřuje k naplnění Standardu základního vzdělávání.

Rozdělení obsahu učiva do jednotlivých bloků má však i jiná řešení. Národní škola proto nepředepisuje ani názvy konkrétních bloků ani názvy jednotlivých předmětů, jichž se možnost integrace týká.

Zamýšlíme-li se nad smyslem integrace, docházíme ke dvěma možným úrovním (obě je vhodné realizovat v učebním plánu):

1. integrace v základní části je pro žáky průvodcem po příslušném oboru - seznámí se zde se základními poznatky, získá nejjednodušší dovednosti, je veden k životně důležitým postojům. Důraz je kladen na použitelnost získávaných vědomostí, dovedností a postojů v praktickém životě,

na srozumitelnost učiva pro všechny žáky. Smyslem této integrace je zamezit přetěžování žáků množstvím znalostí, a dále situacím, že probírání učiva ve složitých partiích pokračuje bez ohledu na to, že nezanedbatelná část žáků nechápe jejich podstatu.

2. integrace v nadstavbové části je pro některé žáky prostředkem k poznání hlubších souvislostí mezi jevy a předpokládá také širší a hlubší znalosti.

Konkrétní návrh podoby realizace obou těchto forem integrace může být například tento:

Všichni žáci navštěvují základní předmět "poznávání přírody" 4 hodiny týdně. Na další 3 hodiny jsou rozděleni podle svých schopností a zájmů na jednotlivé volitelné předměty nadstavbové části (Žáci s hlubším zájmem o přírodní vědy mohou mít v nabídce např. po jedné hodině fyziky, chemie a ekologie nebo 2 hodiny "poznávání přírody" s náročnějším programem a 1 hodinu fyziky atd. Naopak ostatní mohou mít v nabídce např. pěstitelství a chovatelství a ekologii.) Poslední hodina "poznávání přírody" může pak mít pro jednu skupinu podobu hledání složitějších vztahů a souvislostí v přírodě (zobecňující hodina), zatímco skupina druhá se bude zabývat praktickými cvičeními z biologie a chemie v laboratoři. Popsaný model by samozřejmě v rámci jedné třídy byl pro školu finančně náročný, může být však využit ve škole zaměřené na přírodovědné předměty nebo je vhodné jej realizovat současně v paralelních třídách. hlavně: každá škola si může sestavit vlastní (a třeba úspornější !) variantu .

Z popsaného modelu ovšem vysvítají dvě důležité zásady pro práci učitelů, kteří se rozhodnou integraci zkusit:

1. Spolupráce mezi zúčastněnými pedagogy je nezbytností (a nesmí být jen formální). Zřejmě nebude mnoho škol, kde najdou učitele schopného vyučovat základy všech přírodních věd - projektu se tedy zúčastní dva nebo více učitelů.

2. Škola musí předem pečlivě naplánovat rozvržení učiva do jednotlivých bloků nebo předmětů, aby integrace byla skutečně efektivní.

Problematika integrovaných předmětů bude vzhledem ke své složitosti podrobněji rozebírána v Katalogu. Také na 2. stupni je při výuce možné využít projektovou metodu, i když její realizace je vzhledem k organizaci výuky podstatně obtížnější než na I. stupni Národní školy.

Učební plán pro 6. a 7. ročník

Základní část	6. ročník	7. ročník	nadstavbová část (některé možnosti)
Český jazyk		8	cvičení z českého jazyka dramatická výchova komunikace tvorba školního časopisu
Cizí jazyk		6	konverzace v cizím jazyce
Matematika		7	cvičení z matematiky informatika výpočetní technika
Dějepis Zeměpis		6	dějepis zeměpis ekonomický zeměpis přírodopisný zeměpis
Občanská a rodinná výchova		4	rodinná výchova ekonomika domácnosti
Člověk a životní prostředí			zdravý životní styl zdravotní výchova
Poznávání přírody *		7	laboratorní práce

Přírodopis Fyzika		přírodopis fyzika
Hudební výchova	2	sborový zpěv taneční a pohybová výchova hra na hudební nástroj
Výtvarná výchova	4	výtvarná výchova aranžování keramika
Pracovní a technická výchova	4	pěstičelství zpracování textilií příprava pokrmů práce v domácnosti práce v dílně
Tělesná výchova	4	zájmová tělesná výchova zdravotní tělesná výchova
Základní část	26	26
Minimum nadstavbové části, disponibilní časová dotace	4	

Učební plán pro 8. a 9. ročník

Základní část	8. ročník	9. ročník	nadstavbová část (některé možnosti)
Český jazyk	6 + nejméně dvě hodiny z nadstavby		cvičení z českého jazyka dramatická výchova komunikace světová literatura tvorba školního časopisu
Cizí jazyk	6		konverzace cestujeme po světě cizojazyčná literatura
Matematika	6 + nejméně dvě hodiny z nadstavby		cvičení z matematiky aplikovaná matematika informatika, statistika matematika v ekonomice a účetnictví
Dějepis Zeměpis	4		dějepis historie významných období historie válečných konfliktů dějiny umění zeměpis turisticky zajímavé oblasti ekonomický zeměpis člověk a cestování
Občanská a rodinná výchova	4		zdravý životní styl člověk a životní prostředí výchova k partnerství a rodičovství příprava jídel

			šití, háčkování, pletení ekonomika domácnosti
Poznávání přírody * Přírodopis Fyzika Chemie	8		biologie chemie fyzika semináře a laboratoře (Př, F, Ch) ekologie pěstitelství, chovatelství přírodopisný zeměpis
Estetická výchova * Hudební výchova Výtvarná výchova	4		výtvarné techniky hudební výchova keramika výtvarná výchova bytová a oděvní kultura aranžování sborový zpěv hra na hudební nástroj tanec, pohybová výchova
Technika	4		technika v životě člověka technické kreslení práce v dílně kurz řízení malého motocyklu technika ve službách lidstva
Tělesná výchova	4		zájmová tělesná výchova zdravotní tělesná výchova kurs sebeobranu
Základní část	23	23	
Minimum nadstavbové části, disponibilní časová dotace	7	7	

POZNÁMKY

* označuje integrované předměty.

- 1) V tabulaci učebního plánu je vymezena minimální časová dotace určená pro jednotlivé vyučovací předměty jako součet týdenních vyučovacích hodin pro 6. až 7. a 8. až 9. ročník.
- 2) O konkrétní časové dotaci jednotlivých vyučovacích předmětů v jednotlivých ročnících rozhodne ředitel školy tak, aby se vyučovalo vzdělávacímu obsahu všech předmětů učebního plánu daného ročníku, byl naplněn daný minimální počet hodin pro předmět a dodrženo stanovené rozmezí týdenní časové dotace povinných předmětů pro jednotlivé ročníky.
- 3) Vzdělávací obsah vyučovacích předmětů lze podle vzdělávacích záměrů školy integrovat, avšak s dodržением minimální časové dotace určené pro jejich realizaci.
- 4) Názvy vyučovacích předmětů je možné pozměnit v souladu s jejich vzdělávacím obsahem. Pokud dojde k upravení názvu vyučovacího předmětu, je nutné jeho název uvádět rovněž ve veškeré dokumentaci školy včetně vysvědčení.
- 5) Disponibilní časová dotace lze využít na 2. stupni pro:

- navýšení časové dotace některého z povinných vyučovacích předmětů (především z důvodu uplatňování alternativních vyučovacích metod, které směřují k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků);
 - vytvoření nového povinného vyučovacímho předmětu, který obsahově navazuje na povinné vyučovací předměty vymezené učebním plánem;
 - navýšení časové dotace některého volitelného předmětu;
 - zařazení volitelného nebo dalšího volitelného předmětu;
 - zařazení předmětů speciálně pedagogické péče.
- 6) Z disponibilní časové dotace na 2.stupni je nutné využít alespoň 1 hodiny na výuku cizího jazyka v 7. až 9. ročníku dle níže uvedených možností:
- na navýšení časové dotace povinné výuky prvního nebo druhého cizího jazyka;
 - na zařazení povinné výuky druhého cizího jazyka;
 - na navýšení časové dotace volitelného předmětu navazujícího na výuku prvního nebo druhého cizího jazyka;
 - na zařazení volitelného předmětu navazujícího na výuku prvního nebo druhého cizího jazyka;
 - na zařazení volitelného předmětu druhý cizí jazyk.
- 7) Od 7. ročníku je možné v nadstavbové části zařadit další cizí jazyk. Další cizí jazyk může být německý, francouzský, španělský, italský, ruský, slovenský, polský, případně jiný jazyk. Anglický jazyk jako volitelný předmět musí škola nabídnout žákům, kteří nezvolili anglický jazyk jako povinný předmět (první cizí jazyk).
- 8) Poznávání přírody představuje v učebním plánu 2. stupně tyto varianty:
- Varianty v 6. a 7. postupném ročníku:
 - ◆ Poznávání přírody jako integrovaný předmět: v 6. ročníku 2 hod., v 7. ročníku 4 hodiny týdně.
 - ◆ Samostatné předměty: v 6. ročníku přírodopis 2 hodiny, v 7.ročníku přírodopis 2 hodiny, fyzika 2 hodiny. Tato varianta dává možnost výuky poznávání přírody jako integrovaného předmětu v nadstavbové části, kde budou žáci vedeni k hlubšímu poznávání souvislostí.
 - Varianty v 8. a 9. postupném ročníku:
 - ◆ Integrovaný předmět poznávání přírody - 4 hodiny týdně.
 - ◆ Samostatné předměty přírodopis 2 hodiny, chemie 2 hodiny, fyzika 2 hodiny z nadstavbové části.
 - ◆ Možné je i poznávání přírody 3 hodiny, fyzika 2 hod. (1 hod. z nadstavbové části).

VI.PLÁNOVÁNÍ UČIVA V PRŮBĚHU ŠKOLNÍHO ROKU

Učitel musí mít jasno v cílech, čím se hodlá v určitém období se svými žáky zabývat a proč se tím hodlá zabývat.

Podmínkou hospodárneho využití času je jeho plánování.

Způsob plánování, který nabízíme k využití, vychází z toho, že učitel ví, kdy se přibližně bude s dětmi zabývat určitým tématem a kdy jej již bude jen procvičovat, nahlížet z jiných pohledů či uplatňovat v dalších souvislostech. K takovému plánování slouží pomůcka (graf), kterou zde uvádíme.

Na uvedeném příkladu plánování matematiky v 3. ročníku NŠ si můžeme ukázat, jak postupujeme:

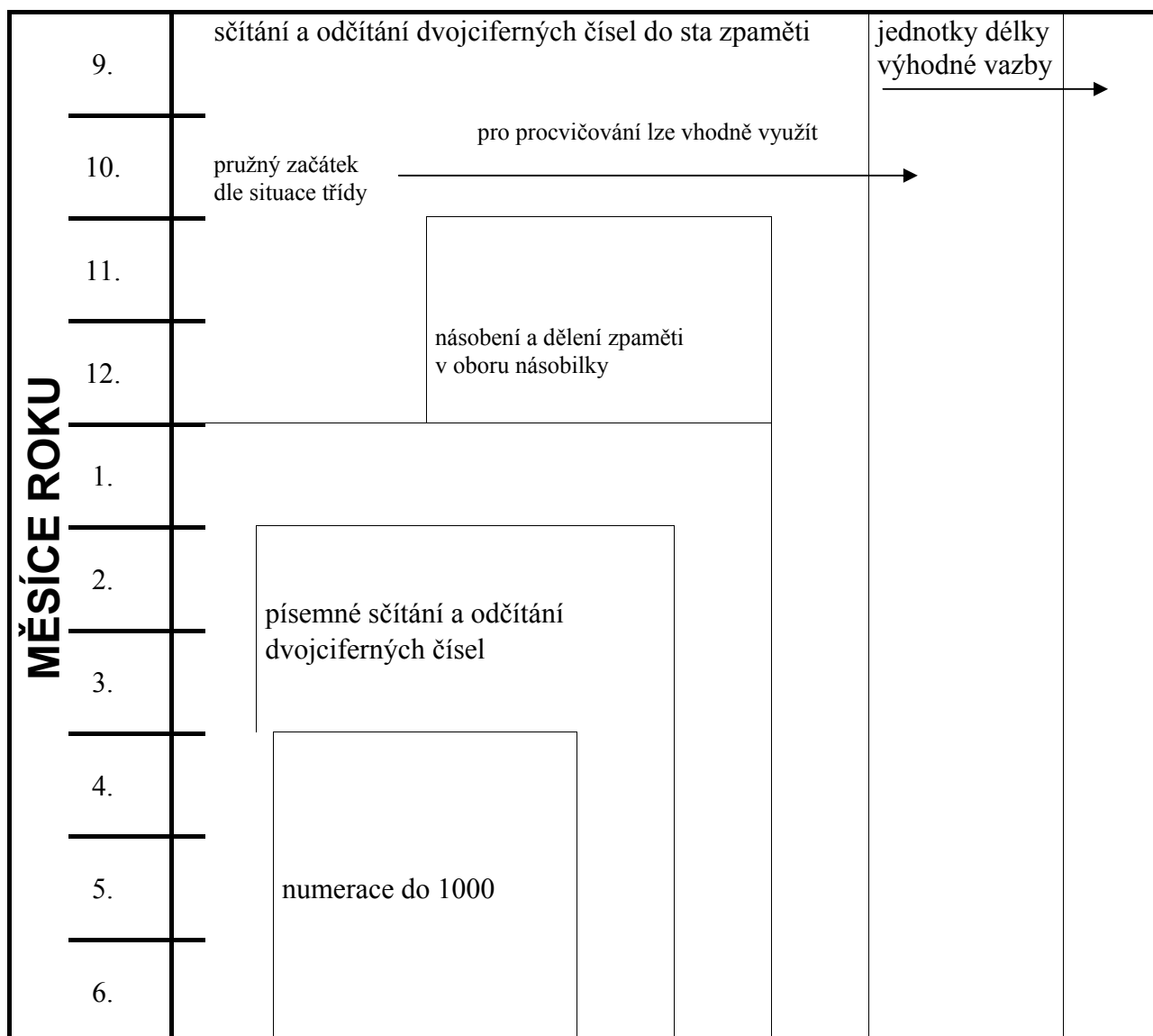
* měli bychom vědět na co navazujeme

* měla by být dodržena posloupnost témat tam, kde na sebe navazují

- * měli bychom vědět, která témata mají další důležité vazby
- * měli bychom vědět, pro která témata budeme potřebovat dlouhou dobu nácvičku a upevňování,
- * doplníme další důležitá hlediska, která jsou z nějakého důvodu pro naši třídu neopominutelná.

S použitím těchto kritérií řadíme témata do plánu tak, aby jejich rozložení co nejlépe odpovídalo situaci třídy a vzdělávacímu záměru.

Graf ukazuje, kolik času jsme si pro téma stanovili v určitém období. Zároveň ukazuje na poměru obsahů ploch proporce témat v měřítku celého roku. V neposlední řadě připomíná, že probrané téma je třeba žákům neustále ukazovat v nových a dalších souvislostech a tím zdokonalovat jeho osvojení.

Příklad možného rozvržení učiva matematiky ve 3.ročníku NŠ

VII. METODY A FORMY PRÁCE

Úvod

Jedním z důvodů vzniku projektu Národní škola byla snaha dát učiteli možnost legálně se vymanit ze situace, kdy byl nucen osnovami a autory metodických příruček k schváleným učebnicím užívat určitých forem a metod práce i v situacích, kdy nebyl přesvědčen o jejich vhodnosti.

Projekt Národní škola předpokládá vysokou odbornost pedagogů, kteří se rozhodnou podle něho vyučovat. Osnovy v povinné části představují podle našeho mínění únosný popis toho, co se mají žáci naučit. V nadstavbové části vytváří prostor pro vytvoření takové skladby předmětů, která bude odpovídat té které třídě a učiteli.

Projekt je tedy flexibilní a plánování je věcí zkušenosti a odpovědnosti pedagogů. V této souvislosti by bylo nelogické, kdyby projekt předepisoval nějaké metody a formy práce. Těch existuje velké množství. Při realizaci projektu chceme směřovat k tomu, že pedagogové, kteří ho realizují, budou disponovat takovou zásobou zvládnutých forem a metod práce s žáky a schopností vyhodnocovat situaci a správně se rozhodovat, že vyberou tu nejučinnější.

Nebylo by seriózní, kdybychom nepřiznali, že máme v tomto směru nějaké priority. Lze je obecně charakterizovat takto:

- * integrovaná tématická výuka, projekty
- * metody a formy, které učí žáky vnímat svět v globálních souvislostech
- * metody a formy prohlubující citlivost žáků k ostatním lidem a podporující komunikaci
- * metody a formy, které umožňují přímou smyslovou zkušenost a prožitek
- * metody a formy vedoucí k sebepoznání, k rozvoji schopnosti přijímat odpovědnost za svá rozhodnutí
- * metody a formy práce, které v žácích rozvíjejí vědomosti, dovednosti a postoje potřebné pro život
- * metody a formy, které vedou k aktivizaci žáků

Národní škola navazuje na pokrokové tradice našeho školství i na skutečnost, že to, co bylo v našem školství pokrokové, bylo i světové.

Pád informační bariéry umožnil obrovskou výměnu myšlenek a je věru z čeho vybírat. Jen naše vlastní limity omezují tempo možných inovací.

APZŠ se s velkou chutí a zaujetím zapojila do tvorby pluralitního školského systému. Možnosti představit našim pedagogům nejlepší zahraniční zkušenosti bylo našťastí našimi pedagogickými nakladatelstvími využito a během několika let jsme měli možnost seznámit se s myšlenkami a zkušenostmi nabytými v zahraničí za dlouhé období. Za této situace se jako potřebné a lákavé jevílo nalezení způsobu, jak shromáždit naše vlastní pokrokové a v praxi vyzkoušené metody a formy práce, využít jich pro rozvoj našeho školského systému a nabídnout je všem, kdo mají zájem o jejich využití.

Z výše uvedeného podnětu se nedílnou součástí projektu Národní škola a jedním z jeho specifík a odlišností od ostatních projektů stal záměr vytvořit k němu rozsáhlou metodickou výbavu v podobě katalogu forem a metod práce.

Autorský tým už v samém počátku prací na projektu přijal myšlenku, že potřebujeme vědět CO, ale i JAK učit.

Při volbě způsobu, jak tuto myšlenku prakticky realizovat, se ukázal jako nejvhodnější katalog, který by formou volných listů nebo textů zapsaných na disketách umožňoval přenos metod

a forem práce mezi jednotlivými realizátory projektu. Centrální dispečink, který zabezpečí shromažďování a distribuci informací, by měl učitelům přinést výraznou časovou úsporu, protože usnadní jejich přístup k informacím. Jsme přesvědčeni, že většina v praxi použitelných metod a forem práce také v praxi vzniká. Problém je pouze v jejich efektivním přenosu k ostatním učitelům.

Tvorba takového katalogu je záležitostí mnoha let a právě nikdy nekončící práce na tomto díle je zárukou jeho trvalé aktuálnosti.

KAFOMET, tedy Katalog forem a metod práce v Národní škole je plně v souladu s filosofií projektu. Záměrem je vytvořit vlastní, "národní", zdroj pedagogické zkušenosti. Domníváme se, že by bylo neodpuštělným plýtváním duševním bohatstvím národa, kdybychom od jiných opisovali to, co již doma máme dávno vymyšleno, jen o tom nejsou ostatní informováni. Neboť jak praví klasik (kdo jiný než Jan Ámos Komenský): **"Nebuďme, prosím, tak leniví, abychom po jiných toliko vždy hleděli a za jinými se zdaleka plaziti chtěli! Necht' nás také v něčem jiní před sebou vidí."**

Už při prvním zamyšlení je zcela zřejmé, že není v silách žádného jedince ani autorského týmu takový katalog vytvořit a předložit jej pedagogům. Opět zcela v souladu s hlavními cíli Národní školy vyzýváme k co nejširší spolupráci na KAFOMETU všechny kolegy pedagogy, psychology, lékaře, výzkumníky, všechny, kdo přemýšlí o dětech, škole, výchově a vzdělávání.

Řada vynikajících metodických nápadů byla publikována v našich pedagogických časopisech, tisíce jich zmizely v archívech jako pedagogická čtení známá jen v rámci okresu nebo metodického sdružení jedné, či několika škol. Kolik nápadů leží v deskách nebo dosud nemá svoji písemnou podobu. KAFOMET je výzvou k soustředění tohoto metodického bohatství v čase i prostoru pro užitek každého pedagoga, který si už snadno poradí s tím, jak jej využít pro zlepšení své práce s žáky.

Po formální stránce by měl každý katalogový list obsahovat:

Název: (srozumitelný, krátký, výstižný název metody, formy)

Potřeby a pomůcky:

Popis: (srozumitelný, podrobný, přehledný)

Příklady: (bude-li jich třeba)

Použití: (předmět, ročník, výchovná situace)

Poznámky:

Autor: jméno, adresa (v případě že autor je neznámý, potom ten, kdo zpracoval a poslal)

V distribučním centru budou zaslané návrhy zpracovány do standardní podoby katalogových listů, které budou po formální stránce jednotné.

Katalog forem a metod práce (KAFOMET) bude neustále aktualizován a doplňován. Domníváme se, že se stane neocenitelným pomocníkem učitelů. Umožní každému učiteli čerpat z nekonečné studnice myšlenek a zkušeností svých kolegů a zároveň si toto bohatství uspořádat takovým způsobem, který bude nejlépe odpovídat právě jeho jedinečné pedagogické osobnosti.

Předpokládáme, že vydavatelem bude některé nakladatelství, autorská práva k projektu zůstanou APZŠ a autorům jednotlivých příspěvků.

Učebnice

Jedním z úspěšně zabydlených mýtů ve školství je mýtus učebnice. Samozřejmě, že náš projekt s učebnicemi počítá. V našem pojetí je učebnice pomůckou pro žáka, nikoliv nástrojem pro učitele. Samozřejmě, že si každý na to může vytvořit vlastní názor. Z našeho hlediska zdůrazňujeme, že výuka v Národní škole není závislá na určitém typu učebnice. Učebnice nemůže učitele svazovat. Podle našeho názoru by si učitel měl z nynější bohaté nabídky vybrat takovou

učebnici, která bude nejlépe vyhovovat jeho pedagogickým záměrům a použít ji takovým způsobem, jaký bude v souladu s jeho plánem.

Učitel, který se domnívá, že v září musí začít na straně první a v červnu skončit na straně poslední, projevil málo tvůrčího ducha.

Rozhodne-li se změnit pořadí témat, některé učít podle vlastních materiálů, měl by to bez výčitky udělat.

Zamyšlení

Jedním z nejhezčích zážitků je sledovat, jak někdo dělá něco, co umí dělat dobře. Vydržel bych celé hodiny okukovat kováře, sledovat, jak bere do ruky jedno z padesáti kladiv, kterými je obklopena výheň a uchopí žhavé železo do jedné z mnoha kleští a jak přesně, určitým pohybem tvaruje žhavý kov do podoby, která je na počátku v jeho mysli. Nemá na to mnoho času, protože železo chladne a kovář ví, že v určitou chvíli už nemají další údery smysl, kov ztratil svoji poddajnost. Klidně ho vloží do výhně a počká právě takovou dobu, která je nutná k tomu, aby se kov rozžhavlil na potřebnou teplotu. Výsledkem práce, kde každý pohyb má svůj smysl, výsledkem dokonalé znalosti materiálů, dokonalé znalosti možnosti použití náradí, nástrojů a přípravků, je krásný a užitečný výrobek. Mistr se usmívá, je spokojen se svou prací. Mistr je úctyhodná postava a ve svém oboru autorita.

A tak si říkám, jak je to se mnou? Je radostí dívat se na moji práci? Nehledí na to, co ve třídě konám, moji žáci a jejich rodiče spíš rozpačitě nebo dokonce s nechutí? Ovládl jsem všechna ta pedagogická kladívka a přípravky? Umím uchopit a zaujmout? Víím, kdy trpělivě čekat, až přijde čas a kdy spěchat? Znáím své žáky tak, jako mistr kovář vlastnosti kovů? Stačí i mně poklepat, poslechnout zvuk, přivonět k plameni a vědět? Snad srovnávám nesrovnatelné, ale přece... Pan mistr by nikdy nepřemýšlel o tom, že použije nevhodné kladivo, když nemá po ruce to správné. Nemá-li vhodný přípravek, s rozmyslem překová starý v ten, který pro práci potřebuje. Možná, že mi někdo vytkne, že toto přirovnání žáků ve třídě a kovu v mistrově dílně je nepatřičné. Ale já nemluvíím o dětech a oceli, mluvím o znalosti metody a především o odpovědnosti a lásce. Bez nich nebude ani mistr kováře ani učitele. Bude jen muž bušící do kovadliny a úředník tupě papouškující cizí myšlenky, nenávidící své žáky, kteří jím pohrdají, neboť není nic, co by mohlo vzbuzovat jejich úctu. A bez úcty žáka k učiteli nedokáže škola nic.

Učitel musí velmi milovat své žáky, aby podstupovali den za dnem znovu proces hledání, který přináší okamžiky radosti a nadšení i okamžiky zklamání, marnosti a smutku. Rozhodně to není cesta pohodlí.

Přeji si, aby bylo mnoha žákům dopřáno účastnit se ve svých třídách onoho krásného sdílení pocitu, který člověk prožívá v blízkosti někoho, kdo umí svou práci.

VIII. Programy

Výchova k zdravému životnímu stylu v Národní škole

Povinná součást projektu pro 1. - 9. ročník

1. Úvod

"Zdravý životní styl" by jistě mohl být název samostatného předmětu pro 1.-9.ročník. Připomeneme-li si jednu ze stěžejních zásad Národní školy, kde je prezentován důraz na takový obsah učiva, který má praktický význam pro život člověka v současné a hlavně budoucí společnosti, pak se nám právě ve světle této zásady musí jevit výchova k zdravému životnímu stylu jako jedna z

nejvýznamnějších složek výchovně-vzdělávacího působení školy. Témata kmenového učiva, která se k této problematice vztahují, najdeme na prvním stupni především v předmětech prvouka a přírodověda, na 2. stupni pak v předmětech občanská a rodinná výchova, přírodopis, chemie, tělesná výchova a sporadicky i v dalších předmětech. Výchova k zdravému životu však podle našeho názoru nemůže být ve škole omezena pouze na krátké úseky učiva v některém ročníku. Mluvíme-li v této souvislosti o výchově, je vhodné zdůraznit i vzdělávací složku - v uvedené oblasti dochází k výrazné integraci několika oborů a cílové postoje žáků musí být opřeny o bohaté znalosti a dovednosti z těchto oborů.

2. Realizace

Konkrétní výchovně-vzdělávací činnost v této oblasti může mít mnoho podob. Kromě možností včlenění do výuky řady předmětů jde o různé akce mimo budovu školy, pobyty v přírodě, přednášky externích lektorů, protidrogové programy atd. V Národní škole jde o to, aby všechny tyto akce nebyly nahodilé, ale tvořily promyšlený systematicky uspořádaný celek, prostupující devíti roky školy. Výuka nemůže být omezena na teorii, ale jejím hlavním rysem musí být umožnění vlastního prožitku žáka a v souvislosti s ním získávání praktických zkušeností a návyků.

Jako čtyři základní oblasti podpory zdraví ve školách chápeme:

- ◆ zaměření na zdravý životní styl nejen u žáků, ale i u pedagogů
- ◆ pěstování takových vztahů uvnitř školy, které budou podporovat dosažení cílů v oblasti zdraví
- ◆ přenášení problematiky podpory zdraví do vztahů mezi školou, rodinou a obcí
- ◆ vytváření materiálních podmínek pro podporu zdraví ve škole

Každá škola si vytvoří svůj program výchovy k zdravému životnímu stylu. Inspiraci je možno hledat na př. v projektu "Zdravá škola" a jiných projektech na podporu zdraví ve škole.

O jeho obecnou, tj. univerzální podobu se nemá smysl v tomto materiálu pokoušet, bude vždy velmi záležet na konkrétních podmínkách školy. Uvádíme zde pouze cíle, ke kterým by mělo být směřováno, a kmenové učivo. Zařazení témat do jednotlivých předmětů je věcí jednání pedagogické

rady. Vhodné je pověření jednoho z učitelů koordinací celého programu.

Tématům výchovy k zdravému životnímu stylu musí škola věnovat v povinných hodinách a činnostech nejméně 33 hodin za každý školní rok.

3. Cíle výchovy k zdravému životnímu stylu

V oblasti postojů:

- ◆ odpovědnost za své zdraví nese každý člověk především sám a je v jeho silách do značné míry své psychické i fyzické zdraví ovlivňovat
- ◆ prevence je lepší než léčba
- ◆ moje zdraví má zásadní vliv na kvalitu mého života
- ◆ odmítání propagace, rozšiřování a užívání návykových látek všeho druhu
- ◆ odmítání jakýchkoliv forem rasismu a nesnášenlivosti mezi lidmi
- ◆ zdravé mezilidské vztahy jsou nenahraditelnou hodnotou
- ◆ sebedůvěra je předpokladem k realizaci zdravého životního stylu
- ◆ pozitivní postoj k světu i k sobě samému
- ◆ vědomé úsilí o trvale udržitelný rozvoj světa

V oblasti schopností a dovedností:

- ◆ vyhledání odborné pomoci v krizových situacích
- ◆ dodržování zásad zdravého životního stylu, a to i za ztížených a nepříznivých podmínek
- ◆ odmítání návykových a zdraví škodlivých látek
- ◆ samostatnost a tvořivost v aplikaci zásad zdravého životního stylu

- ◆ rozlišování, co je zdraví škodlivé a co zdraví prospěšné
- ◆ aktivně ovlivňovat své okolí v duchu zdravého životního stylu

4. Vzdělávací obsah

Tělesná výchova

Význam pravidelné pohybové výchovy pro zdraví a zdravotně orientovanou zdatnost, význam pohybových aktivit v přírodě, nebezpečí jednostranného fyzického zatěžování a přetěžování .

Výživa

Zásady správné výživy, význam jednotlivých složek potravy pro organismus, praktická výživa (včetně orientace v současném trhu), pitný režim.

Zdraví a hygiena

Pozitivní myšlení, vztahy mezi lidmi, základy asertivity, všeobecné zásady duševní hygieny, stres, duševní krize a možnosti jejich překonávání. Sebepoznání, sebekontrola, sebereflexe. Empatie a pomoc druhým. Schopnost a význam seberealizace. Aktivní odpočinek. Hygiena pracovní činnosti, hygiena odpočinku a spánku, tělesná hygiena, ochrana před nemocemi.

Sexuální výchova

Sexuální aktivity jako přirozená součást života, sexualita z hlediska plánovaného rodičovství, antikoncepční metody, zásady bezpečného sexu -rizikové faktory (pohlavní nemoci, AIDS, promiskuita, rizikové chování, sebeúcta).

Protidrogová prevence

Psychologické aspekty užívání návykových látek, nikotinismus a alkoholismus - příčiny, důsledky, možnosti obrany a léčby, drogy - podstata působení, příčiny, důsledky, možnosti obrany a léčby. Prevence.

Osobní bezpečí

Situace ohrožující zdraví a život, jak se jich vyvarovat a jak je řešit, prevence těchto situací, podstata asociálního chování (agresivita, šikanování, xenofobie atd.) a obrana proti němu. Problematika týrání a zneužívání dětí. Zásady první pomoci.

Myšlenkové dovednosti (filozofie pro děti)

Pro 1. - 9. ročník. Není povinnou součástí projektu.

Filozofie pro děti je ucelený systém programů pro děti ve věku od tří do osmnácti let. Jejím hlavním cílem je napomoci dětem rozvíjet jejich talent ve všech oblastech činností, zejména pak v oblasti rozumové, etické, estetické. Hlavní metodou uplatňovanou v programech je metoda sokratovského dialogu, zkoumání a bádání na bázi společenství, v němž každý má právo na svůj názor, obhajobu svého postoje v rámci rovnoprávného dialogu..

Základním posláním programu je pěstovat v dítěti jeho vlastní identitu, posilovat sebedůvěru, sebeovládání, vztah k jiným jako k sobě samému, rozvíjet tvořivost (kreativitu) ve všech oblastech činnosti, jakož i vytvářet předpoklady k samostatnému a zodpovědnému rozhodování za sebe a uvažovat o následcích svých činů. Program však není určen pouze pro děti, naopak předpokládá i jistou spolupráci rodičů a celé společnosti. Jedná se o model vztahu, kde se dítě stává centrem výchovy - a to nikoli pouhým objektem, t.j. pasivním příjemcem informací a

stereotypů jednání, nýbrž i subjektem, tedy spolutvůrcem své vlastní výchovy, jakož i výchovy dospělých.

Co je bytostným posláním školy ve vztahu k dítěti? **Program filozofie pro děti považuje za nejdůležitější dítě**, jeho způsob myšlení a jednání. Hlavním posláním školy musí být naučit dítě samostatně, tvořivě a kriticky myslet a zároveň i jednat. Uvažování o myšlení, analýza procesu myšlení, analýza vývoje myšlení v jeho historické i logické formě, je předmětem filozofie. Filozofie je v jistém ohledu myšlením, a to myšlením o myšlení samém. Žádná disciplína nemá tolik co do činění s myšlením (myšlením par excellence) jako právě filozofie. Naučit děti správně myslet prostřednictvím jednotlivých speciálních disciplín, které jsou ve školních osnovách jako jednotlivé navzájem si konkurující (protože rozdílné) učební předměty, jejichž bytostným předmětem není myšlení samo, nýbrž předmět ležící mimo myšlení, je velmi problematické. Před dětmi, jakož i pedagogy se objevují obecné problémy, které svojí povahou leží za hranicí speciální disciplíny. Je nutné **naučit děti vědomě uvažovat o obecných problémech** a každodennosti života jednotlivců i celé společnosti, v jejímž rámci se děti setkávají s různými vztahy a pojmy, kterým odpovídá určitá představa (založená především na výchově v rodině, ve škole i působením sdělovacích prostředků) a vlastní konkrétní zkušenost, již děti v procesu vstupování do sociálních vztahů získávají. Děti velice záhy odhalují rozpory, které se objevují jak ve vztazích mezi lidmi, tak i v pojmech jako "**PRAVDA**", "**DOBRO**", "**PRÁVO**", "**SPRAVEDLNOST**", "**DEMOKRACIE**", "**PŘÁTELSTVÍ**", "**LÁSKA**", "**TAJEMSTVÍ**", atd.

Dítě velmi záhy poznává dvojí morálku: co je dobré pro dospělé, není dobré pro děti, co je právem pro jednoho, není pro druhého... Děti se setkávají s těmito pojmy v nejrůznějších životních situacích a, aniž si to uvědomují, aniž si uvědomují povahu těchto pojmů, utvářejí si svoje vlastní pojmání. Toto pojmání se však mnohdy rozchází s pojmáním rodičů či "oficiálně" přijímaným, a proto se ve svých otázkách táží po pravé povaze jak pojmů, tak i samotného bytí. Takové tážení pak začíná i končí onou otázkou "PROČ?". Ve snaze nalézt na ni adekvátní odpověď rodiče, učitelé, ostatní dotazovaní i samy děti dospívají až k ontologické problematice, k otázkám po povaze jsoucna, lidské existence, morálním dimenzím lidského bytí, otázkám epistemologickým, logickým, estetickým. V tomto kladení otázek děti bezděčně odhalují problémy, které již byly v různých podobách v historii filozofie řešeny.

Již sama otázka "Proč?" uvádí jak do ontologické, tak i epistemologické problematiky. Vypovídá o určitém postižení problému i jeho formulaci. **Údiv a pochybnost** provázejí otázku "Proč" jako momenty jež vyžadují pregnantní formulaci toho, čemu se divíme, kde vzniká pochybnost. Avšak ono pregnantní vymezení tu není dáno jako něco, co "leží po ruce", nýbrž je teprve nutné takovou formulaci učinit, což je velice náročný historický proces formulování a přeformulování onoho vymezení. Předmětem filozofie pro děti je právě odhalování procesu formulování otázek i odpovědí. Hlavním cílem pak je naučit děti myslet, poskytnout dítěti takovou metodu, ve které by bylo jejím prostřednictvím myšlení vědomě rozvíjeno za aktivní spoluúčasti dítěte a dítě současně bylo spolutvůrcem svého myšlení i regulace a kontroly svého jednání. Filozofie pro děti takovou metodu poskytuje. Je jí "Community of Inquiry", tedy společenství bádání, v němž se odehrává rovnoprávný dialog všech účastníků společenství. Dialog, precizně připravený rozhovor, v němž se odehrává setkání, je místem hledání neznámého, kde jako "neznámé" vystoupí již "předběžně" známé, ale co do své pravé povahy skutečně neznámé, pronikání do tajemného, hledání a řešení otázek i místem kladení otázek a společným místem formulování určitého závěru. **V dialogu se nejedná o jakési dovedení k již známému na základě slepé poslušnosti autoritě** (ať je touto autoritou kdokoli), **nýbrž o odhalování**. Základním v takovém dialogu je tolerance k druhému, k názoru i argumentaci druhého, sebeovládání a sebekontrola, jakož i schopnost kritického nazření na sebe sama.

Účel programu:

Naučit děti vědomě se tázat po založení svého myšlení, v obecných pojmech hovorového jazyka odhalovat pravou povahu a obsah těchto pojmů a obeznámit se s logikou vedení argumentovaného dialogu. Samostatně a tvořivě přistupovat k jakémukoli předmětu myšlení

i činnosti. Vytvářet prostředí společného hledání pravdy, úcty k argumentované obhajobě odlišných názoru, postojů i činů.

Cíle v oblasti postojů :

Děti by se měly naučit vážit konkrétní situace a adekvátně na ně reagovat, promýšlet své vztahy ke svým vrstevníkům, mladším dětem i svým rodičům a starším občanům vůbec. Měly by se naučit prakticky řešit konfliktní situace a promýšlet jejich možný vývoj i možné odvrácení konfliktu samého.

Cíle v oblasti dovedností:

V průběhu realizace programů by děti měly zvládnout základní myšlenkové operace (analýza, syntéza, zobecnění, ...), seznámit se s obecnými koncepty morálky jako jsou například obecné pojmy Dobro, Zlo, Spravedlnost, Přátelství, Láska a reality (skutečnost, možnost, nutnost, zákon, pohyb, klid, věčnost, časovost). Měly by umět zaujmout vlastní promyšlený postoj ke skutečnosti i ke svému vztahu k sobě i ostatním.

Obsah působení:

Hlavní metodou, v níž se uplatňuje filosofie pro děti jako specifický předmět, je "Community of Inquiry" (Společenství bádání), které je založeno na analýze textu a diskusi o problematice do textu položené.

JEDNOTLIVÉ STUPNĚ PROGRAMU (názvy postupových etap)

1.-2. postupný ročník	"ELFIE"
------------------------------	----------------

Obsahově napomáhá zpřístupnit dětem uvažování o běžných věcech, o školní problematice, napomáhá prohlubovat samostatnost ve čtení a v počátcích samostatné literární a poetické tvorby. Program je zároveň koncipován jako úvod do logiky kladení otázek, logiky vztahu subjektu a objektu, totožnosti a rozdílu, problematiky stálosti a změny, dále je zaměřen na odhalení fundamentální distinkce mezi představou a realitou, jedním a mnohým, částí a celkem, stálostí a změnou. Děti se v tomto programu seznámí se skutečností, že ony distinkce jsou jedny z důležitých předpokladů správného myšlení a konání.

Hlavní problémové okruhy programu:

Realita, Myšlení, Čas, Dobro, Svoboda, Totožnost, Rozdíl, Srovnání, Vztah.

2.-3. postupný ročník	"KIO A GUS"
------------------------------	--------------------

Je možné jej pojímat jako všeobecný úvod do zkoumání přírody, jazyka vědy, přirozeného jazyka a reálných přírodních procesů. Program je dále zaměřen na etické problémy vztahu člověka k přírodě a člověku, zabývá se též kontrasty konceptů víry a reality, slov a činů, pravdy a omylu.

Hlavní problémové okruhy:

Dobro, Pravda, Krása, Rozpor, Příroda, Zoologie.

4. - 5. ročník	"PIXIE"
-----------------------	----------------

Uvádí do základní logické problematiky, konceptů dobra, zla správné-nesprávné, mezilidských vztahů. Program zaměřuje pozornost na logické uvažování, tříbení logické argumentace a

jazykových dovedností formulovat problém. Hlavní cíl: napomoci rozvoji obratnosti a pronikavosti myšlení, samostatnosti a kritické analýze předkládaných řešení.

Hlavním tématem je analýza vztahů mezi dětmi v kolektivu třídy, skupiny, sourozenců, mezi dětmi a dospělými - dětmi a rodiči, učiteli, neznámými dospělými, atp. Dále se klade důraz na samostatnou tvorbu dětí dle předlohy, volná témata, i na způsob vyjádření myšlenky (formou vyprávění, divadelním zpracováním atp.).

Hlavní problémové okruhy:

Tělo, Myšlení, Dobro, Pravda, Krása, Prostor, Čas, Vztahy, Přátelství, Analogie, Podobnost, Srovnání.

5. - 6.ročník	"HARRY"
----------------------	----------------

Završuje základní etapu uvažování o jazykových prostředcích vyjádření mysli, je zaměřen na samostatnou práci s textem a jeho logickou analýzu. Je zaměřen na samostatnou práci žáků s textem, logickou analýzu textu, jeho kritické zpracování a vyjádření svého postoje. Vede žáka k sebehodnocení a seberegulaci. K logické analýze každodenního života s cílem nalézt založení postojů každého jednotlivce, vysvětlit chování, jednání a následně jej i měnit.

Hlavní problémové okruhy :

Konvence, Standartizace, Sylogismus, Formální - Neformální, Forma - Obsah, Indukce - Dedukce.

6.-7. ročník	"LISA"
---------------------	---------------

Je zaměřen na etickou problematiku, základní koncepty dobra , zla, pravdy, nepravdy, spravedlnosti atd. Cílem není nějaká indoktrinace specifických morálních kodexů, nýbrž naučit děti hodnotit možné etické koncepty pochopit jejich založení a vytvořit prostor pro samostatné rozhodování v přijetí či odmítnutí toho kterého postoje .

Hlavní problémové okruhy:

Právo, Justice, Svoboda, Realita, Dobro, Krása, Ideální forma, Universalismus, Partikularita, Vztahy, Část, Celek.

7.-8. ročník:	" SUKI"
----------------------	----------------

Zaměřuje se na estetickou výchovu, vytváří předpoklady pro samostatné literární pokusy , prohlubuje práci s jazykem, uvádí do teoretických základů estetiky .

Hlavní tématické okruhy:

Krása - ošklivost, tragedie - komedie, poesie - lyrika

8.-9.ročník	"MARK"
--------------------	---------------

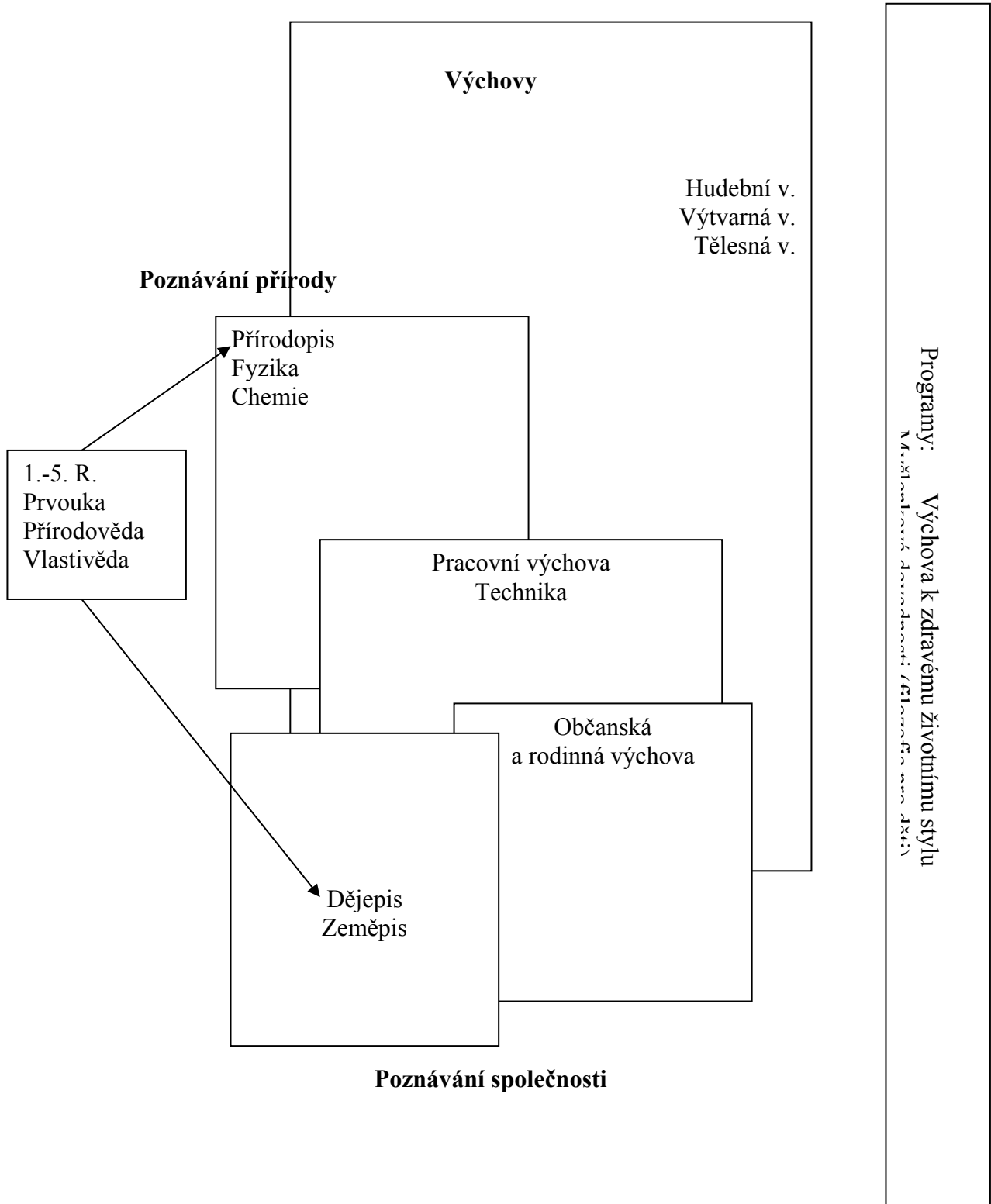
Uvádí do studia sociologie . Soustředí se na analýzu vztahů člověk - člověk, individuum - společnost , právo- bezprávi . Analyzuje problematiku : oběť společnosti , nepřítel společnosti.

Hlavní tématické okruhy: Demokracie, svoboda, právo

Poznámka: Vydávání podrobných popisů jednotlivých etap programu je vázáno na copyright. O souhlasu s povolením použít tento program jako součást Národní školy se jedná.

Graf - vztahy mezi předměty NŠ

Český jazyk
Cizí jazyk
Matematika

Celková konstrukce osnov

Projekt Národní školy je uspořádán do několika úrovní. Proto je nutné se s ním seznámit jako s celkem. Snažili jsme se, aby se myšlenky uvedená v vyšších úrovních již znovu neopakovaly na úrovních nižších. Jednoduše řečeno teoretická východiska i obecná koncepce výuky jsou platné pro celý program a všechny jeho části, tudíž se neopakují v úvodu k jednotlivým předmětům atd.

specifické

obecné
abstraktní

teoretická a filosofická východiska
obecná koncepce výuky a základní směry vzdělávání
úvod do předmětu
cíle v oblasti postojů
cíle v oblasti dovedností a schopností
cíle v oblasti postojů
cíle v oblasti dovedností a schopností
vzdělávací obsah (kmenové učivo)
koncepce školy
konkrétní učební plán
roční plán učitele
příprava tématu
metody a formy práce
vyučovací hodina
žákovo prožívání

konkrétní

IX. VZDĚLÁVACÍ OBSAHY PŘEDMĚTŮ ZÁKLADNÍ ČÁSTI (KMENOVÉ UČIVO)

Úvodní poznámky

Kmenové učivo vymezuje vzdělávací obsahy, ne však v jejich časové posloupnosti v rámci školního roku. Rozvržení témat během roku je plně v kompetenci učitele. Učivo je utříděno po jednotlivých ročnících. Učitel pro organizaci výuky a zařazování tématických celků do jednotlivých ročníků může vycházet z uvedeného doporučení nebo je sám rozvrhnout do návazných postupných kroků v jednotlivých ročnících. Podmínkou je dodržení dvouступňové úrovně Standardu základního vzdělávání v definovaných cílech a vzdělávacím obsahu, zejména dodržení kmenového učiva základního vzdělávání na 1. stupni základní školy a kmenového učiva pro základní vzdělávání. Tento způsob zpracování zvyšuje pedagogickou kompetenci škol a učitelů, uplatnění nadstavbové části učiva a tím i diferenačních a specializačních zřetelů.

Vyučující musí doplnit kmenové učivo o regionální specifika. Zde vidíme velký prostor pro vytváření regionálních didaktických materiálů.

Předložené kmenové učivo neobsahuje body, v nichž by se upozorňovalo na možnost jeho opakování a procvičování - tuto věc považujeme za součást osobní vyučovací strategie každého učitele.

Uvedená závaznost kmenového učiva znamená, že škola je povinna tyto vzdělávací obsahy nabídnout všem žákům. Tím není nijak dotčena možnost (pro školu nebo učitele) rozšířit uvedený soubor o další témata. Rovněž není vymezena hloubka, do které musí vyučující v daném tématu zacházet. Za nejdůležitější prvek vzdělávacího obsahu považujeme cíle v oblasti postojů, schopností a dovedností, které jsou v textu předřazeny vlastnímu kmenovému učivu. Lze předpokládat, že mnohé znalosti, které bude náš nynější žák ve své dospělosti potřebovat, dnes ještě neexistují a mnohé z již existujících ztratí v budoucnu svůj význam. Proto považujeme za důležitější poskytnout žákům univerzálnější výbavu do života v podobě postojů, schopností a dovedností, které umožní jejich snadnější adaptaci v podmínkách rychle se měnícího světa.

ČESKÝ JAZYK

Úvod do předmětu

Předmět český jazyk je svým charakterem a obsahem předmětem integrovaným. Obsahuje vzájemně se prolínající složky : čtení, psaní, mluvnici, sloh , literární výchovu a prvky dramatické výchovy.

Ty úzce souvisí s dalšími humanitními obory jako je dějepis, hudební , výtvarná a občanská výchova. Zároveň jazyk potřebuje každý člověk ve všech životních situacích a v jakékoliv oblasti lidské činnosti. Z toho vyplývá, že předmět dává ideální možnost odstraňovat izolovanost předmětů, poskytovat žákům globální výchovu a globální pohled na život a svět.

Cílem výuky jazyka je naučit žáky dobře se vyjadřovat ústně i písemně, dobře komunikovat s okolním světem. Tím splní výuka nejdůležitější požadavek na vzdělávání a hlavní myšlenku tohoto projektu, naučit to, co žák bude v životě potřebovat. Diferenciaci poznatků, dovedností a postojů je třeba stanovit tak, aby byla zachována ve všech případech ucelenost a

systematičnost učiva. (Nepřecenit jednu složku a ostatní částečně či zcela opominout.) To znamená, že školy sice budou přizpůsobovat rozsah a hloubku učiva individuálním potřebám, možnostem a zájmům svých žáků, ale volba bude v souladu s kmenovým učivem povinným pro všechny žáky.

Literatura

nebude chápána jen jako ilustrace nějaké ideologie nebo české a světové historie, nebude chápána jako obraz, který dokresluje politiku, historii, společenský život, ale bude žákům předkládána pro sebe samu, pro své vnitřní hodnoty. Mnozí žáci se setkají s literaturou v Národní škole naposledy. Vždyť lákadla televizních programů, videokazet i počítačových her jsou tak velká, že jen malá část současné populace je ochotna číst. Proto hlavním cílem literární výchovy v projektu Národní škola bude humanizace žákovy osobnosti, rozvíjení jeho citů, pochopení lidských vztahů, rozpoznávání dobra a zla, rozvoj estetického citění a rozpoznávání literárních hodnot od braku. Literární výchova bude postupně rozvíjet čtenářské dovednosti, podněcovat žáky k četbě, povede je k chápání literárních textů a bude pěstovat celkovou kulturní úroveň žáků. Svými formami práce umožní rozvoj komunikativních schopností žáků.

Ve slohu

budou veškeré jazykové poznatky a dovednosti prakticky využívány ve všech stylistických činnostech, v ústních i písemných projevech žáků a bude na nich neustále demonstrováno, proč je potřebné získat i gramatické a teoretické vědomosti a dovednosti. Hlavním cílem slohu bude rozvíjení komunikativních schopností žáků, rozvíjení jejich fantazie a tvořivosti.

Cíle v oblasti postojů:

- ◆ jazykové vzdělání je znakem kulturnosti člověka a umožňuje mu poznávat
- ◆ a pochopit všechny oblasti lidské činnosti
- ◆ jazyk je nejdokonalejším dorozumívacím prostředkem
- ◆ mateřština je dědictvím po předcích, a proto ji ctíme a máme k ní pozitivní vztah
- ◆ mateřština je živý organismus, který se neustále vyvíjí, k jejímu rozvoji přispívá svým dílem každý jedinec
- ◆ při komunikaci s lidmi je třeba se vyjadřovat přesně a výstižně v mluvené i písemné podobě, to vyžaduje dobré znalosti pravopisu, mluvnice i slohu
- ◆ dorozumívat se s lidmi a umět naslouchat druhým je základní potřebou lidského života
- ◆ literatura člověku umožňuje poznávat bohatost a rozmanitost života, kulturní prožitek je trvalou životní potřebou člověka
- ◆ četba je důležitou alternativou k ostatním médiím, protože podněcuje hlubší kladný prožitek a rozvíjí tvořivost

Cíle v oblasti dovedností a schopností:

- ◆ zvládnout techniku čtení s porozuměním a techniku psaní s pravopisnou a grafickou úrovní
- ◆ srozumitelně vyjádřit své myšlenky pomocí jazyka
- ◆ souvisle a kultivovaně se vyjadřovat ústně i písemně
- ◆ psát v souladu s Pravidly českého pravopisu
- ◆ používat základy poznaného jazykového systému
- ◆ tvořit a používat nejrozšířenější stylistické formy
- ◆ používat návody, telefonní seznamy, jízdni řady a vyplňovat běžné tiskopisy
- ◆ pronášet přiměřeně rozsáhlý samostatný projev
- ◆ *efektivně komunikovat, t.j. vnímat, porozumět a vyjadřovat se
- ◆ interpretovat a hodnotit přečtené texty
- ◆ vést si záznamy
- ◆ rozpoznávat základní literární druhy a žánry
- ◆ rozvíjet interpretační dovednosti v oblasti recitace a dramatizace

- ◆ rozvíjet posлуhačské schopnosti
- ◆ vnímat, prožívat a přiměřeně hodnotit literární, divadelní a filmová díla
- ◆ využívat encyklopedie, slovníky, příručky, tisk a ostatní média k vyhledávání informací a jejich zpracování
- ◆ využívat čtení jako nástroj dalšího vzdělávání

Vzdělávací obsah (kmenové učivo)

1.ročník

Čtení a literární výchova:

- ◆ rozvoj fonemického sluchu (využití her)
- ◆ poznávání jednotlivých písmen a hlásek
- ◆ skládání všech druhů slabik
- ◆ hlasité čtení jednoduchých vět se správnou intonací
- ◆ uspořádání slov ve větě
- ◆ délka samohlásek
- ◆ porozumění přečtené větě
- ◆ recitace, dramatizace

K rozvíjení vyjadřovacích schopností hojně využívat prvky dramatické výchovy.

Psaní:

- ◆ příprava na psaní (uvolňovací cviky, pracovní prostředí, správné sezení a držení psacího náčiní)
- ◆ rozlišování psacího a tiskacího písma a číslic
- ◆ psaní písmen a slov
- ◆ opis a přepis jednoduchých slov a vět
- ◆ nácvik psaní diktátu jednoduchých slov

2.ročník

Čtení a literární výchova:

- ◆ plynulé čtení jednoduchých textů
- ◆ práce s textem (ilustrace, dramatizace, vypravování)
- ◆ čtení s porozuměním, dbát na správnou intonaci, pozorné naslouchání přednesu
- ◆ počátky tichého čtení
- ◆ rozlišení poezie a prózy (jednoduché texty)
- ◆ vedení k individuální četbě

Mluvnice:

- ◆ stavba slabiky (hláska, písmeno), slova, věty
- ◆ dělení slov na konci řádků
- ◆ obohacování slovní zásoby
- ◆ rozlišování vět podle obsahu (oznamovací, tázací, rozkazovací, práci)
- ◆ pořádek slov ve větě
- ◆ řazení vět v textu
- ◆ psaní velkých písmen na začátku věty a u vlastních jmen osob a zvířat
- ◆ samohlásky a souhlásky (měkké, tvrdé - psaní i, y, obojetné pouze vyjmenovat)
- ◆ písmeno ě - slabiky dě, tě, ně, jejich psaní a výslovnost
- ◆ spodoba na konci slov
- ◆ informace o abecedě

Psaní:

- ◆ zvládnutí správných tvarů písmen abecedy
- ◆ opis, přepis jednoduchých textů
- ◆ psaní vlastní adresy
- ◆ interpunkční znaménka nad hláskami a za větami

Sloh:

- ◆ základy ústního vyjadřování ve větách
- ◆ základní formy společenského styku
- ◆ spisovné vyjadřování v ústním projevu
- ◆ naslouchání
- ◆ vypravování podle obrázkové osnovy
- ◆ sdělení svého názoru, vyjádření vlastních pocitů

3. ročník

Čtení a literární výchova:

- ◆ zdokonalování plynulého čtení
- ◆ četba jako zdroj zážitků (orientace v textu, tiché čtení, předčítání)
- ◆ četba jako zdroj poznatků o přírodě, současném i minulém světě
- ◆ besedy o knihách, divadelních hrách, filmech a televizních pořadech
- ◆ podpora zájmu o individuální četbu

Mluvnice:

- ◆ měkké a tvrdé souhlásky - pravopis
- ◆ obojetné souhlásky
- ◆ pravopis skupin bě, pě, vě, mě
- ◆ úvod do tématu vyjmenovaná slova - význam vyjmenovaných slov
- ◆ osvojení abecedy
- ◆ spodoba znělých a neznělých souhlásek uvnitř slov
- ◆ podstatná jména, slovesa - vyhledávání a určování
- ◆ psaní předložkových tvarů

- ◆ vlastní jména obcí, ulic (běžně používaných)

Psaní:

- ◆ úprava zápisu, čitelnost, přehlednost (ve všech předmětech
- ◆ zvyšování rychlosti psaní
- ◆ dokončení výcviku psaní s důrazem na čitelnost písma

Sloh:

- ◆ orientace v textu (slyšený a přečtený text)
- ◆ vypravování podle osnovy. Volné vyprávění motivované učitelem
- ◆ rozšíření forem společenského styku (telefonování, přání, pohled)
- ◆ popis věci

4. ročník

Čtení a literární výchova:

- ◆ rozvoj techniky čtení
- ◆ čtení s porozuměním, se správnou intonací, s prvky uměleckého přednesu
- ◆ tiché čtení s porozuměním (dětské příběhy)
- ◆ tvořivá práce s literárním textem (loutky, masky, moderování)
- ◆ orientace v textu
- ◆ výběr četby podle osobního zájmu. Zápis o četbě v deníku
- ◆ besedy o uměleckých dílech , filmech, televizních pořadech- výchova diváka
- ◆ využívání školních a místních knihoven

Mluvnice:

- ◆ stavba slova (předpona, kořen, přípona)
- ◆ vyjmenovaná slova.
- ◆ rozdíl předpona - předložka.
- ◆ psaní bě - bje, pě, vě - vje, mě - mně.
- ◆ druhy slov - slova ohebná
- ◆ podstatná jména - pád, číslo, rod
- ◆ vlastní jména - zeměpisné názvy, jednoduché názvy států (jednoslovné)
- ◆ slovesa - osoba, číslo, čas (u slovesných tvarů v oznamovacím způsobu)
- ◆ základy tvoření jednoduchých souvětí
- ◆ praktické využití abecedy (seznamy, slovníky, telefonní seznam, poštovní směrovací čísla)

Sloh a psaní:

- ◆ * zvyšování vyjadřovacích schopností, užití výstižných, spisovných a citově zbarvených slov a slov podobného významu
- ◆ vypravování zážitků podle dané osnovy. Volné vyprávění na dané téma
- ◆ zásady popisu

- ◆ popis věci
- ◆ rozvíjení forem společenského styku (přání, dopis)
- ◆ vyplnění poštovní průvodky, poukázky, posláni zásilky
- ◆ velká tiskací písmena, správné tvary písma při respektování osobního rukopisu. Úprava napsaného textu

5. ročník

Čtení a literární výchova:

- ◆ rozvoj techniky čtení s důrazem na správnost, porozumění obsahu a rychlost
- ◆ výrazné čtení s prvky uměleckého přednesu
- ◆ rozdíly v uměleckém zpracování textů (comics, dobrodružná četba, pohádka, pověst, bajka)
- ◆ volná reprodukce přečteného textu (zápis textu, tvorba vlastních textů)
- ◆ recitace - rým , verš, sloka
- ◆ dramatizace
- ◆ seznámení s jinými než uměleckými texty
- ◆ nácvik hříčky, scénky. Příprava kulturního pořadu

Mluvnice:

- ◆ psaní předložek a předpon
- ◆ vyjmenovaná slova a slova příbuzná
- ◆ slovní druhy - slova neohebná
- ◆ slovesa zvrtná - poznávání
- ◆ časování v oznamovacím způsobu všech časů
- ◆ slovesné tvary jednoduché a složené
- ◆ správné psaní slovesa být - nebýt, být - nebýt
- ◆ úvod do soustavy slovesných způsobů
- ◆ podstatná jména - pád, číslo, rod, vzor
- ◆ zařazování k jednotlivým vzorům
- ◆ pravidelné skloňování všech vzor.
- ◆ přídavná jména - poznávání druhů
- ◆ přímá řeč s uvozovací větou na začátku a na konci větného celku
- ◆ skladba, přísudek, podmět (přísudek slovesný, slovesně-jmenný)
- ◆ podmět holý, rozvitý
- ◆ shoda přísudku s podmětem
- ◆ psaní koncovek přičestí minulého v jednoduchých případech
- ◆ stavba souvětí (věta řídicí a závislá, hlavní a vedlejší)
- ◆ vlastní jména - národnosti, víceslovné názvy států a jejich zkratky
- ◆ názvy uměleckých děl, novin a časopisů

Sloh a psaní:

- ◆ jasné a srozumitelné vyjadřování, pozorné vnímání hlavní linie příběhu
- ◆ styk s vnějším světem, hledání společného řešení (na př. založení třídního časopisu)

- ◆ vypravování bajky, pohádky (i vlastní tvorba)
- ◆ sestavení osnovy k popisu a vyprávění
- ◆ psaní dopisu a telegramu
- ◆ inzerát, oznámení, příspěvek do časopisu, pozvánka, plakát

6. ročník

Nauka o jazyce

- ◆ národní jazyk, mateřština, spisovný jazyk, obecná čeština, nářečí, jazykové příručky, jejich používání (Pravidla českého pravopisu, Slovník spisovného jazyka českého)

Nauka o tvoření slov

- ◆ stavba slova (předpona , kořen, přípona, koncovka) tvoření slov odvozováním, slova příbuzná

Hláskosloví

- ◆ skupiny souhlásek, jejich výslovnost a pravopis - bě, bje, pě, vě , vje, mě, mně, * zdvojené souhlásky
- ◆ prohlubování pravopisu i-y po obojetných souhláskách, ekvivalent být -bít, výt-vít atd.
- ◆ používání předložek s , z

Tvarosloví

- ◆ prohlubování učiva o slovních druzích
- ◆ podstatná jména -kategorie, pádové koncovky, pravopis
- ◆ vlastní jména osobní a místní- jejich pravopis
- ◆ přídavná jména - druhy, vzory, skloňování, pravopis
- ◆ zájmena - druhy, pravopis, používání ve větách
- ◆ číslovky - druhy, pravopis, používání ve větách
- ◆ slovesa - slovesný způsob, kategorie sloves, časování

Skladba

- ◆ podmětová a přísudková část věty, podmět vyjádřený a nevyjádřený
- ◆ přísudek slovesný a jmenný, sponová slovesa
- ◆ prohlubování znalostí shody přísudku s podmětem a jejich využití
- ◆ věta jednoduchá, větné členy základní a rozvíjející
- ◆ věty podle postoje mluvčího
- ◆ souvětí, věty hlavní a vedlejší
- ◆ řeč přímá a nepřímá

Sloh

- ◆ Jak se učíme

- ◆ Vypravování ústní i písemné (podle obrázků, četby, poslechu, hry, filmu, vlastních zážitků)
- ◆ Jednoduchá osnova, odstavce, výstižná dějová slovesa, přímá řeč, přirovnání, přísloví
- ◆ Popis děje, předmětu, pracovního postupu
- ◆ Dopis, pohlednice, adresa
- ◆ Tiskopisy - složenka, průvodka, telegram
- ◆ Člověk ve společnosti pozdravy, vyřizování vzkazů, získávání informací (ve škole, v obchodě, v dopravním prostředku, na nádraží, na poště)
- ◆ Mluvní cvičení - samostatné vystoupení, společné hodnocení (hodnotit obsah, jazyk, plynulost, přednes - tempo, hlasitost, výslovnost, důrazy, pauzy)

7. ročník

Nauka o jazyce

- ◆ útvary národního jazyka, nářečí, jazykové příručky, Stručná mluvnice česká

Hláskosloví

- ◆ zvuková stránka jazyka, souhlásky znělé a neznělé, párové, spodoba souhlásek při výslovnosti
- ◆ zvuková stránka slova, přízvuky
- ◆ zvuková stránka věty, melodie, důraz, pauzy, tempo

Tvarosloví

- ◆ prohlubování učiva o slovních druzích
- ◆ předpony s- , z- , vz-
- ◆ podstatná jména konkrétní, abstraktní, hromadná, pomnožná, látková
- ◆ vlastní jména osobní, místní, zeměpisná - jejich pravopis a skloňování při praktickém použití ve větách
- ◆ duálové skloňování podstatných jmen a číslovek dva, oba
- ◆ cizí slova v běžné komunikaci, jejich význam a český ekvivalent
- ◆ přídavná jména - jmenné tvary, stupňování přídavných jmen, pravopis hláskových skupin v přídavných jménech
- ◆ prohlubování znalostí tvarů zájmen a číslovek při používání ve větách
- ◆ slovesné kategorie rodu a vidu, jednoduché a složené, slovesné tvary a jejich časování

Skladba

- ◆ věty jednočlenné a dvojčlenné
- ◆ větné členy holé, rozvité a několikanásobné
- ◆ přívlastek, předmět, příslovečná určení
- ◆ rozbor věty jednoduché a interpunkce v ní
- ◆ věty hlavní a vedlejší v jednoduchých souvětích

Sloh

- ◆ Vypravování ústní i písemné (život dětí, rodiny, školy, obce, cestování, přátelství, zájmové činnosti)
- ◆ Osnova, kompozice (úvod,zápletka, vyvrcholení, rozuzlení, závěr)výstižná dějová slovesa, změna času, ich-forma, zosobnění, hovorová čeština, přímá řeč
- ◆ Popis osoby, místnosti, bytu, budovy, přírody, práce v domácnosti i venku, návody, recepty
- ◆ Zpráva, oznámení do třídního i školního časopisu, na nástěnky, do školního rozhlasu
- ◆ Objednávka, inzerát, úřední dopis
- ◆ Člověk ve společnosti - telefonování, představování, vystupování v obchodě, u lékaře, v kině
- ◆ Mluvní cvičení - ve dvojici s prvky dramatizace, společné hodnocení, (hodnotit obsah, jazyk, plynulost, přednes -tempo, hlasitost , výslovnost, důrazy, pauzy)

8. ročník

Skladba

- ◆ opakování větných členů, vyjádření podmětu a přísudku různými druhy slov
- ◆ nahrazování větných členů vedlejšími větami
- ◆ vedlejší věty podmětne, předmětne, přívlastkové, příslovečné
- ◆ rozbor jednoduchých souvětí, interpunkce v jednoduchých souvětích
- ◆ interpunkční znaménka a jejich využití

Tvarosloví

- ◆ skloňování a pravopis všech typů vlastních jmen i běžně užívaných několikaslovných vlastních jmen a názvů
- ◆ skloňování podstatných jmen pomnožných (obecných i vlastních)
- ◆ přehled druhů zájmen a číslovek a jejich využití ve větách
- ◆ kolísání mezi slovesnými tvary
- ◆ neohebné druhy slov a jejich využití, příslovečné spřežky, stupňování příslovcí
- ◆ cizí slova v médiích, jejich význam a český ekvivalent

Tvoření slov

- ◆ slovní zásoba, způsoby jejího obohacování, slovníky
- ◆ odvozování, skládání, zkracování

Význam slov

- ◆ slovo, význam základní a přenesený, slova významem nadřazená, podřazená, souřadná, slova souznačná, slova jednoznačná a mnohoznačná, zápor a jeho využití
- ◆ odborné názvy
- ◆ synonyma, homonyma, antonyma, slova citově zabarvená

Sloh

- ◆ Charakteristika osoby, literární postavy
- ◆ Výtah, osnova, výpisek, citát (studijní styly)

- ◆ Výklad
- ◆ Žádost, osvědčení, pozvánka , plakát
- ◆ Životopis
- ◆ Tvorba třídního časopisu (podle podmínek a možností)
- ◆ Člověk ve společnosti - jednání a chování v úřadech, na návštěvách
- ◆ Mluvní cvičení - jednotlivě i ve skupinkách, s prvky dramatizace
- ◆ Hodnocení je stejné jako v předešlých ročnících

9.ročník

Skladba

- ◆ opakování vět jednoduchých a souvětí
- ◆ doplněk, vedlejší věta doplňková, vedlejší věta přísudková
- ◆ významový poměr mezi souřadně spojenými větami, mezi několikanásobnými větnými členy, několikanásobnými vedlejšími větami, interpunkce
- ◆ souvětí souřadné a podřadné, složitější souvětí, interpunkce
- ◆ zásady pořádku slov v české větě

Tvarosloví

- ◆ slova přejatá, jejich výslovnost a pravopis
- ◆ skloňování obecných slov přejatých a cizích jmen vlastních
- ◆ kolísání mezi tvary podstatných jmen
- ◆ přehled skloňování zájmen a číslovek

Obecné výklady o jazyce

- ◆ slovanské jazyky, vývoj jazyka

Shrnutí

- ◆ hláskosloví, tvarosloví, skladba, nauka o významu slov, nauka o tvoření slov pravopis

Sloh

- ◆ Subjektivně zbarvený popis
- ◆ Úvaha, proslov, diskuse, stížnost, zápis z jednání, poznámky k výkladu, reportáž
- ◆ Funkční styly - hovorový, odborný, administrativní, publicistický, umělecký
- ◆ Čítanka stylů - vyhledávání a uspořádání ukázek stylů, které žáci znají (z krásné literatury, novin, časopisů, z vlastní tvorby žáků)
- ◆ Tvorba třídního časopisu (podle podmínek a možností)
- ◆ Člověk ve společnosti - vliv znalosti jazyka na úroveň vyjadřování
- ◆ Mluvní cvičení - jednotlivě i ve skupinách , s prvky dramatizace, hodnocení je stejné jako v předešlých ročnících

Literární výchova

6. ročník

Literární druhy

- ◆ poezie, próza , drama

Literární žánry

- ◆ lidová slovesnost: hádanky, říkadla, rozpočítadla, přísloví, pranostiky, slovní hříčky, písně, lidové hry
- ◆ sloka, verš, rým, rytmus, obrazné pojmenování- přirovnání, zosobnění
- ◆ pohádky - lidové a umělé, kouzelné, moderní, cizích národů
- ◆ báje
- ◆ pověsti
- ◆ povídky : dobrodružné, humoristické, o přírodě, ze života dětí

Čtení s porozuměním

Dramatizace lidové hry, pohádky, báje atd.(podle vlastního výběru)

Besedy k samostatné mimočítankové četbě

Moje tvůrčí dílna - pokusy o vlastní tvorbu žánrů (hádkanka, rozpočítadlo, pohádka)

7.ročník

Literární druhy

- ◆ poezie, próza, drama

Literární žánry:

- ◆ lidová slovesnost : lidové zvyky (Vánoce, Velikonoce, vítání jara, pouť, posvícení, vinobraní atp.)
- ◆ setkání s poezií (básně lyrické, lyrickoepické, epické)
- ◆ rytmus, rým, verš, sloka
- ◆ balady a romance

- ◆ básnický jazyk : přirovnání, personifikace, epiteton, metafora,
- ◆ oslovení, zdvojnásobení, slova citově zabarvená
- ◆ bajky
- ◆ povídky, romány hry - vztahy mezi lidmi (rodiče a děti)
- ◆ dobrodružný román, dívčí román
- ◆ historické povídky, romány
- ◆ westerny, indiánky, kovbojky
- ◆ charakteristika literární postavy
- ◆ comics (literární brak, kýč)

Literární referáty k samostatné četbě - vyprávění, ilustrace, citát

Využívání encyklopedií, slovníků , katalogů

Dramatizace lidových zvyků, historické povídky, hry s dívčí tematikou. (atd.podle vlastního výběru)

Besedy k samostatné četbě

Moje tvůrčí dílna - pokusy o vlastní tvorbu (bajka, básnička, comics

Nejvýznamnější literární a kulturní výročí roku

8. ročník

Literární druhy

- ◆ poezie , próza, drama

Literární žánry:

- ◆ lidová slovesnost - sběratelé, sbírky, loutkové hry
- ◆ shrnutí: žánry lidové slovesnosti
- ◆ poezie - melodram, libreto
- ◆ povídky, romány, hry: fantastické, vědeckofantastické, životopisné (panovníci, literáti, skladatelé, malíři, objevitelé), humoristické (škola), detektivní, dobrodružné
- ◆ kompozice divadelní hry - činohra, tragédie, komedie)
- ◆ comics
- ◆ kompozice literárního díla
- ◆ jazyk literárního díla - spisovný, nespisovný, hovorový, básnický, odborný, slang, archaismy, neologismy, homonyma, synonyma

Literární referáty k samostatné četbě

Využívání encyklopedií, slovníků,katalogů

Dramatizace melodramu, loutkové hry, příběhu ze života slavných atd. podle vlastního výběru

Besedy k samostatné četbě

Nejvýznamnější literární a kulturní výročí roku

9. ročník

Literární druhy a žánry v průběhu staletí

STAROVĚK

- ◆ ústní lidová slovesnost
- ◆ epos
- ◆ bajka
- ◆ drama
- ◆ mýty, bohatýrské pověsti (např. Bible)

STŘEDOVĚK

Gotika

- ◆ ústní lidová slovesnost
- ◆ kroniky (např. Kosmova, Dalimilova, Vavřince z Březové)
- ◆ žakovská poezie
- ◆ mravokárná a odborná literatura, Jan Hus

Humanismus a renesance

- ◆ ústní lidová slovesnost (např. E. Frynta : Moudří blázni)
- ◆ odborná literatura - přírodní a společenské vědy, překlady, cestopisy
- ◆ (např. Bible kralická, Václav Šašek z Bířkova)
- ◆ ze světové literatury : drama (např. W. Shakespeare), rytířský román
- ◆ (např. M. de Cervantes, poezie (např. F. Villon)

Baroko

- ◆ lidová slovesnost
- ◆ J.A. Komenský

NOVÁ DOBA

Klasicismus

- ◆ ze světové literatury : poezie (např. J.W. Goethe)
- ◆ bajka (např. La Fontaine, I.A. Krylov)
- ◆ dobrodružný román (např. D. Defoe)
- ◆ utopický román (např. J. Swift)

Romantismus

- ◆ národní obrození
- ◆ lidová slovesnost - sběratelé, poezie, próza, drama, noviny (podle výběru učitele)
- ◆ ze světové literatury : poezie (např. Byron, A.S. Puškin)
- ◆ historický román (např. W. Scott, V. Hugo)

- ◆ detektivní román (např. E. A. Poe)

Realismus

- ◆ poezie: J. Neruda, J.V.Sládek, J. Vrchlický
- ◆ poezie pro děti
- ◆ próza : historická povídka a román (např. A.Jirásek)
- ◆ vesnická povídka a román (např. K.Světlá, K.V.Rais)
- ◆ drama (např. bratří Mrštíkové, A. Jirásek)

- ◆ noviny : (např. J.Neruda)
- ◆ Národní divadlo
- ◆ ze světové literatury : román - cyklus (např. H.Balzac, Ch.Dickens, L.N.Tolstoj), vědeckofantastický román (J. Verne),dobrodružný román (např. A. Dumas, M. Twain)

POEZIE, PRÓZA, DRAMA 20. STOLETÍ

Poezie: protiválečná, intimní, přírodní, politická, poezie všedního dne, poezie pro děti

Výběr doporučených autorů: F.Šrámek, V.Dyk, P.Bezruč, J.Wolker, V.Nezval, F.Halas, J.Seifert, S.K.Neumann, F.Hrubín, V.Holan, V.Závada, J.Kainar, J.Skácel, I.Blatný, J.Kolář, M.Holub, J.Žáček **Písničkáři:** (např. K.Kryl, J.Hutka, V.Třešňák, J.Nohavica, J.Dědeček, Paleček - Janík, I.Jahelka, P.Nos ...)

Próza:

- ◆ povídky, novely, romány - protiválečné, historické, životopisné, vědeckofantastické, detektivní, přírodní, ze současnosti
- ◆ literatura faktu, samizdatová a exilová literatura

Výběr doporučených autorů: J.Hašek, I.Olbracht, V.Vančura, K.Čapek, J.Drda, M.V.Kratochvíl, V.Neff, F.Kožík, B.Hrabal, J.Škvorecký, M.Kundera, L.Aškenazy, O.Pavel, F.Nepil, J.Nesvadba...

Drama:

- ◆ tragedie ,komedie, hry pohádkové, protiválečné, historické, hudební, absurdní, seriály, hry ze současnosti

Výběr doporučených autorů: K.Čapek, J.Voskovec - J.Werich, J.Drda, J.Šlitř - J.Suchý, V.Havel, P.Kohout, O.Daněk, J.Topol, J.Dietl,....

Novinářství - K.Čapek, F. Peroutka

Kritika - F. X. Šalda , V. Černý

Ze světové literatury:

- ◆ poezie, próza, drama

Výběr autorů a literárních ukázek provádí učitel s přihlédnutím k úrovni a zájmům žáků.

Základy literární teorie se uplatňují při interpretaci ukázek.

- ◆ Literární referáty k samostatné četbě
- ◆ Využívání slovníků, encyklopedií, příruček, odborné literatury
- ◆ Dramatizace - představení na rozloučenou pro spolužáky a rodiče (podle podmínek a možností)
- ◆ Besedy k samostatné četbě
- ◆ Moje tvůrčí dílna: epigram, povídka, divadelní scénka
- ◆ Nejvýznamnější kulturní a literární výročí

Práce s literárním textem

Literatura v projektu Národní škola nesmí být přívěskem jazyka. Myšlenkové stereotypy, postupy, historizující pohled, chronologický přístup, defilé jmen a děl i literárních směrů, pamětné biflování autorů a výčtu děl je nutné opustit. Odrazují od četby.

Základní a nejdůležitější metodou práce v literární výchově v Národní škole je interpretace literárního díla. Sleduje, co literatura sděluje a jak svůj obsah sděluje:

- ◆ souvislá linie příběhu
- ◆ prostředí , ve kterém se odehrává
- ◆ doba, do které bylo dílo zasazeno
- ◆ charakteristika , výstavba postav
- ◆ kompozice díla
- ◆ jazyk díla, umělecké prostředky
- ◆ společné hledání smyslu , podstaty díla
- ◆ zážitek z četby , vyjádření názoru, význam pro náš život
- ◆ ilustrace a ilustrátoři jsou neoddelitelnou součástí práce s knihou.
- ◆ využívání aparátu knihy (obsah, vysvětlivky, rejstřík, záložka, tiráž)

CIZÍ JAZYK

Celkové pojetí výuky cizích jazyků v projektu Národní škola

Úvod do předmětu

Realita současného světa i tendence jeho dalšího vývoje vyžaduje, aby občan, má-li být platným členem společnosti, zvládl poměrně širokou a pestrou škálu dovedností a znalostí. K nezbytné výbavě náleží schopnost účinně se dorozumívat slovem i písmem.

Jsme přesvědčeni, že neexistuje dolní hranice, která vymezuje dobu, kdy je vhodné začít s jazykovou výchovou (máme na mysli setkávání se s cizími jazyky).

Jazyková výchova je v projektu zařazena tak, že je možno ji zahájit již od prvního ročníku. V 1. - 3. ročníku probíhá jako předmět nadstavbové části s tím, že o časové dotaci rozhodne škola v rozsahu hodin nadstavbové části, tj. v 1. ročníku 1- 2, v 2. ročníku 3 - 5 a v 3. ročníku 2 - 4 hodiny.

V prvním a druhém ročníku se děti seznamují v průběhu výuky se základní slovní zásobou cizího jazyka pojmenováváním předmětů z jejich každodenního života, s pozdravy, říkadly, písničkami apod. Jazyková příprava k výuce cizího jazyka je integrální součástí jazykové výchovy jako celku. Děti tak v budoucnu lépe pochopí, že je velmi mnoho toho, co je jazykům společné (písmo, některá velmi podobná slova, dělení mluvního projevu na slova složená ze slabik a hlásek, věty mající svoji intonaci, přízvuk atd.). Začínáme tedy od společného a podobného a spějeme k odlišnostem.

Pokud se tedy škola rozhodne pro výuku cizímu jazyku již od prvního ročníku (druhého, třetího), měly by být jazykové aktivity integrovanou součástí ostatních vyučovacích předmětů (český jazyk, matematika, prvouka, výtvarná výchova, pracovní vyučování, atd.). Zejména u žáků prvního ročníku se jeví jako nezbytné rozdělit výuku jazyka na několik kratších aktivit, které mají logickou souvislost s probíhajícím vyučovacím dnem. S postupujícím věkem a rostoucí zkušeností žáků může učitel zařazovat i části hodin vedených v cizím jazyce.

Od 4. postupného ročníku je již povinně zařazena výuka cizího jazyka v rozsahu 3 vyučovacích hodin v základní části učebního plánu. Nadstavbová část v dává možnost k dalšímu rozvoji jazyka a to v 4. ročníku 1 - 2 hodiny týdně a v 5. ročníku 1 - 3 hodiny týdně, což umožní, aby se mimořádně talentovaní žáci věnovali rozvoji svých jazykových schopností dostatečně dlouhou dobu.

I když je velmi pravděpodobné, že školy využijí k povinné výuce cizího jazyka učitele specialistu, a tudíž budou mít hodiny jazyka v rozvrhu pevné místo, všude tam, kde to organizace vyučování umožní, měly by se jazykové aktivity objevovat i v dalších předmětech, stejně jako v 1. - 3. ročníku.

Cílem výuky cizích jazyků je především vzbudit zájem o cizí jazyky, ujistit děti o tom, že ovládat cizí jazyk je zcela přirozené. Výuka probíhá takovým způsobem, aby posilovala důvěru dítěte v možnosti se jazykům naučit, navozovala a fixovala příjemné pocity spojené s učením se jazykům a postupně vybavovala dovednostmi potřebnými pro jejich další rozvoj v cizím jazyce. Děti se učí technice, jak si efektivně osvojovat cizí jazyky. Osvojí si zvukovou podobu cizího

jazyka a uvědomí si základní vztahy mezi zvukovou a grafickou stránkou jazyka na podkladě rozvíjení řečových dovedností .

Vzdělávací obsah (kmenové učivo)

1.ročník

- ◆ pozdravy, věci ve třídě, nejbližší rodina
- ◆ slovesa vždy v souvislosti se jmény a v konkrétní vazbě
- ◆ snadno zapamatovatelná slova, slova podobná
- ◆ hry, hříčky, říkadla, písničky
- ◆ audioorální kurz, přímá metoda
- ◆ manipulace s obrázky, předměty, pohybové hry
- ◆ mluvit cizím jazykem je zábavná hra. Žádné psaní, gramatika. žádné klasifikování.

2. ročník

- ◆ některé základní fráze, věci kolem nás, lidé a zvířátka
- ◆ dalších několik sloves v konkrétních vazbách a souvislostech
- ◆ říkanky, básničky, písničky
- ◆ stále si hrajeme, vzájemně se povzbuzujeme, hledáme další zajímavá slova a souvislosti

3. ročník

- ◆ porozumět běžným pokynům a větám v souvislosti s vyučováním
- ◆ jednoduché rozhovory složené z krátkých a dobře procvičených vět
- ◆ říkanky, básničky, písničky, hříčky
- ◆ další rozšiřování slovní zásoby - nejbližší okolí dítěte, škola, rodina, přátelé. Některá základní slovesa v čase přítomném
- ◆ setkání s písmem (psaní) a čtením s důrazem na fonetickou správnost
- ◆ jednoduchá slova, doplňovačky, přepis tiskací - psací
- ◆ nejjednodušší realie země, kde se mluví vyučovaným jazykem , formou pohádek, příběhů, obrázků, vyprávění pedagoga

4. ročník

- ◆ porozumět jednoduchým souvislým projevům pronášeným v přirozeném tempu
- ◆ reprodukovat a obměňovat osvojené rozhovory
- ◆ rozvoj čtení - jednoduché audioorálně připravené texty (fonetická správnost je důležitější než množství přečteného textu)
- ◆ číst jednoduché připravené texty (se známými slovy) potichu s porozuměním
- ◆ první písácké pokusy v cizím jazyce. Obměňovat krátké probrané texty, doplňovat neúplné věty, odpovídat na jednoduché otázky

- ◆ tématické okruhy: škola, denní a týdenní rozvrh, rodina, město, vesnice, lidé, zvířata, jídlo, věci kolem nás
- ◆ další slovesa - rozkazovací způsob

Aktivizující formy, kratší časové úseky, povzbuzování a zejména respektování rozdílného jazykového nadání u dětí. Raději naučte určité dítě o několik slov méně, než byste ho do budoucna odradili od studia jazyků. Co se nenaučí nyní, naučí se za rok nebo za dva.

5. ročník

- ◆ rozvoj dovednosti čtení s porozuměním
- ◆ porozumět jednoduchým souvislým projevům pronášeným v přirozeném tempu se zařazením několika neznámých výrazů, snadno pochopitelných z kontextu. Obrázkové osnovy apod.
- ◆ formulovat jednoduché otázky a odpovídat na ně, umět vyžádat a poskytnout jednoduchou informaci, jazykově správně vést rozhovor v rozsahu osvojených jazykových prostředků, popis věci nebo obrázku
- ◆ používání slovníků pro děti
- ◆ formulovat písemně (po přípravě) jednoduché otázky a odpovědi na ně,
- ◆ po audioorální přípravě napsat krátký dopis (několik jednoduchých vět)
- ◆ tématické okruhy: dopravní prostředky, lidské tělo, zdraví, příroda (rostliny, živočichové), počasí
- ◆ rozvoj slovní zásoby probíhá např. v souvislosti s činnostmi přírodovědnými, vlastivědnými, při výchovách
- ◆ reálie dané země nebo jazykové oblasti, Česká republika (přiměřeně věku a stupni zvládnutí jazykových prostředků)
- ◆ základní skupina sloves - minulý čas, nepravidelná slovesa jen v určité konkrétní vazbě

Komunikace

Schopnost komunikovat je jedním ze základních cílů výuky a výchovy v Národní škole. Jazykové vzdělávání na prvním stupni směřuje k tomu, aby žáci uměli cizí jazyk použít v reálných situacích:

- ◆ seznámit se, pozdravit, oslovit, představit sebe i druhé
- ◆ zahájit rozhovor (reagovat na zahájení rozhovoru jiným) odpovídat na otázky, umět získávat v rozhovoru informace, po přípravě vést jednoduchý telefonický rozhovor, sdělit krátkou zprávu telefonem
- ◆ správně používat otázky směřující k získání informací: Kdo? Kde? Kam? Kdy? Jaký? Který? Jak? Kolik?
- ◆ požádat o něco, poděkovat, rozloučit se
- ◆ domluvit se na nějaké činnosti, programu, schůzce, nakoupit zboží, jízdenku, vstupenku
- ◆ podle situace použít nejjednodušších frází vyjadřujících souhlas, nesouhlas, radost, lítost, omluvu, prosbu, žádost, výzvu, blahopřání, pozvání apod.

Poznámka k výuce cizího jazyka na 1. stupni Národní školy:

Většina dětí na konci 5. ročníku by měla vnímat cizí jazyk a jeho výuku jako obvyklou a příjemnou součást svého vzdělávání. Zvukovou stránku jazyka si děti osvojily především imitací

prvků fonologického systému jazyka (přízvuky, intonace základních větných typů, rytmus, melodie vět). Sluchem rozlišují základní intonační struktury. Většina ovládá několik základních frází společenského styku, měření času, číslovky do 100. Umí vyjádřit základní časové a prostorové vztahy, pojmenovat věci, které je obklopují. Děti si osvojily 500 - 700 slov. V jednoduchých větách používají běžná slova, v dobře procvičených případech i v minulém čase. Umí správně použít větu oznamovací, tázací a rozkazovací, vyjádřit zápor. Umí číst jednoduché texty, vyhledávat a třídit velmi jednoduché informace. Umí použít slovník. Známa slova cizího jazyka vyslovuje v zásadě správným způsobem, neostýchá se mluvit. Dovede napsat správně několik jednoduchých vět v cizím jazyce, chápe základní vztahy mezi zvukovou a grafickou stránkou jazyka, zná pravopis produktivně osvojených slov a mluvnických tvarů.

Vzhledem k tomu, že v jazykové výchově se tradičně jedná o složitý komplex, je třeba respektovat skutečnost, že žáci nebudou ani při nejlepší vůli moci pracovat stejným tempem. Hlavním cílem jazykové výchovy na prvním stupni je přiblížit dítěti cizí jazyk takovým způsobem, který se stane dobrým základem pro jeho další rozvoj v této oblasti vzdělávání.

6. - 9. ročník

Vzhledem k situaci, ve které se nachází většina našich škol, jsme došli pro oblast výuky cizím jazykům na druhém stupni k závěru, že nebudeme vypracovávat vlastní verzi učebních osnov. Domníváme se, že osnovy v projektu Občanská škola, podle kterých se v současné době vyučuje i na škole základní, zcela vyhovují našemu pojetí. K tomuto závěru nás vede též snaha nezkomplikovat žákům příliš odlišným způsobem jazykové výuky přestup v rámci školního systému

MATEMATIKA

Úvod do předmětu

Matematika je předmět, který by měl být chápán jako odraz reálných vztahů v hmotném světě. Žáci v něm mají získat početní dovednosti v oboru přirozených a racionálních čísel, aby si uměli poradit s praktickými úlohami denní potřeby ve všech oblastech bez problémů rozpoznat příčiny a důsledky, odvodit nové skutečnosti, naučit se rýsovat, pracovat s tabulkami a grafy, vyhledávat informace, ověřovat pravdivost svých tvrzení.

Matematické vzdělání by mělo být postaveno na rozvíjení vlastních zkušeností žáků, potřeby počítat, kreslit a hrát si. Práce by měla být zajímavá a povzbuzující. Cílem je vybavit žáky dovednostmi nahlížet na svět, ve kterém žijí, z hlediska kvantity, rozvoje abstraktního myšlení a logických operací, umět využívat získaných vědomostí v praxi.

Úkolem matematiky je :

- ◆ * rozvíjet přirozenou představu dětí o kvantitativních charakteristikách jejich okolí, o reálné představě významu čísla, číselných relacích, měřitelnosti základních fyzikálních veličin, přirozenou orientaci v prostoru, rozlišování rovinných a prostorových geometrických útvarů
- ◆ vybavit žáky znalostí základních matematických symbolů, propojit "jazyk" matematiky s realitou, naučit základním početním výkonům, jednoduchým matematickým algoritmům
- ◆ naučit "matematizovat" reálné situace, metody odhadů možných výsledků, porovnávat odhad s praktickou zkušeností
- ◆ naučit žáky zapisovat řešení matematických úloh s důrazem na přesnost, úplnost, přehlednost, stručnost a dodržování matematické symboliky
- ◆ naučit ovládat a využívat jednoduché pomůcky, které usnadňují složitější matematické úkony (počítadla, tabulky, kalkulačka)
- ◆ naučit žáky používat pomůcky k rýsování (pravítko, trojúhelník, kružítko) a dbát na úpravu

Cíle v oblasti postojů:

- ◆ matematika je významným prostředkem řešení mnoha intelektuálních problémů, které před nás staví praxe
- ◆ základní matematické znalosti a dovednosti jsou nezbytné pro práci ve většině oborů lidské činnosti
- ◆ při řešení matematických úloh je třeba hledat nejjednodušší cestu
- ◆ matematizace reálného problému je většinou určitým zjednodušením, ale pomáhá objevit nové zákonitosti
- ◆ matematicky zjištěný výsledek úlohy je nutné ověřit z hlediska jeho reálnosti

- ◆ zapamatování všech potřebných informací není vždy účelné, důležitá je schopnost tyto informace vyhledávat

Cíle v oblasti dovedností a schopností:

- ◆ v oboru racionálních čísel: základní početní operace, porovnávání čísel a automatizované představy o velikosti čísel, určení základních vlastností čísla, používání vlastností početních operací
- ◆ používání běžných matematických symbolů
- ◆ základní operace s proměnnými a jednoduchými algebraickými výrazy, používání běžných matematických vzorců
- ◆ rozpoznávání tvarů v reálném světě, používání jejich vlastností při řešení geometrických úloh, převádění reálných tvarů na geometrické útvary
- ◆ zobrazování základních geometrických útvarů, používání základních pravidel správného rýsování s důrazem na přesnost a čistotu projevu
- ◆ užití vztahů mezi geometrickými útvary k řešení jednoduchých geometrických úloh
- ◆ zjišťování velikostí geometrických útvarů a velikostí v reálném světě, používání jednotek fyzikálních veličin a jejich převádění
- ◆ odhad velikostí geometrických útvarů
- ◆ využívání manipulativních činností s plošnými a prostorovými útvary k vyvozování a řešení úloh ve všech ročnících
- ◆ matematizace jednoduchých slovních úloh z praxe
- ◆ grafické znázornění jednoduchých funkčních vztahů, využití grafu a tabulky jako zdroje informací
- ◆ sestavení jednoduchých algoritmů řešení úloh
- ◆ řešení úlohy pomocí rovnice, procentuálního počtu nebo logického úsudku
- ◆ rozbor matematického problému, rozpoznávání příčiny a důsledku, odvozování nových skutečností
- ◆ využití matematických znalostí v reálných životních situacích
- ◆ odhad výsledku
- ◆ ověření reálnosti získaného výsledku
- ◆ rovinná a prostorová představivost
- ◆ používání kalkulátoru pro základní početní operace
- ◆ využívání hlavních informačních médií - počítač, sdělovací prostředky, literatura
- ◆ práce s informacemi - jejich hodnocení, třídění a aplikace

Vzdělávací obsah (kmenové učivo)

1.ročník

- ◆ znalost čísel 0 - 20
- ◆ postavení čísel v číselné řadě
- ◆ orientace na číselné ose
- ◆ psaní číslic a čísel do 20
- ◆ porovnávání čísel, znaky nerovnosti
- ◆ sčítání a odčítání do 20 bez přechodu desítky
- ◆ zápis příkladů, znaky + -
- ◆ řešení jednoduchých slovních úloh

Geometrie

- ◆ poznávání geometrických tvarů (trojúhelník, čtverec, obdélník, kruh)
- ◆ orientace v prostoru (vzadu, vpředu, nahoře, dole, vysoko, nízko, široký, úzký a pod.)

2. ročník

- ◆ sčítání a odčítání do 20 s přechodem přes desítku
- ◆ numerace do 100. Orientace na číselné ose
- ◆ nerovnosti
- ◆ sčítání a odčítání do 100 s přechodem desítky ($20 + 30$, $45 + 8$)
- ◆ počítání s použitím závorek
- ◆ řešení slovních úloh, počítání s penězi, seznámení s bankovkami a mincemi do stokoruny

Geometrie

- ◆ práce s pravítkem - rýsování přímky, lomené čáry pomocí pravítka
- ◆ křivá čára - kreslení
- ◆ poznávání krychle a koule

3. ročník

- ◆ sčítání a odčítání dvojciferných čísel do 100 z paměti i písemně
- ◆ násobilka a dělení v oboru násobilky
- ◆ zápis příkladů, znaky +, -, :, ·, (plus, minus, děleno, krát)
- ◆ numerace do 1000
- ◆ nerovnosti, orientace na číselné ose
- ◆ řešení slovních úloh. Sestavení jednoduchých rovnic

Geometrie

- ◆ jednotky délky: mm, cm, dm, m
- ◆ přímka, úsečka, bod, průsečík
- ◆ rýsování
- ◆ měření úsečky
- ◆ různá měřidla délky
- ◆ základní rovinné útvary (trojúhelník, obdélník, čtverec)
- ◆ základní prostorové útvary (kvádr, váleček)
- ◆ orientace v prostoru

4. ročník

- ◆ sčítání a odčítání do 1000 - z paměti i písemně
- ◆ pamětné dělení se zbytkem v oboru násobilky
- ◆ násobení jednociferným a dvojciferným činitelem
- ◆ zaokrouhlování čísel na desítky a stovky, odhady
- ◆ numerace do 10 000
- ◆ jednotky hmotnosti, objemu, délky a času

- ◆ převádění jednotek délky a hmotnosti
- ◆ řešení jednoduchých slovních úloh
- ◆ práce s kalkulátorem - využití ke kontrole

Geometrie

- ◆ práce s kružítkem
- ◆ kružnice, kruh
- ◆ sestrojení trojúhelníku ze tří stran pomocí kružítka
- ◆ úhel, pravý úhel
- ◆ přímka, polopřímka, kolmice, různoběžky
- ◆ souřadnice bodů ve čtvercové síti

5. ročník

- ◆ numerace do miliónu, orientace v číselné řadě, čtení čísel do miliónu
- ◆ sčítání a odčítání v oboru do miliónu - pamětné i písemné
- ◆ násobení deseti, stem, tisícem
- ◆ odhad čísel, zaokrouhlování na desítky, stovky, tisíce a milióny
- ◆ písemné násobení trojciferným činitelem
- ◆ písemné dělení jednociferným dělitelem
- ◆ dělení dvojciferným dělitelem
- ◆ římské číslice - letopočty
- ◆ řešení slovních úloh, praktické využití jízdních řádů a ceníků
- ◆ převádění jednotek času a objemu
- ◆ zlomky: $1/2$, $1/3$, $1/4$...

Geometrie

- ◆ rovina, polorovina
- ◆ trojúhelník pravoúhlý, rovnostranný, rovnoramenný
- ◆ sestrojení trojúhelníku, čtverce, obdélníku
- ◆ obvod trojúhelníků, čtyřúhelníků
- ◆ obsah čtverce a obdélníku
- ◆ práce s kružítkem
- ◆ rovnoběžky, poznávání rovnoběžníků
- ◆ dbát na přesnost a čistotu při rýsování
- ◆ záznam a čtení grafů ve čtvercové síti

6. ročník

V šestém ročníku je kladen důraz na počítání s desetinnými čísly a na základy geometrie, jako jsou rýsování, vědomosti o úhlech, čtverci, obdélníku a převody jednotek času a obsahu. Žáci se naučí používat symboliku v geometrii, zapisovat pomocí zkratk, samostatně řešit úlohy a vzájemně si je kontrolovat. Obtížné výpočty kontrolují kalkulátorem.

Aritmetika

- ◆ čtení a zápis desetinného čísla
- ◆ zlomek se jmenovatelem mocniny čísla 10 a jeho zápis desetinným číslem
- ◆ porovnávání a zaokrouhlování desetinných čísel
- ◆ sčítání a odčítání desetinných čísel
- ◆ násobení a dělení desetinných čísel 10,100 atd.
- ◆ převody jednotek délky a hmotnosti

- ◆ násobení desetinných čísel
- ◆ dělení desetinných čísel přirozenými a desetinnými čísly
- ◆ aritmetický průměr a jeho užití, statistické diagramy
- ◆ převody jednotek času a obsahu
- ◆ dělitelnost, společný násobek a dělitel
- ◆ slovní úlohy

Geometrie

- ◆ základní pravidla rýsování, druhy čar, technické písmo
- ◆ osa úsečky
- ◆ úhel, měření velikosti úhlu, rýsování úhlů
- ◆ úhel ostrý, tupý, pravý, přímý
- ◆ úhly vedlejší a vrcholové
- ◆ trojúhelník ostroúhlý, pravoúhlý, tupoúhlý
- ◆ součet úhlů v trojúhelníku
- ◆ přenášení, porovnávání, sčítání a odčítání úhlů
- ◆ osa úhlu, grafické násobení a dělení úhlů
- ◆ rýsování pravidelných šestiúhelníků a osmiúhelníků
- ◆ obsah čtverce a obdélníku, čtvercová síť, soustava souřadnic v rovině (v oboru nezáporných čísel)
- ◆ povrch kvádru, krychle
- ◆ slovní úlohy

7. ročník

V tomto ročníku se žáci učí počítat se zlomky, vypočítat procenta a úměrnost. V geometrii je důraz kladen na vlastnosti trojúhelníků, krychle a kvádru a určování shodných útvarů. Žáci řeší úlohy několika různými způsoby a chápou lépe mnohotvárnost myšlení. Při procvičování pracují samostatně, odhadují výpočet a hledají chyby v řešení. Výsledky složitějších příkladů si kontrolují kalkulátorem.

Aritmetika

- ◆ zápis zlomků desetinnými čísly
- ◆ rozšiřování, krácení a uspořádání zlomků v oboru kladných čísel
- ◆ početní výkony se zlomky a smíšenými čísly
- ◆ složený zlomek
- ◆ procenta, odhady výsledků
- ◆ výpočet počtu procent, základu, procentové části, diagramy

- ◆ poměr
- ◆ přímá, nepřímá úměrnost, trojčlenka
- ◆ záporná čísla, porovnávání, sčítání a odčítání celých čísel
- ◆ slovní úlohy

Geometrie

- ◆ středová a osová souměrnost
- ◆ úhly souhlasné a střídavé, vnitřní a vnější úhly v trojúhelníku
- ◆ rovnoramenný a rovnostranný trojúhelník
- ◆ výšky v trojúhelníku
- ◆ obsah trojúhelníku
- ◆ těžnice a střední příčky v trojúhelníku
- ◆ práce s tabulkami
- ◆ jednotky objemu, objem kvádru a krychle
- ◆ shodnost trojúhelníků

8.ročník

Žáci se učí počítat s racionálními čísly, rozvíjejí si abstraktní myšlení při počítání s výrazy a rovnicemi, analyzují složitější úlohy. V geometrii řeší vztahy mezi rovinnými útvary, konstruují trojúhelníky, řeší úlohy s kolmými hranoly. Při hodinách samostatně pracují podle vlastního tempa a schopností, vzájemně si pomáhají při řešení úloh.

Aritmetika, algebra

- ◆ racionální čísla a jejich uspořádání
- ◆ početní operace s racionálními čísly
- ◆ číselné výrazy
- ◆ výrazy s proměnnou, výpočet hodnoty
- ◆ sčítání, odčítání, násobení výrazů jednočlenem
- ◆ lineární rovnice, jednoduché slovní úlohy řešené rovnicemi, úpravy vzorců
- ◆ druhá mocnina a odmocnina
- ◆ reálná čísla
- ◆ slovní úlohy
- ◆ shromažďování a třídění a vyhodnocování statistických údajů

Geometrie

- ◆ shodnost geometrických útvarů, souměrnost, posunutí
- ◆ rovnoběžníky, vlastnosti, obvod, obsah
- ◆ Pythagorova věta
- ◆ kruh, kružnice
- ◆ vzájemná poloha kružnice a přímky
- ◆ vzájemná poloha dvou kružnic
- ◆ kružnice trojúhelníku opsaná a vepsaná
- ◆ obvod a obsah kruhu
- ◆ lichoběžník, vlastnosti, obvod, obsah
- ◆ množiny všech bodů dané vlastnosti v rovině

- ◆ konstrukce trojúhelníků
- ◆ objem a povrch hranolů
- ◆ slovní úlohy

9. ročník

V posledním ročníku si žáci doplní základní vědomosti z geometrie, t.j. objemy a povrchy těles, podobnost, rýsování. Zopakují si aritmetiku běžně použitelnou v praxi a naučí se základům vyšší matematiky, t.j. soustavám rovnic, některým funkcím, grafům, diagramům, mocninám. Žáci samostatně pracují s učebnicí, berou učitele spíše jako poradce, který koordinuje a kontroluje jejich práci, samostatně si vyhledávají úlohy na zpestření výuky.

Algebra

- ◆ lineární rovnice se zlomky a závorkami
- ◆ soustava souřadnic v rovině
- ◆ lineární funkce, kvadratická funkce $y = a \cdot x^2$
- ◆ grafy, diagramy
- ◆ mocnina s exponentem nula, přirozeným a záporným
- ◆ zápisy čísel $a \cdot 10^x$
- ◆ nerovnice o jedné neznámé
- ◆ matematické věty, výroky
- ◆ soustavy dvou rovnic o dvou neznámých
- ◆ soustavy nerovnic o jedné neznámé
- ◆ násobení mnohočlenů, rozklad výrazů na součin
- ◆ slovní úlohy

Geometrie

- ◆ objem a povrch válce
- ◆ podobnost geometrických útvarů
- ◆ užití podobnosti v praxi
- ◆ konstrukce čtyřúhelníků
- ◆ objem a povrch jehlanu, kužele, koule
- ◆ goniometrické funkce a jejich užití ($\sin x$, $\cos x$, $\operatorname{tg} x$ v pravoúhlém trojúhelníku)
- ◆ volné rovnoběžné promítání

PRVOUKA

Úvod do předmětu

Prvouka na Národní škole je komplexně pojatým předmětem s mnoha vazbami k ostatním předmětům. Cílem je rozvoj osobnosti žáka v oblasti vědomostí, dovedností a postojů týkajících se přírody a společnosti. Výchova a vzdělání dětí v Národní škole má připravit do života lidi, kteří budou dobře zorientováni ve světě, tj. budou schopni nalézt své místo v rodině, zaměstnání, společenském životě. Budou umět pečovat o své zdraví, využít svůj volný čas a žít stylem, který umožní život i dalším generacím. Při vymezení témat se v žádném případě nejedná o jejich vymezení časové. Časový plán si sestavuje učitel sám, využívá možností vycházek a exkurzí.

Cíle v oblasti postojů:

- ◆ jsem školák
- ◆ pozitivní vztah ke vzdělání, ke spolužákům, učitelům a škole jako instituci
- ◆ negativní vztah k nežádoucím formám chování, jako je podlost, lež, krádež a násilí
- ◆ chci se chovat správně
- ◆ pozitivní vztah k přírodě a její ochraně
- ◆ staří a postižení lidé, malé děti, těhotné ženy a slabí jedinci si zaslouží ochranu a pozornost.
- ◆ chování ve škole je v určitých ohledech odlišné od chování doma nebo venku
- ◆ zdraví a rodina má vysokou nenahraditelnou hodnotu.

Cíle v oblasti dovedností a schopností:

- ◆ sdělit svoji adresu
- ◆ používat prakticky základní formy společenského styku
- ◆ připravit si své pracovní místo, plnit své základní školní povinnosti
- ◆ zapsat počasí pomocí dohodnutých značek
- ◆ umět správně pojmenovat části svého těla včetně intimních částí
- ◆ provádět základní úkony osobní hygieny
- ◆ pozorovat jevy v přírodě a pozorování jednoduchým způsobem sdělit
- ◆ zapojit se do her s ostatními dětmi
- ◆ napsat svoji adresu a adresu školy
- ◆ orientovat se bezpečně v kalendáři. Přečíst na hodinách čas na hodiny a minuty
- ◆ dovést pečovat o pokojové rostliny
- ◆ zhotovit jednoduché krmítko a doplňovat ho krmivem
- ◆ pohybovat se podle pravidel pro chodce.
- ◆ v okolí školy a bydliště umět určit hlavní světové strany
- ◆ dodržovat dopravní kázeň, připravovat se na roli cyklisty
- ◆ třídit odpady

- ◆ pozorovat lupou a pořídit jednoduchý nákres pozorování
- ◆ podle instrukce provést jednoduchý pokus
- ◆ měřit délku a teplotu
- ◆ přiložit na ránu náplast a jednoduchý obvaz, změřit si teplotu

Vzdělávací obsah (kmenové učivo)

1. ročník

Prvouka v 1. ročníku je soustředěna kolem dvou základních témat. V prvním pololetí je to zejména začlenění dítěte do života třídy a školy. Celým rokem prochází pozorování změn v přírodě v různých ročních dobách. Témata prvouky představují velmi často jádro, kolem kterého je koncipován celý školní den. Na právě aktuální téma navazují další předměty, které ho umožní nahlížet z jiných pohledů. Tento přístup podporuje v dětech návyk komplexního přístupu, udržuje zájem dětí střídáním činností a umožňuje udržet zájem dětí i v předmětech, kde je to jinak těžké.

- ◆ jsem školák - moje škola, učitelé, spolužáci, základy společenského styku, moje pracovní místo, moje školní povinnosti
- ◆ moje rodina - moje adresa, moje rodina, příbuzenské vztahy, můj volný čas, moje zájmy, čím se baví ostatní
- ◆ roční doby - změny v přírodě, počasí, tradice (Vánoce, Velikonoce)
- ◆ živočichové a rostliny - v jednotlivých ročních dobách, pozorování přírody, hry dětí
- ◆ orientace v čase (měsíce, dny, celé hodiny)
- ◆ Části lidského těla - chci znát své tělo a chci o něj pečovat, názvy vnějších částí lidského těla včetně částí intimních, důležitost všech částí lidského těla, odmítání hanlivých (vulgárních) výrazů v souvislosti s lidským tělem, znalost správných názvů částí těla je nezbytná například ve styku s lékařem
- ◆ pečujeme o své zdraví - osobní hygiena, správná výživa, nemoc, úraz, prevence
- ◆ jsem chodec - základy dopravní výchovy chodce, bezpečná cesta do školy

2. ročník

Pojetí prvouky v druhém ročníku se v zásadě neliší od ročníku prvního. Pro děti je zajímavé, umožníme-li jim využít nabyté dovednosti čtení a psaní. Nalezneme-li vhodnou spojitost mezi tématem, kterému se chceme věnovat v prvouce, zpestříme tak významně vyučování jazykové složky i prvouky samotné. Úspěch je většinou věcí vhodné motivace dětí, kterou lze právě v prvouce nalézt velmi často.

- ◆ žiji mezi lidmi - základy slušného chování v rodině a společnosti, ohleduplnost, kamarádství, správné stolování, datum narození, adresa školy
- ◆ náš rok - orientace v čase - kalendářní a školní rok, týdny, dny, hodiny a minuty, denní režim dětí, práce a odpočinek, minulost, současnost, budoucnost, úcta k tradicím a památkám
- ◆ příroda kolem nás - ochrana přírody, domácí zvířata a jejich mláďata, pokojové rostliny, zelenina, ovoce (ovocné stromy), pomoc živočichům v přírodě v nepříznivých situacích
- ◆ člověk a jeho smysly, péče o sluch a zrak

- ◆ pečujeme o zdraví - prevence nemocí a úrazů, zdravý životní styl, vliv pohybu na zdraví, poučení o škodlivosti kouření, základy duševní hygieny
- ◆ technika a práce lidí - povolání rodičů, úcta k práci a jejím výsledkům, hry a hračky dříve a nyní
- ◆ dopravní výchova - prohlubování dopravních návyků chodce, dítě v dopravních prostředcích

3. ročník

Třetí ročník uzavírá první etapu výchovy a vzdělávání dětí zaměřenou na oblast přírody a společnosti. Základním zdrojem informací je stále bezprostřední dětská zkušenost, konkrétní věci a jevy v přírodě a společnosti. Na základě této konkrétní zkušenosti dochází již k prvním zobecněním a vytváření základů budoucích postojů mladého člověka. Nic není hotovo, jsou jen připraveny základy další výchovy a vzdělávání.

- ◆ místo, kde žijí - okolí školy, okolí bydliště, orientace v místní krajině, hlavní světové strany, minulost naší obce (města), lidé a jejich práce, volný čas, služby, kultura, sport, školství, náboženství
- ◆ *neživá příroda - základní vlastnosti látek a změny látek (hmotnost, teplota, objem), koloběh vody v přírodě, půda a její součásti, význam, nezbytné podmínky života
- ◆ živá příroda - rostliny kvetoucí a nekvetoucí, části rostlin, hospodářské a léčivé rostliny, rostliny v okolí školy
- ◆ živočichové - rozmanitost, stavba těla vybraných druhů, hospodářská a domácí zvířata
- ◆ člověk - správné držení těla, správné pracovní polohy při běžných činnostech ve škole i doma, volba oblečení a správné obuvi, péče o zdraví, otužování
- ◆ ochrana přírody a životního prostředí - ochrana živočichů a rostlin, přírodního prostředí, životní prostředí člověka a jeho ochrana
- ◆ dopravní výchova - dopravní kázeň, cestování dopravními prostředky, dokončení výchovy chodce

PŘÍRODOVĚDA

Úvod do předmětu

Předmět přírodověda navazuje na prvouku. Obsahem je ta část vědomostí, dovedností a postojů, která je dále rozvíjena v předmětech přírodovědného zaměření na druhém stupni Národní školy. Přírodověda si zachovává řadu souvislostí, které měla v systému výchovy a vzdělávání v prvouce. Témata přírodovědy mohou v mnoha případech i nadále být hlavním motivačním prvkem vyučovacího dne.

Cíle v oblasti postojů:

- ◆ pozitivní vztah k ochraně přírody a životního prostředí
- ◆ negativní vztah ke kouření, alkoholu, drogám, násilí a bezohlednosti mezi lidmi
- ◆ technika musí člověku sloužit, ne ho ovládat. Člověk je odpovědný za techniku
- ◆ při práci odpovídám za bezpečnost svou i svých spolupracovníků
- ◆ planeta Země je nepatrnou součástí vesmíru, která je značně ohrožena současným způsobem rozvoje civilizace

Cíle v oblasti dovedností a schopností:

- ◆ poznávat domácí zvířata, některé typické rostliny a živočichy volně žijící
- ◆ poznávat nejběžnější nerosty a horniny vyskytující se v regionu
- ◆ popsat známého živočicha, nalézt jeho zobrazení v atlasu, totéž u známých rostlin
- ◆ změřit teplotu těla, přivolat pomoc, přiložit obvaz, uložit raněného do stabilizované polohy
- ◆ měřit délku, hmotnost, objem, čas, teplotu
- ◆ zaznamenat jednoduchá pozorování, zpracovat údaje do tabulky, pořídít jednoduchý nákres
- ◆ pozorovat lupou
- ◆ určit živočicha či rostliny s použitím atlasu
- ◆ v přiměřené míře třídit informace
- ◆ účastnit se práce ve skupině, vyřešit dílčí úkol, spolupracovat s ostatními
- ◆ používat základní úkony první pomoci
- ◆ sestavit podle návodu jednoduchý pokus, elektrický obvod

Vzdělávací obsah (kmenové učivo)

4. ročník

Přírodověda ve 4. ročníku je prvním setkáváním žáků s předmětem naukového charakteru, tak, jak se s nimi budou setkávat v dalších etapách výchovy a vzdělávání. Přírodověda vytváří svým zaměřením, které je většinou dětem blízké, možnost učinit toto setkání co nejzajímavější. Hlavním cílem tedy rozhodně není suma vědomostí, ale další rozvoj dětské zvědavosti, chuti poznávat a experimentovat.

Na tématech, která jsou pro děti lákavá, je příležitost učit děti dovednostem důležitým pro jejich další osobnostní rozvoj: poznamenat si důležité údaje, pořídit jednoduchý náčrt, zapsat pozorování, zachytit údaje do tabulky, uskutečnit pokus, postupovat podle návodu, spolupracovat s ostatními, používat měřidla, pomůcky, vyhledávat informace v knihách, atlasech. Rozhodně však nemůžeme předpokládat, že se to během 4. ročníku naučí. Jedná se jen o další kroky na dlouhé cestě.

- ◆ Země - Země, vesmír, Slunce, planety, družice Země, Měsíc, lety do vesmíru (základní informace)
- ◆ podmínky života na Zemi - sluneční záření (světlo, teplo), voda, vzduch, půda
- ◆ živá příroda - rostliny z různého prostředí, živočichové z různého prostředí, způsob výživy a stavba těla, funkce jednotlivých částí, projevy života, význam živočichů a rostlin v přírodě a pro člověka, péče člověka o živočichy a rostliny
- ◆ člověk - základní ústrojí lidského těla: trávicí, dýchací, oběhové a močopohlavní, jejich funkce v závislosti na nezbytných podmínkách života, péče o zdraví (prevence), první pomoc při úrazech
- ◆ technika - elektrické přístroje a dětské hračky, bezpečnost při manipulaci s přístroji
- ◆ ekologie - (nejde o ekologii jako vědu) ekosystémy v okolí školy, potravní řetězce, chráněná území, chráněné rostliny a živočichové, obecné zásady ochrany přírody a životního prostředí člověka
- ◆ měření a vážení - délka, hmotnost, objem, čas, teplota

5.ročník

Přírodověda v 5. ročníku završuje základní etapu přírodovědné výchovy a vzdělávání žáků 1. stupně. Na vybraných tématech se žáci připravují na systematictější studium systému poznání na druhém stupni školy. V centru pozornosti je člověk s jeho vztahy k okolnímu světu. Témata jsou pojata tak, aby umožnila vyjít z konkrétní zkušenosti dětí.

- ◆ země - postavení Země ve vesmíru, Slunce, planety, hvězdy, základní seznámení s magnetickou a gravitační silou, pohyby Země, střídání dne a noci, letní a zimní den
- ◆ neživá příroda - některé důležité nerosty a horniny, jejich zvětvávání, hospodářské využití, horniny a nerosty v regionu, neobnovitelné přírodní zdroje
- ◆ půda - její význam, druhy, využívání, zúrodnování, ochrana
- ◆ zkoumání látek - experimenty s porovnáváním tvarů, velikostí, vlastností látek skupenstvím, jednoduché třídění látek
- ◆ věda a lidské poznání - věda jako projev lidského ducha a vůle i jako zdroj pokroku, její naděje i rizika

- ◆ živá příroda - pozorování, určování a základní třídění rostlin (semenné, výtrusné, houby, mikroorganismy - na příkladech), pozorování, určování a základní třídění živočichů obratlovců, bezobratlů - příklady
- ◆ přírodní společenstva - (louka, pole, les, rybník) potravní řetězce a pyramidy, rovnováha v přírodě
- ◆ člověk - stavba lidského těla, kostra, vnitřní a smyslové orgány, správná životospráva, zodpovědnost za své zdraví, původ jedince a druhu, etapy života
- ◆ technika - technické prostředky (páka, kladka), technický pokrok, zdroje energie, základní poznatky o elektrickém obvodu, bezpečnost při zacházení s elektrickými zařízeními

- ◆ svět lidské práce - potřeby, výroba, obživa, práce, zaměstnání, surovina, obnovitelné a neobnovitelné zdroje, energie, odpady, úspory, recyklace.
- ◆ ekologie - prospěšné a škodlivé zásahy člověka do přírody a krajiny, zemědělství jako specifická lidská činnost zásadně ovlivňující krajinu, průmyslové výroby a doprava ve vztahu k životnímu
- ◆ prostředí, vzájemná závislost a ovlivňování člověka a krajiny, živelné pohromy a ekologické katastrofy, odpovědnost lidí, mezinárodní dohody, význam lesa a péče o něj

VLASTIVĚDA

Úvod do předmětu

Vlastivěda je komplexním předmětem budujícím základy vědomostí a postojů, které jsou v dalších letech školní docházky rozvíjeny v předmětech dějepis a zeměpis, občanská a rodinná výchova. Všechny složky, tj. dějepisná, zeměpisná i občanskovýchovná, nejsou ve vyučování oddělovány. Výuka vlastivědy završuje úvodní etapu vrůstání dítěte do společnosti. Na konci tohoto období je dítě orientováno v základních pojmech a souvislostech a má vytvořeny základy postojů k okolnímu světu, na úrovních: rodina, škola, obec, region, vlast. Umí používat různé mapy jako zdroj informací.

Vlastivěda navazuje na prvouku. Hlavním smyslem předmětu je vybavit budoucího občana dostatečně pevnými základy jeho osobní a národní identity, vytvořit mu podmínky pro jeho pozdější orientaci ve společnosti. V tomto směru podnikáme s dětmi ve 4. ročníku první kroky. Základem je osobní prožitek dětí, co nejvíce názornosti ve vyučování a vlastní zaujetí učitele pro téma. Předmět vlastivěda přímo vybízí k práci v integrovaných blocích, kdy kolem vlastivědného tématu, nesoucího emotivní náboj, vhodně seskupí učivo ostatních předmětů. Právě tento způsob práce odpovídá koncepci Národní školy. Dějepisná, zeměpisná i občanskovýchovná složka nejsou ve vyučování oddělovány.

Žáci jsou vedeni k zvládnutí práce s mapou. Pracují s různými typy map, se kterými se mohou setkat v praktickém životě. Cvičí se ve schopnosti prostudovat krátký text, nalézt v něm podstatnou informaci, zapsat krátké poznámky, zhotovit náčrtek, záznam z vycházky či exkurze.

Cíle v oblasti postojů:

- ◆ mám rád místo, kde žiji, vážím si tradic rodiště, regionu i celé vlasti
- ◆ patřím k svému národu, jsem na něj hrdý
- ◆ vážím si tradic a kultury ostatních národů a etnik, respektuji jejich svobodu a nezávislost
- ◆ mám úctu k lidským právům a demokracii

Cíle v oblasti dovedností a schopností:

- ◆ pomocí jednoduchých měřičských pomůcek nakreslit plán okolí školy, domu, zahrady
- ◆ použít kompasu a směrové růžice k orientaci v krajině a na mapě podle světových stran hlavních i vedlejších
- ◆ *pracovat s mapami jako hlavním zdrojem informací o určitém území
- ◆ vyhledávat informace v literatuře, časopisech, novinách, orientovat se v jízdním řádu, telefonním seznamu, poštovních směrovacích číslech
- ◆ poskytnout základní informace o místě, ve kterém žiji, a o svém regionu

Vzdělávací obsah (kmenové učivo)

4. ročník

- ◆ světové strany - orientace v místní krajině, plán okolí školy
- ◆ chci být dobrý cyklista - základní pravidla pohybu v silničním provozu, pasivní a aktivní bezpečnost
- ◆ hospodářství - výrobky, zboží, obchod, peníze, ceny
- ◆ seznámení s mapou (barvy, hranice, základní značky), světové strany na mapě, tvary zemského povrchu, základní typy krajiny
- ◆ mapa České republiky, sousední státy, hlavní město Praha, nejvyšší pohoří, řeky, státní symboly, region ve kterém žiji, kulturní a průmyslové centrum, obyvatelé krajiny, města, průmysl, vesnice, venkov, zemědělství, exkurze do zajímavých míst
- ◆ dějiny vlasti - pověsti a báje jako prostředek k probuzení zájmu o dějiny národa a regionu. Svědeckví práce našich předků uchované v památkách

5. ročník

- ◆ mapa - měřítko, poledníky, rovnoběžky, další značky na mapě
- ◆ Česká republika - státoprávní uspořádání, instituce demokratického státu, jejich vzájemné vztahy a vztahy mezi občanem a těmito institucemi (prezident, parlament, vláda, zákony, soudy, volby)
- ◆ Praha - hlavního město republiky, jeho minulost a současnost
- ◆ základní poznatky o regionech ČR, města, průmysl, zemědělství, obyvatelstvo, surovinové a energetické zdroje, zajímavosti v regionech
- ◆ dějiny naší vlasti - časová přímka 0 - 2000 (rok, století, tisíciletí), nejvýznamnější osobnosti a události v našich dějinách (vycházet z literárního zpracování, ne data), regionální zajímavosti - vlastenecká výchova
- ◆ doprava a cestování - vzájemně propojený svět, na kole jezdím bezpečně
- ◆ za hranicemi ČR - Evropa, evropské státy, hlavní města sousedních států, poznatky získané cestováním dětí, svět - kontinenty, lidská společenství, elementární charakteristika kontinentů a jejich obyvatel, významné cesty a objevy

DĚJEPIS

Úvod do předmětu

Předmět navazuje v 6. - 9. ročníku na základy, které žáci získali ve vlastivědě ve 4. - 5. ročníku. Žáci získají vhled do hospodářských, sociálních, politických i kulturních změn v národních i světových dějinách a do jejich důsledků pro současnost i budoucnost. Poznají principy, na nichž spočívá demokratická společnost a základy jejich politických institucí.

Dějepis seznamuje žáky i s významnými událostmi a osobnostmi minulosti, které mají důležitý význam i pro dobrou orientaci v současném životě. Vytváří u žáků základy občanského a právního vědomí v souvislosti s lidskými právy, povinnostmi a jejich respektováním. Žáci by měli získat určitý postoj k historickému vývoji, souvislostem a vztahům a mít vytvořenou představu historického času. K specifickým úkolům a možnostem výuky dějepisu patří i vytváření pocitu hrdosti a úcty k duchovním a materiálním výtvorům minulosti, smyslu pro pochopení odlišných kultur, jejich respektování, smysl chápat jako prvořadou potřebu život v míru.

Dějepis bude v 6. - 9. ročníku vyučován chronologicky. Důraz je kladen na hlubší poznání dějin vlastního národa v kontextu se světovým a evropským vývojem.

Cíle v oblasti postojů:

- ◆ pochopení historie je důležité pro pochopení současného světa
- ◆ vývoj a stav společnosti závisí na řadě vnitřních a vnějších vlivů
- ◆ každá společnost (a každý její člen) nese odpovědnost za předávání duchovního, kulturního, ale i materiálního bohatství dalším generacím
- ◆ vývoj společnosti není lineární, dá se předem zhruba odhadnout, ale ne naplánovat
- ◆ svět nám nepatří, ale jsme v něm pouze na návštěvě
- ◆ * konkrétní společenské situace jsou výsledkem působení pojmenovatelných vlivů
- ◆ svět je mnohotvárný a jedinečný
- ◆ naše místo ve světě je určeno souřadnicemi prostorovými i časovými

Cíle v oblasti dovedností a schopností:

- ◆ pracovat s historickou mapou, časovou přímkou, vyhledávat informace a formulovat vlastní názor

Vzdělávací obsah (kmenové učivo)

6. ročník

Proces vzdělávání v 6. postupném ročníku směřuje k tomu, aby se žáci seznámili s vývojem jednotlivých oblastí světa, aby hledali souvislosti mezi přírodními podmínkami, hustotou osídlení a způsobem obživy obyvatelstva. Žáci by měli poznat a umět správně zhodnotit význam vynálezu písma, vzniku věd a umění. Dále by si měli vytvářet představu o smyslu života na Zemi a seznámit se se vznikem různých náboženství v jednotlivých oblastech světa.

- ◆ pravěk - časové vymezení, hlavní období, vývoj člověka, jeho životní styl (člověk a přírodní podmínky, způsob obživy, duchovní potřeby, výtvarné umění), oteplení na Zemi, jeho důsledky - nerovnoměrnost vývoje, naše země v pravěku (starší doba kamenná, mladší doba kamenná, doba kovů, doba římská, Germáni, Markomani, Slované - 5. stol.n.l.)
- ◆ od pravěké společnosti ke vzniku států - velké změny počátky zemědělství, Afrika, Malá Asie. Oblast Středozevního moře, Orient
- ◆ vznik a funkce státu - povodí velkých řek, přírodní podmínky, vznik městských států, složení společnosti, zákony, písmo, matematika, náboženství
- ◆ nejstarší státy světa - Mezopotámie, Egypt, Indie, Čína, východní Středomoří, Antické Středomoří - časové vymezení
- ◆ Starověké Řecko - Balkánský poloostrov - přírodní podmínky, Mykénské období, počátky řeckých dějin, řecké městské státy, řecké osady, velká řecká kolonizace, život v Aténách, život ve Spartě, řecká vzdělanost, umění, hry, řecká škola, slavnosti, rozvoj řeckých států, Athény po válkách s Peršany, boje mezi Řeky, říše Alexandra Makedonského
- ◆ Starověký Řím - časové vymezení, Apeninský poloostrov - přírodní podmínky, obyvatelé, Řím - období republiky, Řím - vládce Itálie, římské výboje ve Středomoří, konec republiky, občanské války, Řím - císařství, vzdělanost a umění, vznik křesťanství, život v římském městě, krize Říma, rozdělení říše

7.ročník

V 7. postupném ročníku by se žáci měli celkově seznámit s vývojem ve světě. Důraz je kladen na nejrozvinutější oblasti a na ovlivňování sousedních zemí a dalších oblastí. Měli by se seznámit s dějinami Evropy. Dále by měli poznávat české dějiny - postupně oblast ekonomickou, sociální, kulturní i politickou. měli by zvládnout základní terminologii. V českých dějinách by se měli seznámit s vnitřní a zahraniční politikou jednotlivých období, životním stylem různých skupin obyvatelstva a seznámit se s významnými osobnostmi. Zde se přímo nabízí možnost využít regionální historii, která kromě jiného zlepší i názornost výuky.

Středověk

- ◆ vývoj Země a Evropy - obecná podoba světa, nerovnoměrnost vývoje, Evropa - nejrozvinutější oblasti
- ◆ raný středověk - svět a Evropa v 6.-8. století - nejvyspělejší oblasti, Evropa v 9.-12. století, zemědělská výroba, způsob obživy, počátky řemesel, zánik rodové společnosti, vznik států, meziná-
- ◆ rodní vztahy - počátky diplomacie Život v našich zemích - Velká Morava, český stát a jeho vztah
- ◆ ke Svaté říši římské, křesťanství, úroveň ekonomiky, politický systém, vzdělanost
- ◆ vrcholný středověk - nejvyspělejší území a státy ve světě a v Evropě ve 12.-15. století, jejich vliv na dění v našich zemích, vliv křesťanství na život obyvatel, jednotlivé skupiny obyvatel středověké společnosti, zakládání vesnic a měst, řemeslná výroba, postavení českého státu za vlády Přemyslovců a Lucemburků, významné osobnosti našich dějin, krize společnosti, křesťanství a postavení církve ve středověké společnosti, český stát ve století husitské revoluce,

vzdělanost, druhy škol, odlišnosti vývoje architektury a duchovního života, rozvoj pozdní gotiky a počátky humanismu v Itálii, mezinárodní vztahy, obchod

- ◆ pozdní středověk (raný novověk) - Evropa - nerovnoměrnost vývoje, důsledek objevných plaveb, počátky manufakturní výroby, změny ve společnosti, nové myšlenkové proudy - humanismus a renezanace, období reformace v církvi, "rozdělení" Evropy do dvou táborů - Habsburkové a protihabsburský blok, třicetiletá válka. Vývoj v českých zemích 16. a 17. století - oblast ekonomická, politická, společenská, kulturní

8. ročník

Proces dějepisného vzdělávání v 8. ročníku směřuje k tomu, aby žáci:

- ◆ pochopili odlišnosti a nerovnoměrnost vývoje v Evropě a ve světě
- ◆ pracovali s mapou a orientovali se v kontaktech mezi jednotlivými státy, kontinenty a kulturami
- ◆ chronologicky poznali vývoj našich zemí v novověku a jejich postavení v habsburské monarchii
- ◆ pochopili přínos moderních věd
- ◆ poznali závislost složení společnosti na historickém vývoji
- ◆ uvědomili si, jak byla evropská společnost ovlivněna myšlenkami osvícenectví, klasicismu a jak se tyto myšlenky projeví v politickém životě

Novověk

- ◆ chronologie vývoje Evropy a světa, odlišnosti vývoje oblastí, nerovnoměrnost, Evropa - periodizace novověku, Evropané - mezinárodní kontakty, pronikání do neznámých oblastí, naše země
- ◆ v období novověku, jejich začlenění do habsburské monarchie, osobnosti evropských a amerických dějin Barokní umění a jeho uplatnění v měšťanském a vesnickém prostředí, kultura klasicismu a romantismu, počátky moderní vědy, změny v složení společnosti - důsledek změn ekonomických, politických a kulturních
- ◆ století revolucí - svět a Evropa od konce 18. století do konce 19. století, společenské, politické a ekonomické změny, věda, umění, architektura, nové způsoby výroby, rozmach sociálních hnutí, věda a technika, století páry, stroje, továrny, Francouzská revoluce, napoleonské války, Evropa po Vídeňském kongresu, České země - občanská společnost, Evropa a naše země v roce 1848

9. ročník

Proces dějepisného vzdělávání směřuje k tomu, aby se žáci snažili porozumět vztahům mezi jednotlivými částmi světa a poznali oblasti, kde docházelo k válečným konfliktům. Dále by měli aktivně přemýšlet o závažných problémech současného světa - ekonomických, sociálních, ekologických, o soužití lidí různých ras a národů. Měli by porozumět vlivům historických podmínek na vývoj států a objevovat možnosti tolerance a porozumění v souvislosti s konflikty a problémy dnešního světa.

- ◆ svět a Evropa před první světovou válkou - převratný rozvoj vědy a techniky, organizace výroby - druhá průmyslová revoluce, nejvýznamnější státy Evropy. České země v období vzniku občanské společnosti Soupeření mezi imperiálními mocnostmi, dokončení rozdělení světa mezi

nejsilnější státy, činnost trojspolku, nové evropské státy, jejich sdružování Moderní umění (hlavní proudy), nové umělecké formy, osobnosti v umění, nový životní styl

- ◆ první světová válka - hospodářský rozvoj ve světě a v Evropě, politická seskupení, jejich oupeření (výsledkem je první celosvětový válečný konflikt) Naše země na počátku století a během války Průběh války, fronty, nová technika a její rychlý rozvoj a zneužití pro válečné účely. Obyvatelé mimoevropských oblastí ve válce, Evropa v průběhu války, Češi a Slováci během války, vztah obyvatel Evropy k válce Výsledky války - změny na politické mapě Evropy, nové rozvržení sil -
- ◆ SSSR, USA
- ◆ svět mezi dvěma válkami - změny v poměru sil ve světě, proměny politických systémů, totalitní systémy, ideologie, základy evropské demokracie - Společnost národů, Versailleský systém, jeho důsledky pro další vývoj světa, období poválečné krize, její řešení, vznik SSSR a jeho role v Evropě, fašismus a jeho vliv na dělnické hnutí, podoby v jednotlivých státech ČSR mezi dvěma válkami, fašismus a jeho agrese proti ČSR, Mnichovská konference a její dopad na vývoj v Evropě
- ◆ druhá světová válka - příčiny, průběh a periodizace, válčící státy jejich spojenci, fronty, protifašistický a protinacistický odboj Svět za druhé světové války - agrese Japonska, válka v Asii, Tichomoří, boje v Africe Vývoj v USA - rozvoj techniky, atomová bomba. Evropa ve válce - agrese nacistického Německa, jeho záměry, metody ideologie, příčiny a důsledky válečných operací, protifašistický odboj v jednotlivých státech Evropy. Protektorát Čechy a Morava, protifašistický odboj diplomatické vztahy - konference, smlouvy, porážka fašismu a nacismu, vývoj v poválečné Evropě podle Postupimské konference
- ◆ svět a Evropa po 2. světové válce - období doznívající spolupráce v boji proti fašismu, činnost OSN. Důsledky války - různé státy, odlišné podmínky, ekonomická úroveň. Studená válka, vztah USA a SSSR, pakty NATO, Varšavská smlouva. Totalitní systémy - Evropa, Asie, Amerika. Svět - uvolňování napětí po XX. sjezdu KSSS
- ◆ ČSR v letech 1945 - 1989, Košický vládní program, ekonomika, politický vývoj, odsun Němců, politické strany, Únor 1948, Pražské jaro 1968, Charta 1977, Listopad 1989. Poválečná kultura a umění
- ◆ Svět v době rozvoje vědy a techniky - dobývání kosmu Spolupráce mezi státy, svět v době rozpadu socialistické společnosti

Závěrečné práce v ročníku je možno zpracovat například na tato témata:

1. Člověk a příroda - způsob obživy (v historických souvislostech)
2. Člověk a duchovní život - náboženství, smysl umění "Proč člověk vytváří krásu ?"
3. Věda a vzdělání v životě lidí různých epoch
4. Životní styl - zvyklosti, móda, bydlení v zrcadle staletí
5. Dějiny a velké osobnosti
6. Komunikace - cestování, objevování nových oblastí
7. Naše město, vesnice, region v různých etapách a staletích (raný středověk, novověk....)

ZEMĚPIS

Úvod do předmětu

Pojetí a následně obsah zeměpisu vycházejí z principů vzdělávacího programu Národní škola. Navazují na přírodovědu a vlastivědu z 1. stupně Národní školy.

V rámci výuky zeměpisu by měli žáci získávat takové poznatky o fyzickogeografické sféře, socioekonomické sféře a jejich vzájemných vztazích, které jim umožní orientovat se v oblastech různého územního řádu a pochopit příčiny a důsledky konfliktních situací současného světa. Důležité je si uvědomit, že žáky připravujeme pro budoucnost. Zeměpisné vědomosti, které v roce 2000 a následujícím období budou využívat, mají vést ke schopnosti dívat se na problémy z různých úhlů a to nejen pomocí rozumu, ale i citu. Současná škola by měla pomoci žákům pochopit svět jako složitý, mnohvrstevný, dynamický systém vyžadující globálně myslet i při řešení lokálních problémů.

Zásadou vyučování je přiměřenost učiva a kladení důrazu na práci s informacemi (získávání, zpracování, vyhodnocování různých informačních zdrojů, např. map, tabulek, grafů, jízdních řádů, populárně i odborně zpracovaných článků, multimediálních programů, databází, Internetu ap.)

Cíle v oblasti postojů:

Výuka zeměpisu poskytuje žákovi příležitost, aby:

- ◆ si vytvářel pozitivní vztah k přírodě i společnosti, respektoval přírodní a společenské zákonitosti a uvědomil si, že je nutné, aby člověk s nimi žil ve vzájemné shodě
- ◆ zaujímal pozitivní a aktivní vztah k své obci, regionu, vlasti, Zemi
- ◆ získal trvalý zájem o poznávání různých států a regionů, způsobu života, tradic a kultury místních obyvatel i krásy jejich přírody
- ◆ získal tolerantní postoj k různým národům i kulturám, k menšinám odlišným kulturou, náboženství, rasou nebo politickým přesvědčením
- ◆ zaujímal odpovědná stanoviska k různým možnostem využívání a rozdělení zdrojů i lidského potenciálu
- ◆ chápal změny a konflikty v životním prostředí lidí jako reálný jev a reagoval na ně změnou svých postojů, hodnot a životního stylu
- ◆ přijal osobní spoluzodpovědnost za kvalitu života na Zemi

Cíle v oblasti dovedností a schopností

Výuka zeměpisu poskytuje žákovi příležitost, aby:

- ◆ byl schopen získávat informace z různých informačních zdrojů, předávat je, zpracovávat, hodnotit, uchovávat a znovuvyužívat
- ◆ byl schopen se podle mapy orientovat v krajině
- ◆ byl schopen uvědomit si, jak jsou v současném světě propojeni lidé, místa, události a problémy

- ◆ pochopil jak politické, ekonomické, sociální i kulturní aktivity lidí spojují, ale i rozdělují regiony různého územního řádu a do jaké míry výsledky této lidské činnosti ovlivňují přírodní prostředí a naopak
- ◆ byl schopen samostatného myšlení, úsudku a zodpovědného prostorového jednání (majícího územní dopad) založeného na důkladném promyšlení svých argumentů

Vzdělávací obsah (kmenové učivo)

6. a 7.ročník

- ◆ úvod do zeměpisu
- ◆ planeta Země - Vesmír, Slunce a sluneční soustava, Měsíc, Země
- ◆ mapa a glóbus - glóbus, druhy map, měřítko mapy, zeměpisná síť, časová pásma, zeměpisné atlasy, určování zeměpisné polohy, orientace na mapách různých měřítek, odhad vzdálenosti
- ◆ zeměpisné vycházky - světové strany, obzor, člověk a jeho vliv na krajinu, praktické činnosti s mapou místní krajiny
- ◆ přírodní sféra a její složky - litosféra, atmosféra, hydrosféra, pedosféra, biosféra, přírodní oblasti Země, typy krajin v místním regionu
- ◆ světadíly a oceány - charakteristika přírodních poměrů, významné demografické zvláštnosti, hospodářsky a politicky významné státy, vztah k České republice:
- ◆ oceány a polární oblasti
- ◆ Afrika
- ◆ Austrálie a Oceánie
- ◆ Severní Amerika, Jižní Amerika
- ◆ Asie a Rusko
- ◆ Evropa - střední, jižní, severní, východní a jihovýchodní

8.ročník

- ◆ Česká republika - geografická poloha ČR, přírodní poměry, obyvatelstvo a sídla, hospodářství, postavení ČR ve světě, oblasti České republiky, okres (region) ve kterém žijeme
- ◆ praktický zeměpis - pozorování, mapování, sběr dat v terénu a jejich vyhodnocování

9. ročník

- ◆ *svět - planeta Země, fyzickogeografická sféra, obyvatelstvo a sídla, jádrové a periferní oblasti, politický zeměpis, hospodářství - primární, sekundární a terciální sféra
- ◆ globální problémy lidstva - válka a mír, hlad a problémy zajištění potravy, surovinové zdroje, energetika, nemoci, migrace, ochrana životního prostředí

- ◆ praktický zeměpis - sběr, seřídění, vyhodnocení informací při řešení určitého problému místní oblasti

OBČANSKÁ A RODINNÁ VÝCHOVA

Úvod do předmětu

Občanská a rodinná výchova staví na vědomostech a postojích získaných v předmětech prvouka a vlastivěda. Cílem je příprava mladého člověka pro život v moderní demokratické společnosti. Výchovu k občanství staví na informacích, ale současně integruje poznatky z jiných předmětů. Prostřednictvím rozumového poznání pak vychovává k občanským postojům. Ve spojení s rodinnou výchovou je rozšířen prostor pro přípravu mladých lidí na život ve své budoucí rodině, aby se dokázali vyrovnat s problémy při zakládání vlastní domácnosti.

Zajišťování dostatečného množství informací a systematické výchovné působení je předpokladem pozitivního ovlivňování vztahů mezi mladými lidmi, formování jejich postojů k hodnotám. To vše by mělo časem vést k posílení stability mladých manželství i ke kvalitnějšímu zabezpečení funkcí, které rodině ve společnosti přísluší.

Cíle výuky v oblasti postojů:

- ◆ pocít sounáležitosti s vlastní rodinou, i společenstvím v nejbližším okolí i s lidmi, se kterými se náhodně setkám
- ◆ jsem hrdý na umělecké, myšlenkové a hmotné bohatství země
- ◆ vážím si přírody, jejího krajinného a ekologického bohatství země
- ◆ každý občan má možnost ovlivňovat vývoj společnosti
- ◆ odpovídám za své vlastní chování a uvědomuji si., že svoboda jednoho člověka končí tam, kde začíná svoboda druhého člověka
- ◆ kritickým hodnocením vlastního chování předcházím konfliktům
- ◆ respektuji lidskou důstojnost každého člověka, jeho osobní práva a svobody
- ◆ mám úctu k státním symbolům

Cíle v oblasti dovedností a schopností:

- ◆ pojmenovat příslušníky širší rodiny v souvislosti s příbuzenskými vztahy
- ◆ uplatňovat základní zásady kulturního chování
- ◆ vhodně používat státní symboly
- ◆ pracovat s literaturou a vyhodnocovat údaje
- ◆ orientovat se v systému a principech parlamentních a komunálních voleb
- ◆ orientovat se v základních principech Ústavy České republiky, Listiny základních práv a svobod a dalších pro život občana důležitých právních dokumentů
- ◆ přesně formulovat myšlenky
- ◆ pečovat o dítě

Vzdělávací obsah (kmenové učivo)

6. ročník

Obsah učiva tohoto ročníku je soustředěn na rozvíjení schopností žáků chápat a posuzovat vztahy mezi lidmi, upevnit pocit sounáležitosti a úcty k rodině a nejbližším lidem. Cílem je i to, aby si žáci uvědomili, že svým chováním a schopnostmi pochopit druhé ovlivňují své postavení mezi lidmi (asertivita)

- ◆ domov - užší a širší význam pojmu
- ◆ rodina - základní přirozené prostředí, role jednotlivých členů rodiny, širší rodina a vztah generací, konfrontace ideálních představ o rodině se skutečností (rodinný rozvrat, osamocení lidé- zvláště děti), hospodaření domácnosti, rodinný rozpočet, kapesné, pomoc dětí při jednotlivých domácích činnostech, péče o celkový vzhled, dodržování životosprávy a režimu dne, význam rodiny pro výchovu k zdravému životnímu stylu
- ◆ základy kulturního chování - mezi nejbližšími lidmi, ve škole, na pracovišti, na úřadech, při kulturních pořadech, ve společnosti, při stolování
- ◆ dospívání - puberta, vztahy mezi vrstevníky a k druhému pohlaví, kamarádství a láska, konflikty s rodiči a ostatními dospělými, působení party, základní poučení o nebezpečí drog, osobní hygiena v období puberty, kultura oblékání (čistota, účelnost, otázka vkusu a správné kritičnosti, módní trendy, moderní - módní, vliv životního stylu

7. ročník

Žáci si rozšiřují svůj pohled z nejbližšího okruhu lidí na širší lidské společenství (národ a na jeho kulturní a duchovní bohatství. Prohlubují svůj etický vztah k vlasti, její řeči, kultuře a dějinám. Uvědomují si nejdůležitější historické události, seznamují se s významnými světskými i církevními osobami. Pochopení smyslu a historie národních a státních symbolů směřuje k posílení národní sounáležitosti a hrdoosti. Při tom si uvědomuje, že lidskou společnost tvoří mnoho národů a etnik, které mají svou historii, kulturní hodnoty, tradice, které je nutno respektovat

- ◆ národ - národní vědomí, historie národa, mateřský jazyk, zvyky a tradice, národní menšiny, národní povaha, národní bohatství (duchovní a hmotné), významné osobnosti
- ◆ vlast - společná země, přírodní bohatství, vše, co člověk vytvořil svou prací, kultura, historie,
- ◆ národní a státní symboly - hymna, znak, vlajka, korunovační klenoty, státní svátky, hlavní město, slovanská lípa ...
- ◆ přírodní bohatství a jeho ochrana - kultivace krajiny a naopak vzdalování se přírodě a její ničení, návrat k přírodě, chování v přírodě a její ochrana, péče o životní prostředí v okolí bytu,
- ◆ domu, význam spoluúčasti na tvorbě bytu - zařizování jednotlivých místností (zásady)
- ◆ kultura a její rozvíjení - různé významy pojmu kultura, druhy umění, kulturní instituce, kulturní tvořivost jako vhodné aktivní využívání volného času a rozvíjení osobnosti
- ◆ nebezpečí návykových látek a jiných závislostí (drogy, gamblerství, závislost na počítači, televizi)

8. ročník

V tomto ročníku bude žákům ukázána vlast jako právní stát. Ve srovnání se státními celky jiných dob a jiných civilizací lze ukázat demokratické státní uspořádání jako hodnotu, o níž je třeba neustále pečovat dialogem, snahou o pochopení druhého člověka zvláště v otázkách s obecně občanským významem. Zvláštní důraz bude kladen na chápání právních pojmů, se kterými se občan denně setkává v běžném životě. Cílem je, aby žák pochopil, že právo a stát jsou zde pro společnost (občana), nikoliv naopak.

- ♦ stát a právo - vznik státu a právních norem, historické typy státu a formy jejich vlád, státoprávní řešení národnostní otázky (federace, autonomie, unitární stát), státní moc zákonodárná výkonná a soudní, vzájemné vztahy a brzdy, základní pravomoce komor parlamentu, prezidenta, a vlády ČR, soudy, prokuratura, advokacie, notářství, volební systém, průběh voleb
- ♦ práva a povinnosti občanů - lidská práva a svobody, dokumenty, které je prosazují a zajišťují (Všeobecná deklarace lidských práv, Charta 77, Ústavní listina práv a svobod, Ústava ČR, Mezinárodní deklaráce ke snížení následků živelních pohrom ap.), člověk jako subjekt, který žije v právních vztazích (právní ochrana života před narozením, od narození do konce života), člověk má nejen práva, ale i povinnosti dané zákonem či morálkou, současné problémy v oblasti lidských práv a svobod (individualismus, kolektivistický totalitarismus, rasismus, terorismus, atd.)
- ♦ rodina - základ společnosti: zákon o rodině (sociálně právní otázky rodiny), výběr životního partnera, manželství a rodičovství, sexuální vztahy partnerů, plánované rodičovství, antikoncepce,
- ♦ nákaza HIV, choroba AIDS, pohlavní choroby, drogová závislost (rozšiřování poznatků), předpoklady úspěšného manželství, konflikty v rodině, jejich příčiny a způsoby řešení, zánik manželství a rozpad rodiny - vliv na děti

9. ročník

Na rozdíl od předcházejících ročníků přináší 9. ročník změnu pohledu, který se nyní obrací k mladému člověku samotnému. Hlavní osou obsahu učiva je hledající a dospívající člověk. Ten se učí hodnotit sám sebe i ostatní jinýma očima a hledá si své místo v lidském společenství - budováním přátelských a partnerských vztahů a začleňováním do společného světa lidské komunikace. Žáci by měli dosáhnout určité míry reflexe a proniknutí do struktur, v nichž se každodenně pohybujeme. Látka obsahuje méně faktů, avšak více námětů k zamyšlení a výměně názorů.

- ♦ člověk hledá společenství - setkání, odlišnosti druhého člověka (vzhled, názory), snášenlivost, tolerance, skupiny, party, další společenství mladých, osamělost, způsoby komunikace, přátelství, láska, manželství, rodičovství, současné metody antikoncepce, těhotenství.
- ♦ člověk hledá svůj svět - člověk a svět, neživá a živá příroda, člověk jako rozumný živočich, jeho touha po poznání, lidské tělo a duše, lidský život jako dar
- ♦ péče o dítě a jeho výchovu - prostředí pro novorozence a kojence (hygiena, výživa, oblékání, pobyt na čerstvém vzduchu), vztah matka, otec - dítě (základy citové výchovy), péče o dítě do 1 roku života, péče o batole a dítě předškolního věku (denní režim, vytváření základních výchovných návyků, otužování, hra - hračka), nejčastější dětská onemocnění a úrazy - prevence, ošetřování nemocných dětí, výchova dětí v rodině (pochvaly, odměny a tresty, důslednost, tolerance, chápání osobnosti dítěte, jednotné působení rodičů)

- ◆ člověk hledá sám sebe - smysl lidského života, dobro, zlo, pravda, tolerance, hledání odpovědnosti, náhražky životního smyslu, člověk zápasí s nouzí, odvaha, statečnost, věrnost, vytrvalost, lidská vzájemnost, pomoc, solidarita, potřeby starého člověka v rodině a společnosti, péče o něho, svoboda osobnosti, svoboda druhých

PŘÍRODOPIS

Úvod do předmětu

Poznávání živé i neživé přírody musí být vázáno především na osobní zkušenost žáků s přírodninami, pobytem v přírodě a s přírodními jevy. Výuka navazuje na přírodovědu v 4.a 5. ročníku. Navzdory jeho názvu nejde o předmět popisný, protože smyslem výuky je především naučit žáky chápat děje, které se v přírodě odehrávají, a to i v jejich bezprostřední blízkosti.

Cíle výuky v oblasti postojů:

- ◆ člověk je součástí přírody, je na ní existenčně závislý, musí se tedy snažit jí porozumět a naučit se respektovat zákony, které v ní platí
- ◆ poznávání přírody je trvalý proces, který je nutností pro celé lidstvo i pro každého jednotlivce
- ◆ mám pozitivní emocionální vztah ke všemu živému
- ◆ pochopení základních principů a zákonů, které v přírodě platí, vyžaduje dobré znalosti mnoha jevů, přírodnin, organismů a jejich vlastností
- ◆ jednotlivé prvky živé i neživé přírody jsou propojeny mnohačetnou a hustou sítí vazeb, jejichž poznání je pro člověka nutné, pokud chce do přírody jakkoli zasahovat (každý zásah vyvolá sérii důsledků, které je třeba předvídat)
- ◆ zdravý životní styl vychází z biologických potřeb člověka

Cíle výuky v oblasti dovedností a schopností:

- ◆ pozorovat přírodniny a jejich vlastnosti v laboratorním i přirozeném prostředí, pozorovat vztahy a jevy v přírodě
- ◆ zaznamenávat výsledky pozorování
- ◆ vyhodnocovat výsledky těchto pozorování s využitím osvojených znalostí, formulace závěrů
- ◆ posuzovat význam pozorovaných vlastností a znaků přírodnin pro jejich určení, poznávat významné nebo typické druhy a skupiny organismů
- ◆ provádět jednoduché biologické pokusy a vyhodnocovat je s využitím získaných vědomostí
- ◆ používat jednoduché metody a s nimi související pomůcky k pozorování, ověřování nebo analýze základních biologických zákonitostí
- ◆ rozpoznávat příčiny a následky přírodních jevů, posuzovat souvislosti mezi nimi
- ◆ používat přírodovědné vzdělání v praktických životních situacích
- ◆ porozumět odbornému přírodovědnému textu (na přiměřené úrovni) a orientovat se v něm
- ◆ vyhledávat informace v přírodovědné literatuře
- ◆ dodržovat základní bezpečnostní pravidla při práci s přírodninami

Vzdělávací obsah (kmenové učivo)

6.ročník

Tento ročník je úvodem do ekologie - na příkladu lesního ekosystému má žák získat základní orientaci v ekologických pojmech, v typických vztazích mezi organizmy a vztazích mezi živou a neživou přírodou. Vzhledem k tomu, že důležitým východiskem je žákova zkušenost a zájem, jsou těžištěm kmenového učiva této části vyšší rostliny a obratlovci. Velký motivační význam má zařazení učiva o přírodě jiných podnebných pásů a nabízí se zde mnoho možností propojení s učivem zeměpisu.

Druhým stěžejním tématem ročníku jsou vyšší rostliny. Žák by měl důkladněji poznat stavbu jejich těl, životní funkce i taxonomii.

Živá a neživá příroda

- ◆ život - základní projevy, podmínky jeho existence, různost forem
- ◆ látky ústrojné a neústrojné, způsoby jejich vzájemné přeměny
- ◆ živá a neživá příroda

Lesní společenstva

- ◆ odvození struktury společenstva - obecné i specifické charakteristiky, typické populace, vazby mezi nimi, uspořádání organismů ve společenstvu
- ◆ houby, lišejníky, rostliny a živočichové v lesním společenstvu - výběr druhů a skupin typických, případně významných pro objasnění klíčových vztahů se zaměřením na vyšší rostliny a obratlovce (základní vnější znaky, obrysy taxonomického členění, způsob života, význam ve společenstvu, vzájemné vztahy)
- ◆ lesní ekosystém jako celek, přírodní rovnováha a příklady jejího narušení
- ◆ příklad přírodního společenstva jiného podnebného pásu (nejlépe lesního), v závislosti na učivu zeměpisu

Stavba rostlinného a živočišného těla

- ◆ buňka jako základní stavební jednotka
- ◆ pletiva, tkáně, orgány, orgánové soustavy
- ◆ organizmy jednobuněčné a mnohobuněčné

Vyšší rostliny

- ◆ hlavní části rostlinného organismu - kořen, stonek, list, květ, semeno, plod - a jejich funkce (výživa rostlin a vedení látek v rostlinném těle, fotosyntéza a dýchání, rozmnožování, vývoj jedince, růst)
- ◆ rostliny nahosemenné a krytosemenné, výběr typických, významných, popř. zajímavých taxonomických jednotek krytosemenných rostlin
- ◆ obecné a specifické znaky stavby těl a životních funkcí různých druhů a zástupců skupin

Metody poznávání přírody

- ◆ pozorování, pokus, sběr materiálu a jeho uchování, používání odborné literatury

V tomto ročníku mají žáci hlouběji pronikat do poznatků z oblasti ekologie, hlavním modelem pro poznávání je vodní ekosystém, který poskytuje dostatek možností pro objasnění nejrůznějších vztahů mezi organizmy, vzájemného ovlivňování živé a neživé přírody apod. Je to také ekosystém bohatý na nižší rostliny a bezobratlé živočichy, což jsou skupiny, které představují druhé klíčové téma ročníku. Také sběr živého materiálu je v tomto případě velmi snadný a tím je umožněno množství praktických pozorování a laboratorních prací. V závěru ročníku se žáci seznamují s dalšími společenstvy, což je také příležitostí pro opakování učiva o vyšších rostlinách a obratlovcích z minulého ročníku a propojování jednotlivých vědomostí.

Společenstva vod a jejich okolí

- ◆ odvození struktury společenstva - obecné i specifické charakteristiky, typické populace, vazby mezi nimi, uspořádání organizmů ve společenstvu
- ◆ rostliny a živočichové v různých typech vod a v jejich blízkém okolí - výběr druhů a skupin typických, případně významných pro objasnění klíčových vztahů se zaměřením na nižší rostliny a
- ◆ bezobratlé živočichy (základní vnější znaky, obrysy taxonomického členění, způsob života, význam ve společenstvu, vzájemné vztahy)
- ◆ vodní ekosystém jako celek, rovnováha v něm a příklady jejího narušení
- ◆ příklad přírodního společenstva jiného podnebného pásu a společenstva mořského (v návaznosti na učivo zeměpisu).

Mikroorganizmy

- ◆ viry, bakterie, jednobuněčné rostliny a živočichové
- ◆ buňka bakteriální, rostlinná a živočišná
- ◆ buněčné dělení
- ◆ zásadní poznatky o procesech, probíhajících v buňkách

Nižší rostliny, houby, lišejníky

- ◆ stavba těl a životní funkce, význam v přírodě a pro člověka

Bezobratlí živočichové

- ◆ stavba těl a životní funkce vybraných skupin se zaměřením na vývojová, srovnávací a ekologická hlediska (pohybové, opěrné, dýchací, trávicí, vylučovací, cévní, nervové, rozmnožovací a smyslové)
- ◆ ústrojí a jejich funkce, ochranné znaky, přizpůsobení prostředí).
- ◆ obecné zákonitosti a specifické znaky hlavních skupin

Společenstva luk a polí

- ◆ odvození struktury společenstva, vztahy mezi organizmy, vliv abiotických složek ekosystému na organizmy
- ◆ rostliny a živočichové v těchto společenstvech - výběr druhů a skupin typických nebo významných pro objasnění klíčových vztahů
- ◆ vliv člověka na ekosystémy tohoto druhu (zemědělská činnost)

Společenstva lidských sídel a jejich okolí

- ◆ ekosystémy vytvářené člověkem - zahrady, sady, parky, sídliště

- ♦ odvození struktury společenstev, vztahy mezi organizmy, vliv na člověka a naopak působení člověka v ekosystému
- ♦ výběr typických a významných skupin a druhů organizmů
- ♦ organizmy významné pro člověka z hlediska zdravotního - cizopasníci, přenašeči a původci nemocí
- ♦ organizmy člověkem pěstované a chované

8. ročník

Těžištěm práce v ročníku je učivo o člověku, ke kterému se však žáci dostávají přes shrnutí a prohloubení učiva o obratlovcích. Rozsah třetího tématu, kterým jsou cizokrajné ekosystémy, závisí na míře pozornosti, která byla těmto ekosystémům věnována v předchozích ročnících, na zájmu žáků a časových možnostech. V tomto případě je možný přesun do 9.ročníku, před téma "Ekosystémy", které má poznatky z jednotlivých ročníků shrnout a zobecnit.

Obratlovci

- ♦ stavba těl a životní funkce hlavních skupin (ryby, obojživelníci, plazi, ptáci, savci) a vybraných významných nebo typických skupin a druhů se zaměřením na vývojová, srovnávací a ekologická hlediska (pohybová, opěrná, dýchací, trávicí, vylučovací, cévní, nervová, rozmnožovací soustava, smyslové orgány)
- ♦ přizpůsobení prostředí, ochranné znaky, chování - základní poznatky důležité pro pochopení hlavních jevů a zákonitostí ve společenstvech

Člověk

- ♦ stavba a funkce orgánových soustav člověka (soustava opěrná a pohybová, dýchací, trávicí, vylučovací, cévní, rozmnožovací, nervová, smyslové orgány, kůže, žlázy s vnitřní i vnější sekrecí)
- ♦ lidský organizmus jako celek, jeho řízení
- ♦ zásady zdravého životního stylu v souvislosti s biologickými poznatky o lidském organizmu
- ♦ organizmy a látky poškozující lidské zdraví, možnosti ochrany proti nim
- ♦ zásady poskytování první pomoci
- ♦ vyšší nervová činnost, myšlení, city, emoce, lidské chování
- ♦ individuální rozdíly mezi lidmi, rozdíly mezi rasami, biologická podstata těchto rozdílů, rasismus
- ♦ individuální vývoj člověka, lidská sexualita

Cizokrajné ekosystémy

- ♦ podle výběru učitele a zájmu žáků - alespoň dva příklady ekosystémů, nezmiňovaných v předchozích ročnících. Zobecnění některých jevů a zákonitostí - adaptace organizmů, vztahy mezi nimi apod.
- ♦ základní poznatky o rozšíření hlavních skupin organizmů, případně typických zástupců na povrchu Země

9.ročník

V tomto ročníku mají žáci pronikat do nejvýznamnějších oblastí biologie, zobecňovat a uspořádávat předchozí poznatky a hledat mezi nimi další souvislosti. Důležitým momentem je pochopení vývojových teorií (vývoj planety, života a člověka samotného) a schopnost odlišit fakta

od hypotéz. Dochází zde ke zobecnění a shrnutí učiva o ekosystémech a také je žákům poskytnut celkový náhled na systém organizmů.

Planeta Země - neživá příroda

- ◆ látková podstata neživé přírody, nerost a hornina (vysvětlení pojmů a několik typických příkladů)
- ◆ základní geologické děje a jejich důsledky, stavba zemského tělesa, morfologie zemského povrchu
- ◆ vznik a složení půdy, její druhy a význam
- ◆ postavení Země ve vesmíru, planety, hvězdy a další vesmírná tělesa. Slunce a sluneční soustava
- ◆ základní děje ve sluneční soustavě a vesmíru (Země, Měsíc, den a noc, zatmění Měsíce a Slunce, střídání ročních období, příliv, odliv)

Vývoj Země a života

- ◆ teorie vzniku vesmíru a planety Země, geologický vývoj Země, teorie vzniku života na Zemi, teorie vývoje života, základy neodarwinismu
- ◆ vznik a vývoj člověka

Rozmnožování a vývoj organizmů

- ◆ pohlavní a nepohlavní rozmnožování, rozmnožovací orgány a jejich funkce u různých skupin rostlin a živočichů
- ◆ podmínky rozmnožování a vzniku potomstva
- ◆ proces oplození
- ◆ vývoj organismu od oplození až ke stárnutí a smrti jedince

Základní principy dědičnosti a proměnlivosti organizmů

- ◆ vliv prostředí na organismy, gen, dědičný znak, křížení
- ◆ význam dědičnosti

Třídění organizmů

- ◆ nástin systému organizmů, přehled dosud probraných skupin
- ◆ význam znaků pro klasifikaci organizmů

Ekosystémy

- ◆ přehled dosud probíraných společenstev, obecné zákonitosti
- ◆ globální přírodní děje, podnebí a počasí
- ◆ vztah živé a neživé přírody
- ◆ přehled základních typů vztahů mezi organismy
- ◆ vliv člověka na přírodu a přírodní aspekty globálních problémů lidstva a možnosti jejich řešení (čerpání přírodních zdrojů, zabezpečení výživy atd.).

Pozn.: Program Národní škola umožňuje při výuce přírodopisu použít také alternativní osnovy s výrazným ekologickým zaměřením, které schválilo MŠMT ČR dne 27.5.1992 pod č.j. 18 357/92-21, s platností od 1.9.1993, pro 6.-9.ročník ZŠ.

FYZIKA

Úvod do předmětu

Proces poznávání, rozvíjení intelektuální a manuální dovednosti, který mají žáci poznat při výuce fyziky, mohou uplatnit ve svém dalším životě.

Cíle výuky v oblasti postojů:

- ◆ člověk je součástí přírody, ve které platí fyzikální zákony, kterým se musí snažit porozumět a využívat je ve svém životě
- ◆ pochopení a poznání fyzikálních zákonů je v dnešním technickém světě nadmíru důležité
- ◆ pokus je jedna ze základních metod poznání fyziky, rozvíjí i manuální dovednosti a rozumové schopnosti

Cíle výuky v oblasti dovedností a schopností:

- ◆ nacházet souvislosti a vztahy mezi jednotlivými fyzikálními jevy a aplikovat je v praxi
- ◆ připravit a vyhodnotit jednoduchý fyzikální pokus
- ◆ nalézat vztahy mezi jednotlivými fyzikálními ději a nacházet souvislosti a aplikace pro obecné dění
- ◆ porovnávat vlastnosti těles pomocí měřidel fyzikálních veličin (délka, obsah, objem, hmotnost, síla, teplota, hustota ap.)
- ◆ respektovat pravidla bezpečnosti při fyzikálních pokusech, zejména při zacházení s elektrickým proudem
- ◆ pracovat ve skupinách, případně spolupracovat se spolužáky
- ◆ řešit problémy, formulovat správně otázku i odpověď
- ◆ najít poučení i v odborné literatuře

Vzdělávací obsah (kmenové učivo)

6.ročník

V 6. ročníku se žáci setkávají s novým předmětem, fyzikou. Výuka tohoto předmětu v 6. ročníku je výrazně zaměřena na experimentování, které se stává základem pro experimentální činnosti v dalším období a především vzbuzuje trvalý zájem žáků o tuto oblast lidského poznání.

Pokusy a frontální práce z těchto oborů:

- ◆ elektrické obvody - žárovka, zvonek, vypínač, jednoduchý a rozvětvený elektrický obvod, elektromotor
- ◆ teplota a její měření při zahřívání, sledování teploty při tání ledu, var vody, změna objemu při změně teploty
- ◆ vážení na laboratorních vahách, určení hmotnosti pevných i kapalných těles
- ◆ měření objemu pevných i kapalných těles v odměrném válci
- ◆ určení síly, určení třecí síly, určení tíhy tělesa
- ◆ kladky, užití kladek pevných, volných, kladkostroje (sestavení, činnost a užití)
- ◆ mechanické převody

7.ročník

Těleso a látka

- ◆ skupenství látek a druhy těles
- ◆ vlastnosti látek pevných, kapalných a plynných.
- ◆ částicové složení látek.

Veličiny

- ◆ porovnávání vlastností těles - fyzikální veličiny
- ◆ délka, měření délky, převádění jednotek délky
- ◆ obsah, určení obsahu, převádění jednotek obsahu
- ◆ objem, určení objemu, měření objemu, převádění jednotek objemu
- ◆ hmotnost, laboratorní váhy, převádění jednotek hmotnosti, určení hmotnosti těles pevných a kapalných
- ◆ hustota, určení hustoty, výpočet hustoty, objemu a hmotnosti, tabulky
- ◆ čas, měření času, převádění jednotek času
- ◆ teplota, určení teploty, teploměry, základní body na teploměru
- ◆ síla, měření síly, jednotky, účinky síly na těleso, pružina, závislost prodloužení pružiny na zatížení, třecí síla, druhy a určení, vzájemné silové působení, setrvačnost
- ◆ skládání a rozkládání sil, jednoduché stroje, moment síly, páka, kladka, nakloněná rovina
- ◆ klid a pohyb tělesa, druhy pohybu, rychlost, převádění jednotek rychlosti, výpočet dráhy, rychlosti a času, grafické řešení úloh

Magnetismus

- ◆ magnet a jeho části, magnetické pole, magnetizace, magnetické pole Země

8.ročník

Tlaková síla a tlak

- ◆ gravitační síla, těžiště, gravitační pole, tíha, hmotnost
- ◆ tlaková síla a tlak, jednotky tlaku, změna tlaku v závislosti na ploše, tlak přenášený kapalinou, Pascalův zákon, tlaková síla v kapalinách, hydrostatický tlak, výpočet
- ◆ vztlková síla, Archimedův zákon, užití
- ◆ atmosféra, atmosférický tlak, vztlková síla, měření atmosférického tlaku, Torricelliho pokus, atmosférický tlak a počasí, tlak v uzavřené nádobě, měření přetlaku a podtlaku

Práce a energie

- ◆ mechanická práce, jednotky práce, výpočet
 - ◆ výkon, jednotky výkonu, výpočet
 - ◆ práce z výkonu, výpočty
 - ◆ mechanická energie potenciální, kinetická, výpočty
 - ◆ přeměny energií, zákon zachování energie, výpočty
 - ◆ částicové složení látek, vlastnosti částic, krystalová mřížka
 - ◆ vnitřní energie tělesa
 - ◆ změna vnitřní energie prací a tepelnou výměnou
 - ◆ měrná tepelná kapacita
 - ◆ teplo, jednotky, výpočet tepla, předávání tepla
-
- ◆ změny skupenství, tání a tuhnutí, vypařování, kapalnění, sublimace, desublimace, skupenská tepla
 - ◆ var, teplota varu za sníženého a zvýšeného tlaku, užití
 - ◆ anomálie vody a její důsledky

Slunce a Země

- ◆ sluneční soustava
- ◆ Země a Měsíc, den a noc, zatmění Měsíce a Slunce
- ◆ děje na Slunci

Zvukové jevy

- ◆ zvuk, zdroje zvuku, šíření a rychlost zvuku, tón, výška tónu, hlasitost zvuku, odraz zvuku, ozvěna

9. ročník

Optika

- ◆ zdroje světla, tělesa osvětlená, šíření světla, rychlost šíření světla, optické prostředí, světlo, stín
- ◆ odraz světla, zákon odrazu, zrcadla rovinná, kulová, užití
- ◆ lom světla, úplný odraz, odrazné hranoly, průchod světla hranolem, rozklad světla, čočky, druhy, zobrazení čočkami, užití čoček, optické vlastnosti oka

Elektrická energie

- ◆ elektrický náboj, elektrování těles, elektrické náboje v atomu
- ◆ vodiče a izolanty
- ◆ elektrické pole
- ◆ elektrické napětí, zdroje, měření napětí
- ◆ elektrický proud, měření
- ◆ Ohmův zákon, odpor, jednotky, výpočty, závislost odporu vodiče, výpočty, reostat, užití
- ◆ elektrický obvod jednoduchý a rozvětvený, výpočty
- ◆ elektrický příkon, jednotky, výpočet
- ◆ elektrická práce, výpočet
- ◆ přeměna elektrické energie na teplo, tepelné spotřebiče, výpočty
- ◆ úhrada za spotřebovanou elektrickou energii
- ◆ vedení elektrického proudu v polovodičích
- ◆ vedení elektrického proudu v kapalinách, v plynech za normálního tlaku, ve zředěných plynech

Elektromagnetismus

- ◆ magnetické pole vodiče a cívky s proudem, Ampérovo pravidlo, elektromagnet a jeho užití
- ◆ otáčení cívky v magnetickém poli, užití
- ◆ elektromagnetická indukce, Lenzův zákon, telefon
- ◆ vznik a výroba střídavého proudu
- ◆ transformátory a jejich užití

Energie a její přeměny

- ◆ druhy energií, i jaderná, jejich přeměny a využití energií
- ◆ význam úspor energií z hlediska ekonomického a ekologického
- ◆ energetické zdroje obnovitelné a neobnovitelné

CHEMIE

Úvod do předmětu

Předmět chemie je v projektu Národní škola koncipován jako základ vzdělání v oblasti přírodních a technických jevů s chemickou podstatou.

Má zprostředkovat žákům dovednosti, vědomosti a návyky upotřebitelné v životě. Tyto základy je možno dále rozvíjet jak v nadstavbové části učebního plánu, tak i v dalších stupních vzdělávání všeobecném i odborném.

Učivo chemie rozvíjí poznatky, které již žáci získali v předmětech nižších ročníků (matematika, přírodověda, vlastivěda, zeměpis, fyzika a pod.) Poměrně náročné učivo chemie prohlubuje vědomosti žáků a je v podstatě završením soustavy přírodních věd na Národní škole.

Vzdělávací obsah (kmenové učivo) nespecifikuje metody, to je v kompetenci učitele. Je však vhodné preferovat metody názorné a aktivizující činnost žáků (laboratorní práce, frontální pokusy, exkurze - podle možností regionu)

Cíle výuky v oblasti postojů:

- ◆ chemie člověku pomáhá pokud ji používá v souladu s přírodními zákony
- ◆ pevný negativní postoj ke zneužívání chemických látek pro drogovou závislost a vojenské účely
- ◆ člověk musí předcházet důsledkům chemických výrob a jejich vlivu na životní prostředí

Cíle výuky v oblasti dovedností a schopností:

- ◆ pozorovat vlastnosti běžných chemických látek (organických i anorganických)
- ◆ provádět jednoduché pokusy a vyhodnocovat je
- ◆ zacházet s laboratorními pomůckami a přístroji, bezpečně pracovat s chemikáliemi
- ◆ rozpoznat poškození lidského organismu chemickými látkami a poskytnout první pomoc postiženému
- ◆ používat osobní ochranné pomůcky při práci s nebezpečnými látkami

Vzdělávací obsah (kmenové učivo)

8. ročník

Výchovné a vzdělávací působení v chemii je v tomto ročníku zaměřeno na to, aby žáci prostřednictvím pro ně nové přírodní vědy poznali další rozmanité jevy v přírodě, nové metody práce a dovedli jich využít v životě.

Přírodní látky jako příklady směsí chemicky čistých látek

- ◆ příklady zdrojů chemických látek, jejich využití a zpracování - úvod do chemie
- ◆ směsi různorodé a způsoby oddělování jejich složek - usazování, odstředování, filtrace jako základy některých výrobních s chemickou podstatou
- ◆ roztoky - nejobvyklejší příklady, oddělování jejich složek, destilace, krystalizace
- ◆ praktické využití znalostí o směsích - pokus, pozorování, technologie výroby, voda, vzduch

Chemické látky

- ◆ chemické látky jako výsledek dělení složek směsí
- ◆ prvky, částicová stavba - atom, molekula, chemická vazba
- ◆ periodický zákon a systém - názvy, značky běžných prvků, periodicitu jejich vlastností, kovy a nekovy
- ◆ sloučeniny jako výsledek chemických reakcí
- ◆ chemické rovnice - zákon zachování hmotnosti, chemické výpočty
- ◆ chemické sloučeniny, oxidační číslo, názvosloví nejobvyklejších sloučenin
- ◆ kyslíčníky (oxidy) - základy chemického názvosloví
- ◆ kyseliny - třídění, příklady, použití
- ◆ hydroxidy - třídění, příklady použití
- ◆ soli - výsledek reakcí kyselin a hydroxidů (neutralizace, pH) a dalších sloučenin

9. ročník

V tomto ročníku je předmět zaměřen k prohloubení a rozšíření vědomostí, návyků a dovedností o oblast chemie organické, zejména ve vztahu k životně důležitým látkám, zdravému životnímu stylu a ekologii.

Přírodní zdroje uhlovodíků

- ◆ ropa, zemní plyn, uhlí jako příklady směsí
- ◆ zpracování zdrojů uhlovodíků (dělení na jejich složky)

Uhlovodíky

- ◆ základní organické sloučeniny, vaznost atomů uhlíku
- ◆ alkany - nejjednodušší zástupci z řady
- ◆ alkeny - nejjednodušší zástupci z řady
- ◆ alky - nejjednodušší zástupci z řady
- ◆ areny - nejjednodušší zástupci z řady

Deriváty uhlovodíků

- ◆ deriváty uhlovodíků, jejich charakteristické skupiny
- ◆ alkoholy - methanol, ethanol
- ◆ aldehydy - formaldehyd
- ◆ ketony - aceton
- ◆ karboxylové kyseliny - mravenčí, octová
- ◆ estery - význam esterifikace, ethylester

- ◆ u všech sloučenin stavba molekul, reakce vzniku, či odvození, vlastnosti a použití
- ◆ přírodní sloučeniny - jako základ pochopení složení živých organismů a základních dějů v nich, cukry, tuky, bílkoviny

Praktické využití i zneužití organických sloučenin

- ◆ plasty a syntetická vlákna, jako příklady využití vlastností organických sloučenin
- ◆ zneužití vlastností organických látek, znečišťování životního prostředí, toxikománie, možnost vojenského zneužití

POZNÁVÁNÍ PŘÍRODY - integrovaný předmět

Úvod do předmětu

Cíle výuky:

Cíle tohoto integrovaného předmětu jsou nejen souborem cílů jednotlivých předmětů (přírodopis, chemie, fyzika), ale navíc vytvářejí syntetický a ekologický přístup v chápání přírody, člověka jejich vztahu a vztahu člověka k přírodním vědám. Z hlediska dovedností a schopností se pěstuje návyk příčného poznávání (souběžného pohledu v několika rovinách).

Vzdělávací obsah (kmenové učivo)

6. ročník

Živá a neživá příroda

- ◆ pojem příroda - co všechno obsahuje
- ◆ přírodní látky - pokus o klasifikaci, látky ústrojné a neústrojné, chemické látky a směsi, směsi stejnorodé a různorodé
- ◆ život - základní projevy, podmínky jeho existence, různost forem
- ◆ živá a neživá příroda a jejich vzájemné ovlivňování (odvození některých příkladů)

Lesní společenstva

- ◆ odvození struktury společenstva - obecné i specifické charakteristiky, typické populace, vazby mezi nimi, uspořádání organismů ve společenstvu
- ◆ houby, lišejníky, rostliny a živočichové v lesním společenstvu - výběr druhů a skupin typických, případně významných pro objasnění klíčových vztahů se zaměřením na vyšší rostliny a obratlovce (základní vnější znaky, obrysy taxonomického členění, způsob života, význam ve společenstvu, vzájemné vztahy)
- ◆ lesní ekosystém jako celek, přírodní rovnováha a příklady jejího narušení
- ◆ příklad přírodního společenstva jiného podnebného pásu (nejlépe lesního), v závislosti na učivu zeměpisu

Stavba rostlinného a živočišného těla

- ◆ buňka jako základní stavební jednotka

- ◆ pletiva, tkáně, orgány, orgánové soustavy
- ◆ organizmy jednobuněčné a mnohobuněčné

Metody poznávání přírody

- ◆ pozorování, pokus, sběr materiálu a jeho uchování, používání odborné literatury

Pokus a frontální práce z fyziky

- ◆ elektrické obvody - žárovka, zvonek, vypínač, jednoduchý a rozvětvený elektrický obvod, elektromotor, mechanické převody
- ◆ teplota a její měření při zahřívání, sledování teploty při tání ledu, var vody
- ◆ Vážení na laboratorních vahách, určení hmotnosti pevných i kapalných těles
- ◆ Měření objemu pevných i kapalných těles v odměrném válci
- ◆ Určení síly, určení třecí síly, určení tíhy tělesa
- ◆ Kladky, užití kladek pevných, volných, kladkostroje (sestavení, činnost a užití)

Vyšší rostliny

- ◆ hlavní části rostlinného organismu - kořen, stonek, list, květ, semeno, plod - a jejich funkce (výživa rostlin a vedení látek v rostlinném těle, fotosyntéza a dýchání, rozmnožování, vývoj jedince, růst)
- ◆ rostliny nahosemenné a krytosemenné, výběr typických, významných, popř. zajímavých taxonomických jednotek krytosemenných rostlin,
- ◆ obecné a specifické znaky stavby těl a životních funkcí různých druhů a zástupců skupin

7. ročník

Složení a vlastnosti látek

- ◆ částicové složení látek - atom, molekula, chemická vazba, pohyb částic, ionty
- ◆ prvky a sloučeniny, periodická soustava prvků
- ◆ látky pevné, kapalné a plynné a jejich vlastnosti

Vzduch

- ◆ vzduch - jeho složení, význam pro život na Zemi, čistota ovzduší, princip přeměny ústrojných a neústrojných látek (v jednoduché podobě, nikoli chemická podstata)

Voda v přírodě

- ◆ klíčový význam vody pro existenci života, základní principy koloběhu vody v přírodě, voda a člověk - voda pitná, užitková, destilovaná, odpadní

Společenstva vod a jejich okolí

- ◆ odvození struktury společenstva - obecné i specifické charakteristiky, typické populace, vazby mezi nimi, uspořádání organismů ve společenstvu
- ◆ rostliny a živočichové v různých typech vod a v jejich blízkém okolí - výběr druhů a skupin typických, případně významných pro objasnění klíčových vztahů se zaměřením na nižší rostliny a
- ◆ bezobratlé živočichy (základní vnější znaky, obrysy taxonomického členění, způsob života, význam ve společenstvu, vzájemné vztahy)
- ◆ Vodní ekosystém jako celek, rovnováha v něm a příklady jejího narušení
- ◆ příklad přírodního společenstva jiného podnebného pásu a společenstva mořského (v návaznosti na učivo zeměpisu).

Poznámka:

Téma "Voda" je velmi vhodné k využití pro projektové vyučování, může se stát tématem týdne nebo měsíce a být předmětem výuky z mnoha úhlů pohledu.

Mikroorganismy

- ◆ viry, bakterie, jednobuněčné rostliny a živočichové
- ◆ buňka bakteriální, rostlinná a živočišná
- ◆ buněčné dělení
- ◆ zásadní poznatky o procesech, probíhajících v buňkách

Nižší rostliny, houby, lišejníky

- ◆ stavba těl a životní funkce, význam v přírodě a pro člověka

Poznávání přírodních zákonů a jevů pomocí fyzikálních veličin

- ◆ délka, obsah, objem, hmotnost a teplota tělesa, měření a jednotky těchto veličin (včetně převodů)
- ◆ vztah mezi hmotností, objemem, hustotou a související výpočty
- ◆ změna objemu pevných látek a kapalin při zahřívání a ochlazování
- ◆ čas, jeho měření a jednotky
- ◆ význam těchto veličin pro poznávání vlastností ekosystémů a zákonitostí, které v nich platí

Poznámka: Toto téma nemá být probráno v celém rozsahu. Jde spíše o výběr vhodných a dostatečně jednoduchých konkrétních příkladů použití fyzikálních veličin při zkoumání přírodních a přírodních jevů. Jde také o vhodnou příležitost k historickému pohledu na zkoumání přírody.

- ◆ pohyb a síla (poznatky vedoucí k pochopení přírodních zákonů)
- ◆ klid a pohyb těles, druhy pohybu, dráha, rychlost a čas
- ◆ síla - měření, jednotky, skládání a rozkládání sil, účinky síly na těleso, Newtonovy pohybové zákony, třecí síla

Bezobratlí živočichové

- ◆ stavba těl a životní funkce vybraných skupin se zaměřením na vývojová, srovnávací a ekologická hlediska (pohybové, opěrné, dýchací, trávicí, vylučovací, cévní, nervové, rozmnožovací a smyslové
- ◆ ústrojí a jejich funkce, ochranné znaky, přizpůsobení prostředí).
- ◆ obecné zákonitosti a specifické znaky hlavních skupin

Společenstva luk a polí

- ◆ odvození struktury společenstva, vztahy mezi organizmy, vliv abiotických složek ekosystému na organizmy
- ◆ rostliny a živočichové v těchto společenstvech - výběr druhů a skupin typických nebo významných pro objasnění klíčových vztahů
- ◆ vliv člověka na ekosystémy tohoto druhu (zemědělská činnost)

Společenstva lidských sídel a jejich okolí

- ◆ ekosystémy vytvářené člověkem - zahrady, sady, parky, sídliště
- ◆ *odvození struktury společenstev, vztahy mezi organizmy, vliv na člověka a naopak působení člověka v ekosystému

- ♦ výběr typických a významných skupin a druhů organizmů
- ♦ organizmy významné pro člověka z hlediska zdravotního - cizopasníci, přenašeči a původci nemocí
- ♦ organizmy člověkem pěstované a chované

8. ročník

Obratlovci

- ♦ stavba těl a životní funkce hlavních skupin (ryby, obojživelníci, plazi, ptáci, savci) a vybraných významných nebo typických skupin a druhů se zaměřením na vývojová, srovnávací a ekologická hlediska (pohybová, opěrná, dýchací, trávicí, vylučovací, cévní, nervová, rozmnožovací soustava, smyslové orgány)
- ♦ přizpůsobení prostředí, ochranné znaky, chování - základní poznatky důležité pro pochopení hlavních jevů a zákonitostí ve společenstvech

Člověk

- ♦ stavba a funkce orgánových soustav člověka (soustava opěrná a pohybová, dýchací, trávicí, vylučovací, cévní, rozmnožovací, nervová, smyslové orgány, kůže, žlázy s vnitřní i vnější sekrecí)
- ♦ lidský organizmus jako celek, jeho řízení
- ♦ zásady zdravého životního stylu v souvislosti s biologickými poznatky o lidském organizmu
- ♦ organizmy a látky poškozující lidské zdraví, možnosti ochrany proti nim
- ♦ zásady poskytování první pomoci
- ♦ vyšší nervová činnost, myšlení, city, emoce, lidské chování
- ♦ individuální rozdíly mezi lidmi, rozdíly mezi rasami, biologická podstata těchto rozdílů, rasismus
- ♦ individuální vývoj člověka, lidská sexualita

Chemické látky v přírodě

- ♦ prvky a sloučeniny - opakování a prohlubování učiva, nevýznamnější chemické prvky v přírodě, jejich význam
- ♦ chemické reakce, zákon zachování hmoty a energie, základní typy reakcí
- ♦ neústrojné sloučeniny v přírodě a jejich význam (nejdůležitější oxidy, kyseliny, hydroxidy a soli)

Fyzikální podstata dalších přírodních zákonů

- ♦ gravitační síla a gravitační pole
- ♦ tlaková síla a tlak - tlaková síla v kapalinách, hydrostatický tlak, vztlaková síla (Pascalův a Archimédův zákon), atmosférický tlak a jeho měření, atmosféra Země, počasí
- ♦ Práce, energie, teplo
- ♦ práce a výkon - podstata pojmů, jednotky, výpočet
- ♦ energie polohová a pohybová, přeměna energií, zákon zachování energie
- ♦ teplo, jednotky, předávání tepla, šíření tepla, skupenství látek a jejich změny, souvislost s přírodními jevy, teplo a živé organizmy, anomálie vody
- ♦ zvukové jevy - zvuk, zdroje zvuku, šíření a rychlost zvuku

Cizokrajné ekosystémy

- ◆ podle výběru učitele a zájmu žáků - alespoň dva příklady ekosystémů, nezmiňovaných v předchozích ročnících. Zobecnění některých jevů a zákonitostí - adaptace organismů, vztahy mezi nimi apod.
- ◆ základní poznatky o rozšíření hlavních skupin organismů, případně typických zástupců na povrchu Země

9. ročník

Planeta Země - neživá příroda

- ◆ látková podstata neživé přírody, nerost a hornina (vysvětlení pojmů a několik typických příkladů)
- ◆ základní geologické děje a jejich důsledky, stavba zemského tělesa, morfologie zemského povrchu
- ◆ vznik a složení půdy, její druhy a význam
- ◆ postavení Země ve vesmíru, planety, hvězdy a další vesmírná tělesa. Slunce a sluneční soustava
- ◆ základní děje ve sluneční soustavě a vesmíru (Země, Měsíc, den a noc, zatmění Měsíce a Slunce, střídání ročních období, příliv, odliv)

Vývoj Země a života

- ◆ teorie vzniku vesmíru a planety Země, geologický vývoj Země, teorie vzniku života na Zemi, teorie vývoje života, základy neodarwinismu
- ◆ *vznik a vývoj člověka

Rozmnožování a vývoj organismů

- ◆ pohlavní a nepohlavní rozmnožování, rozmnožovací orgány a jejich funkce u různých skupin rostlin a živočichů
- ◆ podmínky rozmnožování a vzniku potomstva
- ◆ proces oplození
- ◆ vývoj organismu od oplození až ke stárnutí a smrti jedince

Základní principy dědičnosti a proměnlivosti organismů

- ◆ vliv prostředí na organismy, gen, dědičný znak, křížení
- ◆ význam dědičnosti

Třídění organismů

- ◆ nástin systému organismů, přehled dosud probraných skupin
- ◆ význam znaků pro klasifikaci organismů

Světlo a jeho vlastnosti

- ◆ zdroje světla, šíření světla, odraz a lom světla
- ◆ význam světla pro živé organismy

Elektrické jevy

- ◆ elektrický náboj, elektrování těles, vodiče a izolanty, elektrické pole
- ◆ napětí, proud - měření, jednotky, Ohmův zákon, odpor, měření jednotky, výpočty, vodiče
- ◆ magnetismus, magnetické pole, elektromagnetická indukce

Jaderná energie

Chemické látky v přírodě

- ◆ chemické látky v přírodě - ústrojné sloučeniny a jejich směsi
- ◆ uhlovodíky a jejich deriváty
- ◆ přírodní sloučeniny - cukry, tuky, bílkoviny jako základní složky živé hmoty, přírodní děje, založené na chemických reakcích těchto látek (fotosyntéza, dýchání, trávení, děje v buňkách atd.)
- ◆ biokatalyzátory - enzymy, vitamíny, hormony

Ekosystémy

- ◆ fyzikální a chemické faktory působící v ekosystémech - souhrn
- ◆ přehled dosud probíraných společenstev, obecné zákonitosti
- ◆ globální přírodní děje, podnebí a počasí
- ◆ vztah živé a neživé přírody
- ◆ přehled základních typů vztahů mezi organizmy
- ◆ vliv člověka na přírodu a přírodní aspekty globálních problémů lidstva a možnosti jejich řešení (čerpání přírodních zdrojů, zabezpečení výživy atd.).

Poznámka:

"Poznávání přírody" v sobě zahrnuje základy učiva přírodopisu, chemie a fyziky, tyto předměty zde však nejsou zastoupeny stejnoměrně. Učivo fyziky a chemie je totiž přeneseno do bloku do té míry, do jaké se alespoň nepřímo týká hlavního tématu. Další témata kmenového učiva **musí být zařazena** v předmětu "Technika". Uvedená témata nemusí být vyučována ve stejném pořadí - mohou se časově různě prolínat podle úvahy učitele, což může přispět k ještě výraznější integraci obsahu.

PRACOVNÍ VÝCHOVA

Úvod do předmětu

Cílem tohoto předmětu je zvládnout základní pracovní dovednosti s nástroji a nářadím, rozvíjet je činností s materiálem jako je papír, dřevo, kov, textil, modelovací hmota, plasty, přírodniny, drát a konstrukční stavebnice. V 5. ročníku je možné i seznámení s počítačem, se základy jeho obsluhy. Žáci by se měli seznámit s vlastnostmi používaných materiálů a s možnostmi jejich užití. Důležitým úkolem tohoto předmětu na prvním stupni je rozvíjet jemnou motoriku a kreativitu dítěte a vzbuzovat zájem o pracovní činnost či činnost zájmovou. Podmínkou není výuka v samostatné hodině. Nedílnou součástí jsou přiměřené pěstitelské činnosti v průběhu celého roku ve všech ročnících. Podle možnosti využívat co nejvíce školních zahrad a pozemků.

Žák by měl získat základní přehled a pracovní návyky potřebné k běžnému životu. Důraz je kladen na přípravu žáků k volbě budoucího povolání.

Cíle výuky v oblasti postojů:

- ◆ rozvoj manuální zručnosti rozšiřuje možnosti člověka a jeho profesionálního uplatnění, představuje důležitou výbavu pro život v rodině a obci
- ◆ fyzická práce je stejně hodnotná a náročná na speciální znalosti a dovednosti jako práce duševní

Cíle výuky v oblasti dovedností a schopností:

- ◆ získat konkrétní představu o reálných vlastnostech materiálů a to při různých způsobech zacházení s nimi při různých účelech jejich použití
- ◆ provádět běžné rukodělné činnosti (jednoduché opravy oděvů, zabalení knihy a balíčku, atp.)
- ◆ pracovat s jednoduchými nástroji a přístroji a zachovávat při práci zásady bezpečnosti a ochrany zdraví
- ◆ přesvědčit se o rizicích vyplývajících z industriální činnosti
- ◆ dodržovat pracovní postupy a sám si jednoduché postupy připravovat
- ◆ spolupracovat s ostatními
- ◆ pěstování rostlin
- ◆ řídit se zásadami kulturního odívání
- ◆ udržovat čistotu a pořádek na při práci

Poznámka:

Veškeré činnosti směřovat k finálnímu výrobku. Využít pracovní vyučování k rozvoji dovedností a návyku pečovat o svůj zevnějšek. Je možné diferencovat činnosti pro chlapce a děvčata.

Vzdělávací obsah (kmenové učivo)

1. ročník

Rozvíjet dovednosti a návyky z mateřské školy - sebeobsluha: svlékání, oblékání bez pomoci, zapínání a rozepínání knoflíků, zipů, obouvání, zouvání, zavazování tkaniček, pořádek na svém pracovním místě, ve třídě, ve škole, okolí školy, bydliště. Příprava pomůcek na vyučování.

Dovednosti, činnosti, návyky při práci:

- ◆ s papírem - mačkání, trhání, lepení, stříhání, vystřihování, překládání, skládání
- ◆ s kovem - tvarování drátu
- ◆ s přírodninami: sbírání, navlékání, aranžování
- ◆ s textilem
- ◆ se stavebnicí: sestavování stavebnicových prvků
- ◆ pěstitelské činnosti

2. ročník

Upevňovat získané poznatky z 1. ročníku, navázat na jednoduché činnosti obtížnějšími. Využívání získaných dovedností s důrazem na větší přesnost. Postupně se učit správně organizovat svou práci, pracovat bezpečně, brát ohled na požadavky hygieny práce, spolupracovat při činnostech.

Dovednosti, činnosti a návyky při práci:

- ◆ s papírem - vystřihování, skládání, konstruování
- ◆ s kovem - proplétání drátu
- ◆ se dřevem - konstruování ze špejlí
- ◆ s přírodninami - sbírání, dotváření, aranžování
- ◆ s textilem - navlékání jehly, uzel, šití - přední steh, stříhání
- ◆ s konstrukční stavebnicí - sestavení stavebnicových prvků, kolektivní
- ◆ práce
- ◆ pěstitelské činnosti - přiměřeně věku

3. ročník

Upevňovat a prohlubovat získané pracovní dovednosti, vědomosti a návyky. Údržba oblečení a obuvi. Postupně si zvykat na samostatnou práci podle daného postupu (návodu) práce. Zvyšovat úroveň spolupráce. Seznamovat se s možnostmi různých způsobů pracovní činnosti.

Dovednosti, činnosti a návyky při práci:

- ◆ s papírem - skládání, řezání, konstruování
- ◆ s kovem - proplétání drátů, práce s kovovou fólií
- ◆ se dřevem - broušení brusným papírem, slepování dispersním lepidlem,
- ◆ barvení
- ◆ s přírodninami - opracovávání, aranžování
- ◆ s textilem - různé druhy stehů, našívání hadříků a knoflíků, přišívání
- ◆ knoflíků, stříhání, lepení
- ◆ s konstrukční stavebnicí - montáž, demontáž

4. ročník

Upevňovat poznatky z nižších ročníků, udržovat pořádek na svém pracovišti, při praktických činnostech dodržovat stanovený postup, učit se vytvářet vlastní pracovní postupy při jednodušších úkonech, umět zhodnotit výsledek pracovní činnosti, dodržovat bezpečnost a hygienu. Údržba oblečení a obuvi.

Dovednosti, činnosti a návyky při práci:

- ◆ s papírem a kartonem - vyřezávání, prostorové konstrukce. děrování
- ◆ s kovem - tvarování kovových fólií a drátu (rytí, vyhlazování)
- ◆ se dřevem - zatloukání hřebíků, broušení, pilování, poznávání druhů
- ◆ dřeva, lepení, barvení
- ◆ s přírodninami - aranžování
- ◆ s textilem - stehy, ozdobný, látání, sešívání, základní poznatky o
- ◆ tkaní osnova, útek
- ◆ s konstrukční stavebnicí a technickými prostředky - montáž, demontáž
- ◆ stavebnicových prvků
- ◆ údržba a oprava jízdního kola
- ◆ péstitelské činnosti - ošetřování pokojových rostlin
- ◆ výroba doplňků - přívěsky, náramky, ozdoby

5. ročník:

Využívat získaných pracovních návyků při činnostech v předmětu. Umět pracovat a postupovat podle návodu a daného pracovního postupu. Umět využívat vlastní fantazii a náměty. Vést děti k manuálnímu zručnosti, samostatně zhodnotit výsledek pracovní činnosti, dbát na bezpečnost a ochranu zdraví. Učit se uvažovat ekonomicky a ekologicky.

Dovednosti, činnosti, návyky při práci:

- ◆ s papírem a kartonem - polepování, tapetování, prostorové konstrukce

- ◆ se dřevem - zatloukání hřebíků, řezání různými druhy pil, vrtání ruční vrtačkou, nebozezem, opravcovávání výrobků (pilování, broušení) šroubování vrtů
- ◆ s přírodninami - aranžování rostlin, využití samorostů
- ◆ s textilem - háčkování, tkání, batika
- ◆ s konstrukčními stavebnicemi, s technickými prostředky - montáž elektrického obvodu - instalování, různé možnosti zapojení
- ◆ základní seznámení s počítačem a s jeho obsluhou
- ◆ obsluha běžných elektrických spotřebičů s důrazem na bezpečnost
- ◆ pěstitelské činnosti - vegetativní množení rostlin
- ◆ kultura odívání - péče o svůj vzhled

6. ročník

Pěstitelské práce

- ◆ vlastnosti půdy
- ◆ příprava půdy pro její využití
- ◆ pěstování ovoce * pěstování zeleniny
- ◆ pěstování okrasných rostlin

Technické práce

- ◆ pravoúhlé promítání
- ◆ měření a orýsování materiálů
- ◆ práce se dřevem - rozebíratelné a nerozebíratelné spoje, povrchová úprava)
- ◆ práce s kovy - druhy technických kovů, řezání kovů, pilování kovů

Poznámka: Výuka by měla být společná pro chlapce i dívky.

7. ročník

Dívky:

- ◆ zařízení kuchyně
- ◆ potrava a její složky
- ◆ technologie úpravy potravin (studená a teplá kuchyně)
- ◆ racionální výživa
- ◆ sestavování jídelníčku
- ◆ stolování
- ◆ rozpočet a ekonomika domácnosti
- ◆ kultura odívání a bydlení

*Poznámka: Je možné rozdělení dvouhodinového vyučování do rytmu tří týdnů takto:
1) teorie 2 hod.*

Chlapci:

- ◆ zásady technického kreslení
- ◆ zpracování dřeva - čepování, lepení, povrchová úprava, mechanické nástroje
- ◆ zpracování kovů - třídění ocelí podle použití, ohýbání, sekání, vrtání, mechanické nástroje nerozebíratelné a rozebíratelné spoje, závity, nýty, pájení
- ◆ práce s technickými tabulkami

Poznámka: Podle zájmu žáků a možnosti školy mohou chlapci absolvovat výuku pro dívky a naopak.

Technika

8. - 9. postupný ročník

Dynamický rozvoj techniky s sebou přináší také problémy s jejím odpovědným a efektivním využíváním, a to nejen v rovině technických vymožeností běžného života, ale i v rovině globální, ve které by žáci měli hledat odpovědi na otázky typu: Proč jsme to vyrobili ? Jak to použít ? Jak to funguje ? K čemu je to užitečné ? Čím nás to může ohrozit?

Zejména otázky spojené s problematikou důsledků použití techniky by měly být v popředí zájmu učitelů. Žáci by se měli naučit zkoumat odpovědnost člověka za tyto důsledky a chápat jejich globální dosah.

Prostřednictvím praktických činností a seznamování se s technikou současného světa se formuje kladný postoj žáků k technickému pokroku, k lidské práci a jejím výsledkům. Předmět tedy obsahuje výrazné výchovné prvky. Svým charakterem patří mezi integrované předměty Národní školy, protože se v něm spojuje učivo fyziky, pracovního vyučování a chemie. Jsou zde však zařazena i témata, která se dosud systematicky nevyučují. Konkrétní obsah výuky však bude vždy záviset na celkovém učebním plánu školy a úvaze vyučujícího. V případě, že škola nezřídí integrovaný předmět Poznávání přírody, bude například část učiva možné ponechat v předmětech chemie a fyzika.

Cíle výuky v oblasti postojů:

- ◆ nesu odpovědnost za to, jaké technické prostředky si volím ke své práci a jak s nimi zacházím
- ◆ efektivní ovládání běžných technických zařízení, jednoduchých nástrojů
- ◆ a přístrojů patří k základnímu vzdělání
- ◆ pozitivní vztah k lidské práci a k jejím výsledkům
- ◆ pokrok v rozvoji techniky musí být spojen s pokrokem v lidském myšlení a tedy s odpovědností člověka za využití techniky
- ◆ při používání techniky je nutné dodržovat zásady bezpečnosti a ochrany zdraví

Cíle výuky v oblasti dovedností a schopností:

- ◆ základy technického myšlení
- ◆ používání fyzikálních a chemických zákonitostí v technické praxi
- ◆ používání základních metod práce s jednoduchými nástroji a přístroji, volba těchto pomůcek k určitému druhu práce

- ◆ používání běžných technických zařízení v domácnosti, při různých oborech lidské činnosti
- ◆ základní orientace ve světě techniky a aktuálního stavu technického pokroku
- ◆ posuzování rizik, která plynou z využívání určitého druhu techniky nebo používání určitých přístrojů a technických zařízení (z pohledu běžných životních situací i globální situace v současném světě)
- ◆ orientace v důležitých a běžných výrobních postupech
- ◆ dodržování zásad bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, v domácnosti, v dopravě a pod.

Vzdělávací obsah (kmenové učivo)

8. ročník

Fyzikální podstata jednoduchých technických zařízení

- ◆ skládání sil
- ◆ jednoduché stroje
- ◆ podtlak, přetlak, tlakové nádoby
- ◆ var kapaliny (změna tlaku a teploty)
- ◆ tepelné stroje

Důležité technologické postupy

- ◆ pitná voda
- ◆ NaCl, kyseliny, hydroxidy
- ◆ základní potraviny

Obsluha přístrojů

- ◆ soustava SI
- ◆ domácnost (zpracovávání potravin, úklid, čištění atd.)
- ◆ informační média
- ◆ zvukové a obrazové nosiče
- ◆ základy obsluhy osobních počítačů
- ◆ zásady bezpečnosti a ochrany zdraví

Technika a lidstvo

- ◆ historie významných a zajímavých vynálezů
- ◆ úloha techniky v některých oborech lidské činnosti (podle zájmu)

9. ročník

Energie a její využití

- ◆ zdroje energie
- ◆ výroba elektrické energie
- ◆ elektrická práce, příkon, měření
- ◆ elektrické obvody, zapojení, měření
- ◆ těžba a zpracování ropy, zemního plynu a uhlí
- ◆ atomová energie
- ◆ alternativní zdroje energie

Důležité technologické postupy

- ◆ výroba a vlastnosti plastů
- ◆ výroba mýdel a saponátů
- ◆ výroba surového železa a ocelí, redoxní reakce
- ◆ katalyzátory
- ◆ obrábění materiálů
- ◆ bezodpadové technologie, recyklace surovin
- ◆ aplikace vědeckých poznatků v technice

Optika

- ◆ čočky, optické přístroje

Technika a lidstvo

- ◆ historie významných a zajímavých vynálezů
- ◆ zneužití techniky - historie a současnost, rizika v budoucnosti

Obsluha osobních počítačů

- ◆ Zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při používání nástrojů, přístrojů a obsluze technických zařízení

HUIDEBNÍ VÝCHOVA

Úvod do předmětu

Hudební výchova v projektu Národní škola by měla být předmětem uvolnění, radosti, citového prožitku, seberealizace, zábavy, týmové práce, při které se žáci budou učit rozpoznávat krásu umění, ctít schopnosti a výkony druhých lidí, vystupovat před spolužáky i dospělými, organizovat společenské akce, rozvíjet svou fantazii a tvůrčí schopnosti.

Hudba a zpěv by měly prostupovat celým životem školy, měly by kladně motivovat žáky, navozovat dobrou náladu, zbavovat žáky bariér, snižovat jejich agresivitu a rozvíjet tak zdravý životní styl. Hudba a zpěv ovlivní duševní stabilitu a harmonický rozvoj. Učitel by měl usilovat o to, aby se z žáků stali budoucí návštěvníci koncertních sálů a divadelních sálů, aby poznali souvislosti všech druhů umění a aby vhodně využívali celý komplex hudebních činností i při výtvarné, literární a tělesné výchově.

Cíle výuky v oblasti postojů:

- ◆ hudební činnosti jsou projevem přirozené potřeby člověka prožívat a tvořit
- ◆ hudební činnosti člověka kultivují, ovlivňují jeho city a charakter
- ◆ hudební činnosti umožňují člověku rozpoznávat estetické hodnoty i jinde (v přírodě, v různých lidských výtvořech)
- ◆ hudební činnosti vedou ke zkvalitnění lidského života a vztahů mezi lidmi
- ◆ návštěvy koncertů a divadel podněcují hlubší kladný prožitek a rozvíjejí tvořivost

Cíle výuky v oblasti dovedností a schopností:

- ◆ používat pěvecké dýchání, správně tvořit tón
- ◆ rozšiřovat hlasový rozsah
- ◆ získat intonační a rytmické schopnosti
- ◆ správně vyslovovat a frázovat ve zpěvu
- ◆ dbát na hlasovou hygienu
- ◆ zvládnout čistý jednohlas a dvojhlas
- ◆ vokálně improvizovat
- ◆ rozpoznat typy lidských hlasů, pěveckých skupin a sborů
- ◆ hrát na jednoduché rytmické nástroje, doprovázet zpěv

- ◆ rozlišovat základní hudební nástroje , hudební skupiny a orchestry
- ◆ doprovázet písně
- ◆ naslouchat hudbě nejvýznamnějších hudebních období a nejvýznamnějších českých a světových skladatelů
- ◆ tancovat jednoduché lidové a společenské tance
- ◆ improvizovat pohyb n a poslouchanou hudbu
- ◆ relaxovat s hudbou

Vzdělávací obsah(kmenové učivo):

1 ročník

- ◆ vokální činnost - sjednocování hlasového rozsahu, uvolněný zpěv, správné dýchání, zřetelná výslovnost, rytmus
- ◆ poslech - umět rozlišit zvuk, tón, hlas mluvený i zpěvný, některé hudební nástroje (klavír, housle, flétna, kytara), seznámení s hymnou České republiky poslechem
- ◆ hudebně pohybová činnost - držení těla, chůze, jednoduché taneční hry, pochod
- ◆ instrumentální činnost - doprovody na jednoduché rytmické nástroje

2. ročník

- ◆ vokální činnost - sjednocování hlasového rozsahu, hospodárné dýchání, zřetelná výslovnost, uvolněný zpěv, dodržení rytmu
- ◆ poslech - lidová píseň, píseň umělá, poznávání dalších hudebních nástrojů (violoncello, trubka, klarinet, pozoun, buben), skladby dle výběru učitele přiměřeně věku dětí
- ◆ hudebně pohybová činnost - poskok, výměnný krok, pohybové vyjádření hudby
- ◆ instrumentální činnost - doprovody na rytmické nástroje

3. ročník

- ◆ vokální činnost - dýchání, rychlý nádech mezi frázemi, pěvecké dělení slov, průprava k dvojhlasu
- ◆ poslech - hudba zábavná, slavnostní, lidové zvyky, vyjádření emocí hudbou, Skladby B. Smetany, A. Dvořáka, další hudební nástroje
- ◆ hudebně pohybová činnost - chůze dvoudobá, třídobá, taktování na dvě a tři doby, hudební nálada, mazurka
- ◆ instrumentální činnost - doprovod na rytmické nástroje – souhra, takt dvou a tříčtvrt'ový

- ◆ vokální činnost - sjednocování hlasového rozsahu, vázání tónů prodlužování výdechu, nácvik dvojhlasého zpěvu
- ◆ poslech - poslech skladeb zejména českých a moravských skladatelů, další hudební nástroje
- ◆ hudebně pohybová činnost - valčíkový krok, valčík, pohybové vyjádření hudby
- ◆ instrumentální činnost - doprovod na rytmické a jednoduché melodické hudební nástroje
- ◆ hudební nauka - notový záznam, hodnota not, názvy not

- ◆ vokální činnost - upevňování pěveckých dovedností, nácvik dvojhlasého zpěvu, hymna ČR
- ◆ poslech - hudební nástroje - rozdělení, poslech skladeb L. Janáčka, W.A.Mozarta, J. S. Bacha, L.v Beethovena, současných českých autorů (J.Křička, V.Trojan, Ilja Hurník, P.Eben)
- ◆ hudebně pohybová činnost - krajové lidové tance, pohybové projevy, taneční hudba, pohybové vyjádření nálady, relaxace, polka
- ◆ instrumentální činnost - doprovody na rytmické a melodické hudební nástroje
- ◆ hudební nauka - čtení not v rozsahu c1 - g2 v houslovém klíči, stupnice, akord

1. Vokální činnost

- ◆ dechová cvičení - pěvecké dýchání
- ◆ hlasová cvičení - správné posazení hlasu, tvoření tónu, zvětšování hlasového rozsahu
- ◆ rytmická cvičení - v základních taktech, (vycházejí z nacvičovaných písní) , rytmická improvizace
- ◆ intonační cvičení - čistá intonace stupnic durového a mollového akordu
- ◆ zpěv - lidové písně, umělé písně pro děti, populární písničky, písně z oboru vážné hudby pro děti
- ◆ souběžný (paralelní) dvojhlas v terciích

2.Hudební nauka

- ◆ notové písmo v houslovém klíči
- ◆ zápis not v rozsahu g - c3
- ◆ hodnoty not celých až šestnáctinových, takt 2/4 , 3/4 , 4/4
- ◆ stupnice C dur, G dur, F dur, předznamenání, tóniny
- ◆ hudebně výrazové prostředky

3. Instrumentální činnost

- ◆ hra na rytmické nástroje Orffova souboru, na jednoduché melodické nástroje, zobcové flétny , doprovod písní, improvizace využití hry žáků, kteří se učí na nástroje mimo školu

4. Pohybová činnost

- ◆ lidová taneční hra (ze sbírek K.J. Erbena, F. Bartoše, Plicky ...) pochod, mazurka
- ◆ pohybové improvizace na poslouchanou hudbu, relaxace s hudbou

◆ 5. Poslech hudby

- ◆ poznávání hudebních nástrojů, jejich dělení do skupin
- ◆ poznávání hudebních druhů (vokální, instrumentální, smíšené), žánrů (lidová a umělá píseň, serenáda, suita, etuda)
- ◆ malá písňová forma, dětské sbory
- ◆ skladby českých a světových mistrů přístupné a srozumitelné dětem

6. Hodnocení hudby, individuální vnímání krásy a jeho proměny, individuální hodnocení krásy a uměleckého díla

7. Návštěvy koncertů, organizace malých koncertů ve škole, poslech hudebních pořadů rozhlasu a televize

7. ročník

1. Vokální činnost:

- ◆ dechová cvičení - pěvecké dýchání
- ◆ hlasová cvičení - správné posazení hlasu, tvoření tónů, zvětšování hlasového rozsahu
- ◆ intonační cvičení - durový a mollový trojzvuk s přidáním 8. stupně, jeho obměny, čistá intonace stupnic
- ◆ zpěv - lidové a umělé písně pro děti, populární písničky, písně westernové a country hudby, písně pro děti z oboru vážné hudby souběžný (paralelní) dvojhlas v terciích

2. Hudební nauka:

- ◆ stupnice D dur , B dur , a moll , e moll , d moll
- ◆ tečka u noty, 3/8 takt, dirigování v základních taktech
- ◆ rytmická cvičení v základních taktech (vycházejí z nacvičovaných písní), rytmická improvizace
- ◆ lidský hlas, skupiny mužských a ženských hlasů, mutace
- ◆ akcent v hudbě, tempo dynamika
- ◆ výrazové prostředky

3. Instrumentální činnost:

- ◆ hra na rytmické nástroje Orffova souboru, na jednoduché melodické nástroje, zobcové flétny, doprovod písní, improvizace, využití hry žáků, kteří se učí hrát na nástroje mimo školu

4. Pohybová činnost

- ◆ lidová taneční hra (viz 6. ročník)
- ◆ valčík, polka
- ◆ pohybová improvizace na poslouchanou hudbu, relaxace s hudbou

5. Poslech hudby

- ◆ nástroje smyčcového orchestru, dua, tria, kvarteta, kvinteta, hudební druhy a žánry - sonáta, koncert, melodram, rondová forma, dětské sbory

- ◆ skladby českých a světových mistrů přístupné a srozumitelné dětem populární hudba, hudba k filmům pro děti a mládež

6. Hodnocení hudby, individuální rozdíly ve vnímání krásy a jeho proměny, individuální hodnocení krásy a uměleckého díla

7. Návštěvy koncertů, organizace malých koncertů ve škole, poslech hudebních pořadů rozhlasu a televize

8. ročník

- ◆ Vokální činnost
- ◆ dechová cvičení - pěvecké dýchání
- ◆ hlasová cvičení - zvětšování hlasového rozsahu, tvoření tónů
- ◆ intonační cvičení - pokusy o intonaci 2. a 4. stupně podle podmínek ve třídě, intonace částí písní
- ◆ zpěv - lidové a umělé písně pro mládež, populární písničky, písně z muzikálů, folkové písně
- ◆ rovný dvojhlas v nestejných intervalech

2. Hudební nauka

- ◆ práce s poznanými stupnicemi
- ◆ synkopa, takt 6/8, dirigování základních taktů
- ◆ rytmická cvičení v základních taktech (vycházejí z nacvičovaných písní) rytmická improvizace
- ◆ harmonie - tónika, dominanta, subdominanta
- ◆ tempo a dynamika v hudbě, intervaly, hudebně výrazové prostředky

3. Instrumentální činnost

- ◆ hra na rytmické nástroje Orffova souboru, na jednoduché melodické nástroje, na kytaru, doprovod písní, improvizace využití hry žáků, kteří se učí hrát na nástroj mimo školu

4. Pohybová činnost

- ◆ lidový tanec, polonéza, blues, disko tance
- ◆ pohybová improvizace na poslouchanou hudbu, relaxace s hudbou

5. Poslech hudby

- ◆ symfonický, jazzový, dechový orchestr
- ◆ hudební druhy a žánry (opera, symfonie, symfonická báseň, sonátová forma, variační forma)
- ◆ významná díla uměleckých směrů - gotika až 20. století, populární hudba, jazz, oblíbené skupiny a zpěváci, dětské sbory

6. Hodnocení hudby, individuální rozdíly ve vnímání krásy a jeho proměny, individuální hodnocení krásy a uměleckého díla

7. Návštěvy koncertů, organizace malých koncertů ve škole, poslech hudebních pořadů rozhlasu a televize, hudební výročí a slavnosti

9. ročník

- ◆ Vokální činnost
- ◆ dechová cvičení - pěvecké dýchání
- ◆ hlasová cvičení - zvětšování hlasového rozsahu, tvoření tónů
- ◆ intonační cvičení - pokusy o intonaci 6. a 7. stupně podle podmínek ve třídě, pokus o zpěv z jednoduché partitury
- ◆ zpěv lidové písně, umělé písně pro mládež, populární písničky, písně z filmů, muzikálů, hudební revue, folkové písně, jednoduché dětské sbory, dvojhlas s protistupem (dva hlasy kráčejí různým směrem)

2. Hudební nauka

- ◆ využívání notového zápisu, stupnic, tónin, taktů, dirigování, rytmů, tempa, dynamiky, základních harmonických postupů
- ◆ rytmická cvičení v poznaných taktech (vycházejí z nacvičovaných písní)
- ◆ rytmická improvizace, hudebně výrazové prostředky

3. Instrumentální činnost

- ◆ hra na rytmické nástroje Orffova souboru, jednoduché melodické nástroje, doprovod písní improvizace
- ◆ využití hry žáků, kteří hrají na hudební nástroje

4. Pohybová činnost

- ◆ lidový tanec, kvapík, charleston, dříve poznané tance, disko tance, pohybová improvizace na poslouchanou hudbu, jazzgymnastika, relaxace s hudbou

5. Poslech hudby

- ◆ shrnutí dosud získaných vědomostí o hudebních nástrojích, hudebních druzích a žánrech
- ◆ významná díla uměleckých směrů, seznámení s vývojem hudby od pravěku do současnosti
- ◆ populární hudba, jazz, oblíbení skupiny a zpěváci, dětské sbory, 6. Hodnocení hudby podle individuálního vnímání krásy a jeho proměny, individuální hodnocení uměleckého díla

7. Návštěvy koncertů, organizace malých koncertů ve škole, hudební výročí a slavnosti

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

Úvod do předmětu

Těžiště a hlavní cíl výtvarné výchovy je přímo v jejích hodinách, v přímém prožívání a aktivní činnosti žáků. Zkušenosti a poznatky získané v těchto hodinách se ukládají i vybavují individuálně a jejich vliv na vývoj a formování osobnosti žáka je v běžných podmínkách školy vlastně neměřitelný. Formou bezprostředního prožitku nacházejí žáci cestu k vlastnímu pohledu na svět i způsob vlastního aktivního uchopení skutečnosti. Různé způsoby výtvarného vyjadřování jsou především prostředkem tohoto aktivního vnímání světa. Slovní formulace myšlenek vede k rozvážnosti ve vyslovování soudů, k otevřenosti a toleranci vůči výsledkům duševního procesu jiného člověka.

Veškerá odpovědnost za smysl výuky výtvarné výchovy leží na učiteli. Učitel je žáků průvodcem, partnerem v dialogu, on vytváří v hodinách uvolněnou tvůrčí atmosféru, která je podmínkou pro svobodné vyjadřování. V myšlenkově provázaném a koncepčně sestaveném plánu práce je rozhodující, co chce učitel žákům sdělit, k čemu chce obrátit jejich pozornost. Cesty, které si pro svá sdělení zvolí, berou ohled na věkové zvláštnosti žáků a jsou dány vzděláním, zkušeností, nadšením, osobními zálibami učitele a nakonec i podmínkami školy. Trvalý zájem k obsahu sdělení pomůže učiteli vyhnout se napodobování zaručených vzorů i povrchnímu koketování s "velkým uměním". Dobrý učitel se neobejde bez trvalého kontaktu se světem výtvarného umění a především bez zdroje informací a inspirace ve styku s kolegy v oboru i v rámci dalšího vzdělávání učitelů. Vzhledem k charakteru předmětu - nezbytná motivační část hodiny, časově náročné práce s materiály, zpětná vazba v podobě slovního hodnocení práce žáky i učitelem - jsou osnovy v základní podobě koncipovány pro dvě hodiny výtvarné výchovy týdně po celou dobu povinné školní docházky. Pokud v konkrétních podmínkách školy bude zvolena varianta jednohodinové týdenní dotace (týká se 1. stupně a 8. a 9. ročníku), doporučujeme zaměřit činnost v hodinách především na oblast prožitku a reflexe.

Osnovy výtvarné výchovy obsahují čtyři základní námětové okruhy. Jejich obsah není vyčerpávající, spíše naznačuje možnosti. V konkrétním plánu se mohou jednotlivé náměty prostupovat či vytvářet tématické celky a řetězce. Například smyslové poznávání světa může být právě tak samostatnou činností jako počátkem složitějšího projektu. Také míra zastoupení jednotlivých okruhů v ročnících je různá. Jejich prolínání a vzájemná návaznost sleduje v konkrétní koncepci cestu od intuitivního vnímání a hravého tvoření k poučené reflexi vlastního prožitku, k záměrnému užívání výtvarných výrazových prostředků a k schopnosti s rozvahou hodnotit vlastní práci i dílo druhých.

Cíle v oblasti postojů:

- ♦ výtvarná hra je radostná hra, která umožňuje prožití a poznání nových činností, přináší uspokojení ze samostatné práce a z dokončeného díla
- ♦ otevřené a citlivé vnímání světa je aktivní činnost - plný a bohatý život je vždy dialog, který vedeme s lidmi kolem sebe i se světem, jenž nás obklopuje
- ♦ výtvarné vyjadřování je individuální a je podřízeno naší tvořivé vůli, doplňuje a obohacuje ostatní způsoby komunikace mezi lidmi a stejně jako ony má své definovatelné zákonitosti
- ♦ výtvarné umění je nezbytnou výpovědí o světě a lidech kolem nás, zachycuje a zviditelňuje to, co je jiným způsobem těžko sdělitelné
- ♦ umělecky hodnotné a závažné sdělení může být obsaženo i ve zdánlivě nesrozumitelném a nelibivém tvaru, - řeči výtvarného umění se můžeme naučit rozumět
- ♦ vzhled a úprava prostředí, které nás obklopuje, má přímý vliv na naše pocity, náladu i zdraví, - je v naší moci hledat a využívat odpovídající prostředky a způsoby pro jeho přetváření

Cíle výuky v oblasti dovedností a schopností:

- ♦ hluboce prožívat smyslové kontakty se světem a reflektovat tyto prožitky
- ♦ vcítit se do myšlení a cítění druhých, vnímavě reagovat na jejich výtvarné i slovní vyjadřování
- ♦ tvořivě uchopit a samostatně rozvinout zadanou myšlenku a námět
- ♦ analyzovat problém, hledat a nacházet vlastní varianty řešení
- ♦ dlouhodobě se soustředit na řešení problému, pracovat na projektech v delším časovém úseku
- ♦ pracovat a tvořivě komunikovat ve dvojici a větší skupině
- ♦ s využitím běžných výtvarných technik a materiálů řešit práce v ploše i v prostoru, záměrně využívat výtvarné výrazové prostředky
- ♦ kombinovat přístupy a techniky
- ♦ experimentovat s materiálem, formátem, situací apod.
- ♦ reflektovat vlastní výtvarnou tvorbu i práce ostatních, hledat výstižné a ohleduplné slovní vyjádření úsudku
- ♦ nalézt a pojmenovat charakteristické rysy a použité výrazové prostředky konkrétního výtvarného díla
- ♦ seznámit se s úlohou výtvarného umění ve společnosti
- ♦ orientovat se v námětových okruzích a vyjadřovacích prostředcích umění 20. století
- ♦ získat základní přehled o historickém vývoji výtvarného umění a historickém sledu uměleckých slohů

Uvedený soubor není definitivní, je to otevřený systém, který umožňuje vznik cílů dalších, dílčích i klíčových.

Námětové okruhy:

1. *JÁ*

Výtvarná výchova zásadním způsobem otevírá cestu k sebeuvědomění rozvíjející se osobnosti žáka. Probouzí a aktivizuje smyslové vnímání, prohlubuje všestrannou citlivost a tvořivý přístup k životu. Vlastní osobnost žáka je klíčem ke všemu poznání i ke všem ostatním námětovým okruhům výtvarné výchovy, může se ale stát námětem i sama sobě. Zaměření na sebe sama není slepě sebestředné, naopak nás učí poznání zobecnit a uvést do vztahu k tomu, co víme o svých bližních, a vnímat tak sebe jako jedinečného zástupce lidského rodu. Pochopení vlastní osobnosti jako složitějšího spojení fyziologických, duševních i společenských funkcí a vztahů otevírá cestu k pochopení ostatních lidí. Ze sebepoznání pramení sebeúcta a vědomí vlastní hodnoty, otevřenost a tolerance.

Smyslové vnímání

- ◆ setkávání s realitou prostřednictvím zraku, hmatu, i ostatních smyslů
- ◆ prožívání a reflexe vjemů
- ◆ rozlišování a srovnávání vjemů (tvar, struktura, materiál atd.)
- ◆ sdružování vjemů (barva tónu, chuti, vůně)
- ◆ individuální vnímání barev a tónů

Prostor kolem nás

- ◆ vnější prostor a vnitřní svět člověka
- ◆ stopa a otisk v prostoru, zanechání stopy, znamení a zpráva o sobě
- ◆ vnímání a prožívání prostoru
- ◆ vymezení prostoru pro existenci, hru, práci
- ◆ symbolika prostoru

Tvář

- ◆ tvář a její proporce
- ◆ proměny tváře v čase, dospívání, stárnutí
- ◆ podoba a její varianty, rodová podoba
- ◆ mimika, charakteristické rysy emocí, grimasy
- ◆ líčení, masky, záměrné i nezáměrné proměny

Tělo

- ◆ proporce a velikost těla
- ◆ gesto, pohyb, charakteristický pohyb
- ◆ tělo v klidu, při sportu, při práci
- ◆ detaily (ruce apod.)

Já jako účastník vztahů a dějů

- ◆ sebereflexe ve vztahu k okolí
- ◆ sebereflexe ve vztahu k lidem, emoce, city a jejich projevy
- ◆ převleky, převtělení, přijímání rolí

2. SVĚT PŘÍRODY A VĚCÍ KOLEM NÁS

Vztah ke světu kolem nás vyrůstá z drobných zážitků. Probuzená vnímavost, fantazie a tvořivá hravost otevírají nové cesty zvědavému zkoumání. Výtvarná reflexe a výtvarné zpracování skutečnosti pomáhají vytvořit individuální vztah a postoj ke světu. V interpretaci vizuální podoby světa se nejsilněji projevuje slábnutí spontaneity a nástup krize dětského výtvarného projevu ještě před počátkem dospívání. Mnohotvárná a mnohovrstevná podoba světa však poskytuje řadu možností, jak obrátit pozornost žáků k niterným prožitkům a jejich výtvarnému přepisu. Výtvarná interpretace skutečnosti je zde jen jednou z cest k výchově člověka, pro nějž bude partnerem a výzvou k dialogu a ne jen součtem věcí sloužících k využití a manipulaci.

Tvary a materiály

- ◆ vyhledávání, sbírání, třídění, zkoumání
- ◆ experimentování s vlastnostmi materiálů
- ◆ kombinace, sestavování, proměny, tvarování, deformace, destrukce

Stavba makro i mikrosvěta

- ◆ stavba živé a neživé přírody
- ◆ textura povrchů

- ◆ detaily přírodnin
- ◆ detaily funkčních a nefunkčních mechanismů

Příroda v pohybu

- ◆ roční doby, proměny počasí, světlo a tma
- ◆ proměny v čase, zrození, růst, zánik
- ◆ příběhy stromů, rostlin, zvířat
- ◆ pohyb a funkce organizmů
- ◆ vesmír, vznik, vývoj, tajemství vesmíru
- ◆ Země a ostatní světy, vznik, trvání a zánik

Svět stvořený člověkem

- ◆ nalezené předměty, historie věcí
- ◆ ozvláštnění a proměny všedních předmětů
- ◆ krása a funkčnost umělých tvarů, design
- ◆ architektura pro život, interiéry a užitkové předměty
- ◆ odívání a zdobení
- ◆ vynálezy funkční a bizarní, předměty a jejich názvy
- ◆ člověk jako ničitel a škůdce

Syntéza poznání a prožitku

- ◆ prostředí kolem nás v současnosti, historii i budoucnosti

3. SPOLEČNOST

Společenské situace a vztahy jsou naším zrcadlem a sebedopověřením. Ze společenství, které nás obklopuje, čerpáme svůj pocit jistoty a bezpečí, ve vztahu k němuprožíváme i své pochyby a problémy. Výtvarný projev zrcadlí naše vnitřní rozpoložení i podobu a kvalitu našich vztahů k okolí. Obohacuje naši komunikaci se světem o důležitý rozměr, umožňuje zviditelnění a pojmenování mnohého, co je verbálně jen těžko postižitelné. Naše společenská identifikace vytváří mosty nejen mezi námi a našimi současníky, ale spojuje nás i s naší historií a budoucností.

Kontakt, komunikace, dorozumění, sdělení

- ◆ symbolika gest, barev, tvarů, rytmu atd.
- ◆ formulace vlastní výpovědi výtvarné i slovní
- ◆ porozumění výpovědi jiných, interpretace
- ◆ spolupráce ve dvojici a v kolektivu

Role a vztahy ve společnosti

- ◆ rodina, rodinné vztahy a role
- ◆ kamarádské a přátelské vztahy
- ◆ společné činnosti, spolupráce, hra, soupeření
- ◆ širší společnost, globální pohled

Příběhy, zvyky a tradice

- ◆ událost, příhoda, příběh, vyprávění výtvarnými prostředky
- ◆ mýty a legendy, pověsti, pohádky
- ◆ svátky, slavnosti, obřady

- ◆ lidové tradice a zvyky

Setkání s jinou společností

- ◆ zaniklé společnosti, historie a prehistorie
- ◆ primitivní společnosti
- ◆ jiné společnosti, jiné civilizace, jiná kultura
- ◆ *exotické světy
- ◆ kosmické lety, expedice, svět vědecké fantazie

Výsledky činnosti společnosti v dějinách a současnosti

- ◆ památky, stopy, archeologie
- ◆ zápisy - značka, znak, signál, řeč, písmo

4. VÝTVARNÁ ŘEČ A VÝTVARNÉ UMĚNÍ

Výtvarná výchova rozvíjí výtvarný projev každého žáka a pomáhá mu nalézt individuální způsob výtvarného vyjadřování. Rozšiřuje jeho obzor o nové zážitky, posiluje záměrné využívání výtvarných výrazových prostředků a spojuje vlastní tvorbu s vědomou reflexí prožitku i díla. V oblasti dějin výtvarného umění vytváří vědomí přirozených souvislostí mezi vlastní výtvarnou tvorbou žáků a díly výtvarných umělců. Především v umění 20. století hledá odpovědi na naše životní otázky. Zkoumá komunikativnost díla, učí se odkrývat a číst ve výtvarném díle. Vede k potřebě aktivního vyhledávání kontaktů s výtvarným uměním.

Výtvarná abeceda

- ◆ základní pojmy a zkušenosti v oblasti výtvarného vyjadřování (linie, plocha, tvar, barva, odstín, harmonie, kontrast, kompozice, výraz, nadsázka, formát apod.)
- ◆ řád výtvarného díla
- ◆ vlastnosti výtvarných materiálů v tradičním i experimentujícím užití, možnosti a varianty
- ◆ prohlubování záměrného užití výtvarných výrazových prostředků
- ◆ výtvarné využití prvků a materiálů z běžného života

Člověk v umění 20. století

- ◆ úloha umění v životě člověka a společnosti, původ umění
- ◆ obsah a forma uměleckého díla, umělecká výpověď, pochopení díla
- ◆ umění jako zrcadlo a cesta k sebepoznání
- ◆ konkrétní umělecké dílo v reálné podobě i v reprodukci
- ◆ reflexe díla výtvarnou i slovní formou
- ◆ formulování vlastního názoru na dílo
- ◆ výtvarný doprovod textu, ilustrace

Výtvarné umění v historii

- ◆ námět a jeho proměny - tématické řezy historií umění
- ◆ proměny přístupu k realitě a k jejímu zobrazení
- ◆ barva, výraz, pohyb, prostor ve výtvarném umění
- ◆ časová osa dějin výtvarného umění
- ◆ osobnost umělce
- ◆ vztahy a souvislosti mezi jednotlivými druhy umění
- ◆ lidové umění regionu

Sdělná hodnota výtvarného díla

- ◆ jedinečnost výpovědi

- ◆ vztah autentičnosti a estetické hodnoty díla
- ◆ umění ve spotřební společnosti
- ◆ vkus, nevkus, kýč

5. VÝTVARNÉ AKTIVITY, TECHNIKY A POSTUPY

jsou vždy podřízeny sdělovanému obsahu hodiny. Žák by měl postupně vyzkoušet a zvládnout tradiční techniky a postupy a prostřednictvím nových výtvarných aktivit nalézt cestu k pochopení spojitosti vlastního výtvarného vyjádření s podobami moderního výtvarného umění.

Užití materiálů a technik závisí i na věkových zvláštностech a zkušenostech žáků, složení třídy, zaměření a odvaze učitele. Jejich zastoupení by mělo v jednotlivých ročnících být vyrovnané, aby poskytlo možnost uplatnění žákům různých tvůrčích typů. Prostřednictvím tradičního pojetí s nevšedním experimentem, objektivizujícím pohledu se subjektivním prožitkem vnáší do předmětu dynamiku a otevírá řadu dalších možností. Žáci by měli mít možnost zvolit takový přístup, který

vyhovuje jejich individualitě, ale zároveň by měli být nenásilně vedeni k vyhledávání nových zkušeností. Výsledek práce hodnotíme především z hlediska prožitku žáků, proto nevybíráme činnosti technicky složité a s nejasným výsledkem. U prací, které postupují od návrhu k provedení, by tato cesta měla být co nejkratší a pro žáky vždy srozumitelná.

Kreslířské techniky

- * kresba dřívkem
- * kresba perem
- * kresba měkkou tužkou
- * kresba rudkou
- * kresba uhlem

Grafické techniky

- * otisky
- * tisk ze šablon a z koláže
- * kreslený monotyp
- * odkrývací technika (vosková)
- * monotyp
- * linoryt
- * suchá jehla

Další techniky

- * koláž
- * frotáž
- * muchláž
- * asambláž
- * výtvarné objekty

Využití technických prostředků

- * práce s xerokopiemi
- * práce s počítačem
- * fotografování
- * práce s videem

Malířské techniky

- * malba temperou
- * malba vodovými barvami
- * malba suchým pastelem
- * malba olejovým pastelem
- * kromě tradičních způsobů malby i malba stěrkou, prsty, rozlévání barev
- * kombinování technik

Materiály a techniky plastického vyjadřování

- * modelování ze sochařské hlíny
- * modelování z plastelíny
- * modelování z moduritu
- * tvarování papíru
- * tvarování kovových materiálů
- * konstruování z pevných prvků

Výtvarné aktivity

- * výtvarné akce
- * výtvarné prostředí, environment
- * land art
- * instalace
- * tělové umění

ESTETICKÁ VÝCHOVA

Integrovaný předmět estetická výchova je variantou pro školy, které nepokračují v 8. a 9. ročníku v programu samostatné hudební a výtvarné výchovy. Estetická výchova je zaměřena především na upevnění a rozvoj schopností estetického prožitku i hudební tvorby. Prostřednictvím aktivní činnosti žáků (společné i samostatné výtvarné i hudební akce a projekty) i výběrem společně navštěvovaných výstav, koncertů a dalších kulturních událostí, pomáhá vytvářet potřebu stálého vnitřního dialogu s těmito oblastmi tvorby. Dává žákům podněty pro orientaci v současné výtvarné i hudební tvorbě i pro vývoj osobního vkusu. Nadstavbové předměty rozšiřují tuto obecnou základnu o konkrétní dovednosti výtvarné i hudební.

TĚLESNÁ VÝCHOVA

Úvod do předmětu

Cílem tělesné výchovy je vytvořit kladný vztah žáků ke zdravotně orientované zdatnosti a celoživotní pohybové aktivitě. Tělesná výchova přijímá všechny poznatky, které mají vztah ke zdraví. V rámci mezipředmětových vztahů a v souladu s výchovou ke zdraví a ekologickou výchovou je chápána jako součást výchovy ke zdravému životnímu stylu. Orientuje se zejména na výchovu ke správnému dennímu režimu s pohybovou aktivitou zaměřenou na dosažení přiměřené úrovně zdravotně orientované zdatnosti a na komplexní relaxaci a regeneraci ve spojení se zdravou výživou. Tento cíl se promítá do dílčích cílů, které lze vymezit následovně:

1. Žáci prokazují pohybovou způsobilost v řadě pohybových činností prováděných jednotlivě i ve skupinách, tvořivě začleňují nové pohybové dovednosti do již osvojených pohybových struktur a dbají o odpovídající úroveň tělesné zdatnosti slučitelné s jejich individuálními předpoklady (cíle psychomotorické).
2. Žáci dovedou vytvářet osobní programy denního režimu založené na principech zdravotně orientované zdatnosti, zdravé výživy a regenerace, chápou zdravotní přínos pravidelné pohybové činnosti, využívají osvojených pohybových dovedností pro bezpečnou a efektivní pohybovou činnost, prokazují dobrou orientaci a přiměřenou odbornost v několika zvolených formách pohybové činnosti sportovního charakteru (cíle kognitivní).
3. Žáci projevují během pohybové činnosti prožitek, pozitivní sebevědomí a tvořivost, chápou individuální rozdíly mezi jednotlivci, oceňují přínos vztahů, které mohou být utvářeny a prohlubovány prostřednictvím pohybových činností, projevují ducha osobní nezávislosti, odpovědnosti, čestnosti a pozitivní soutěživosti. (cíle afektivní).

Bezpečnost didaktického procesu v tělesné výchově zajišťuje učitel svou přítomností po celou dobu vyučovací jednotky. Při řízení didaktického procesu volí nejúčelnější metody a formy práce a respektuje přitom obsah učebních osnov, učební podmínky a tělesnou i psychickou vyspělost žáků. Vydává jasné, přesné a žákům srozumitelné povely a pokyny, soustavně kontroluje bezpečnost a funkčnost náradí a náčiní.

Při pohybových činnostech v přírodních podmínkách je třeba volit terén a překážky úměrné možnostem žáků. Plavání je možné realizovat v bazénech nebo koupalištích (žáci se dělí na skupiny max. po 20 žácích). Bruslení nelze organizovat na zmrzlé vodní hladině.

Za bezpečnost žáků při přesunu do místa výuky a zpět odpovídá učitel nebo pedagogičtí pracovníci pověřeni doprovodem. Při výletech a cvičeních v přírodě připadá na jednoho pedagoga max. 25 žáků.

1. - 5. ročník

Organizace tělesné výchovy

Tělesná výchova je součástí celodenního programu třídy a není vázána pouze na určitou konkrétní vyučovací jednotku. Její prvky prostupují i jinými vyučovacími předměty a jsou součástí rekreačních přestávek. Základní organizační formou je vyučovací hodina tělesné výchovy, která obsahuje rušné, průpravné, nácvikové nebo výcvikové, kondiční, ale i uvolňovací a relaxační části.

Učivo není vzhledem k rozdílným podmínkám škol členěno do jednotlivých ročníků. Náplň jednotlivých vyučovacích hodin stanovuje učitel na základě vlastního rámcového plánu, vycházejícího z konkrétních podmínek školy a fyzické i psychické vyspělosti žáků.

Přihlíží přitom k zájmům žáků a navozuje radostnou atmosféru, odstraňující únavu z duševního zatížení. Individuální předpoklady a zájmy žáků jsou rozvíjeny v nepovinných předmětech zdravotní tělesná výchova a zájmové pohybové aktivity, jejichž zaměření a obsah stanoví škola a vyučující.

Vzdělávací cíle: postoje, dovednosti a schopnosti, vědomosti

Tělesná výchova je organizována tak, aby probouzela v dětech radost z pohybu a zdravou soutěživost. Je zaměřena na rozvoj pohybových schopností, zejména koordinaci pohybu, a vede žáky k vnímání krásy pohybu, ladnosti, rytmu a tempa. Učí děti orientovat se v prostoru a čase. Pěstuje v dětech vůli, cílevědomost, samostatné rozhodování, zdravou rivalitu a snahu vyniknout, ale i smíření se s porážkou a uznání soupeřových kvalit. Pomáhá rozvíjet cit pro spravedlnost, kolegiální i kolektivnost. Navozuje návyky správného držení těla, vede žáky k odhadu své síly a účelné relaxace.

Žáci se učí reagovat na povely a organizační pokyny učitele, rozumět základnímu názvosloví tělesných cvičení, dodržovat zásady bezpečnosti a hygieny. Osvojují si techniku rychlého a vytrvalostního běhu, skoku s odrazem jednožij i snožmo, hodu jednoruči a obouruči. Přiměřeně tělesné stavbě a pohlaví se učí zpracovat přihrávku, vést míč rukou (driblink) i nohou. Umějí sladit pohyb s jednoduchým hudebním nebo rytmickým doprovodem, zvládají základní akrobatická cvičení a jejich kombinace. Dovedou uplavat 100 m libovolným plaveckým způsobem. Učí se i základům orientace v přírodě podle mapy a buzoly, jsou schopni určit světové strany. Znájí základní pravidla vybraných her a soutěží, za pomoci učitele dovedou měřit a zapisovat základní pohybové výkony.

Vzdělávací obsah (kmenové učivo):

- ◆ základní pořadová cvičení, organizace žáků, činností a cvičebního prostoru
- ◆ průpravná, kondiční, koordinační, kompenzační a relaxační cvičení s využitím náčiní i náradí
- ◆ běh rychlý, hody, skoky, vytrvalostní běh terénem a s využitím překážek
- ◆ akrobatická cvičení, přeskoky, jednoduchá cvičení na hrazdě po čelo a na kladině, vyjádření hudby pohybem, základy tance
- ◆ pohybové hry, základy vybraných sportovních her, základní dovednosti s míčem
- ◆ povinný kurz plavání
- ◆ pohybové činnosti v přírodě - základní turistické dovednosti a vědomosti, základy bruslení a lyžování

Organizace tělesné výchovy

Tělesná výchova je součástí celodenního programu třídy a není vázána pouze na určitou konkrétní vyučovací jednotku. Její prvky prostupují i jinými vyučovacími předměty a jsou součástí rekreačních přestávek. Základní organizační formou je vyučovací hodina tělesné výchovy, která obsahuje rušné, průpravné, nácvičné nebo výcvikové, kondiční, ale i uvolňovací a relaxační části. Učivo není z hlediska rozdílných podmínek škol členěno do jednotlivých ročníků. Náplň vyučovacích hodin stanovuje učitel na základě vlastního rámcového plánu, vycházejícího z konkrétních podmínek školy a fyzické i psychické vyspělosti žáků.

Přihlíží přitom k zájmům a pohlaví žáků a navozuje radostnou atmosféru, odstraňující únavu z duševního zatížení. Součástí tělesné výchovy jsou i její nepovinné formy - zdravotní tělesná výchova, zájmové pohybové aktivity, rekreačně pohybová činnost o přestávkách a v hodinách jiných vyučovacích předmětů, zájmové kroužky, školní sportovní kluby a další.

Vzdělávací cíle: postoje, dovednosti a schopnosti, vědomosti.

Žák projevuje radost z pohybu a zdravou soutěživost. Má osvojené správné držení těla, dechové návyky a přiměřené relaxační a regenerační techniky. Dovede sestavit individuální ozdravný program a vytvořit denní režim v souladu se zásadami zdravého životního stylu. Pečuje o svoji tělesnou zdatnost a zdraví. Reaguje na povely a organizační pokyny učitele, rozumí názvosloví tělesných cvičení, dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny. Dovede poskytnout první pomoc v improvizovaných podmínkách. Umí se samostatně rozcvičit, má osvojenou techniku rychlého a vytrvalostního běhu, skoku do dálky a do výšky, vrhu a hodů. Umí sladit pohyb s hudebním nebo rytmickým doprovodem. Zvládá základní akrobatická cvičení a jejich kombinace. Přiměřeně tělesné stavbě a pohlaví je schopen aktivně se zapojit alespoň do jedné sportovní hry. Dovede uplavat 200 m libovolným plaveckým způsobem. Umí se orientovat v přírodě podle mapy, buzoly a přírodních úkazů, má osvojené zásady a základní dovednosti pro pobyt v přírodě. Zvládá základní techniku bruslení a lyžování. Dovede měřit základní tělesné a fyziologické parametry i měřit a zapisovat pohybové výkony.

Vzdělávací obsah (kmenové učivo):

K volbě učiva je přístupováno diferencovaně podle pohlaví a vyspělosti žáků, ale i v souladu s místními tradicemi.

Poznatky z oblasti tělesné kultury a péče o zdraví: základní informace z dějin tělesné kultury, aktuální informace z oblasti zdravotní a ekologické výchovy, informace a aktualizace dění v tělesné výchově a sportu (ve světě, republice, regionu, obci, škole), tělovýchovná a sportovní terminologie, soutěžní pravidla a sportovní strategie vybraných sportů a sportovních her, hygienické návyky a poskytování první pomoci při pohybové činnosti, tvorba individuálních ozdravných programů a denních režimů.

Organizace činností v tělesné výchově:

- ♦ základní pořadová cvičení, organizace žáků, činností a cvičebního prostoru, zásady bezpečnosti
- ♦ průpravná, kondiční, koordinační, kompenzační, relaxační a zábavná cvičení s využitím náčiní i nářadí (včetně kolečkových bruslí, skateboardu apod.), pohybové hry

- ◆ *atletika: běh rychlý do 60 m, vytrvalostní běh do 1500 m, běh terénem i s využitím překážek do 20 minut, štafetový běh, skok do výšky a do dálky, hod míčkem 150 g a 350 g na dálku i na cíl, vrh koulí do 3 kg dívky a do 5 kg hoši
- ◆ sportovní gymnastika: vybraná akrobatická cvičení (kotouly a jejich obměny, stoj na lopatkách a na ruce, přemet stranou, vpřed i vzad, rovnovážné polohy, přešvih skrčmo a odbočmo ve vzporu ležmo, kola únožmo, skoky na místě a z místa i s využitím můstku nebo trampolíny, salto vpřed, krátké sestavy z osvojených prvků, jednoduchá cvičení ve dvojicích nebo skupinách), přeskoky (skrčka, roznožka, odbočka), jednoduchá cvičení na hrazdě, kladině, bradlech a kruzích
- ◆ rytmická cvičení a tanec, cvičení s hudbou: technika základních pohybů a cvičení z hlediska správného držení těla, cvičení s náčiním v různém tempu a rytmu, vyjádření hudby pohybem, základy tance (výběrově lidového, společenského, diskotékového, country tance), základy
- ◆ aerobní gymnastiky a jazzgymnastiky

- ◆ sportovní hry: základní činnosti jednotlivce a družstve vybraných sportovních hrách podle podmínek školy (házená, kopaná, košíková, odbíjená, softball, lední hokej) i s ohledem
- ◆ na tradice a specifiky regionu nebo obce (národní házená, stolní tenis apod.), netradiční sportovní hry (např. ringet)
- ◆ úpoly: přetahy, přetlaky a úpolové odpory v různých polohách, střehové postoje a pády, základy sebeobran, základy vybraného úpolového sportu
- ◆ turistika a pobyt v přírodě: zásady táboření a pobytu v přírodě, čtení turistické mapy, orientace v přírodě, stavba a rušení tábořiště, zacházení s nožem, pilou, sekerou, chůze v terénu do 20 km,
- ◆ orientační běh, jízda na kole, na pramici, na kánoji, windsurfing, jízda na lyžích, na snowboardu, pravidla silničního provozu pro chodce a cyklisty
- ◆ sezónní sporty: bruslení, lyžování, plavání (rozsah a forma dle možností školy)
- ◆ rekreačně pohybová činnost: obsahem je pohybová činnost rekreačně kompenzačního charakteru o přestávkách a během výuky v ostatních vyučovacích předmětech

X. VZDĚLÁVACÍ OBSAHY NĚKTERÝCH PŘEDMĚTŮ NADSTAVBOVÉ ČÁSTI UČEBNÍHO PLÁNU

Smyslem této kapitoly je vytvořit systém obsahových celků, které by školy mohly využít v praxi, aniž by bylo nutné schvalovací řízení k osnovám předmětů, které chtějí v nadstavbové části vyučovat. Tuto soustavu považujeme za otevřenou a předpokládáme její doplnění.

Předměty (kurzy) v nadstavbové části by měly umožnit:

- ◆ individuální pomoc handicapovaným žákům (dát jim pocítit radost z úspěchu)
- ◆ rozvoj talentovaných žáků
- ◆ uspokojování zájmů žáků

V předmětech této části učebního plánu lze vytvářet skupiny žáků v rámci třídy, ročníku i více ročníků.

Obsah těchto předmětů musí vycházet z kmenového učiva, resp. Standardu základního vzdělávání, které buď rozšiřuje, doplňuje, nebo učí získané poznatky a dovednosti využívat v životě. Pro předměty Hra na nástroj a Dramatická výchova lze využít platných osnov pro základní umělecké školy.

Uvedené předměty naznačují možnosti, které projekt Národní škola dává (včetně možných kombinací předmětů v nadstavbové části).

Integrované předměty, např. Poznávání přírody - viz.poznámka na str.20 (Učební plány 2.stupně)

CVIČENÍ Z JAZYKA ČESKÉHO

(Hrátky s češtinou)

Cíle předmětu:

- ◆ zvyšovat zájem žáků o mateřštinu
- ◆ předávat důležité a užitečné poznatky ze systému českého jazyka
- ◆ učit žáky co nejlépe vyjadřovat své myšlenky a názory
- ◆ připravovat žáky na dobrou ústní a písemnou komunikaci
- ◆ rozšiřovat slovní zásobu žáků
- ◆ upevňovat ovládání českého pravopisu
- ◆ učit vnímat rozmanitost, bohatost, krásu a vtip češtiny

6. - 7. ročník

Obsah předmětu:

1. Fonetická cvičení

- ◆ hláskový pravopis a jeho odchylky, hlásky - písmena.
- ◆ fonetický přepis slov (transkripce)
- ◆ spisovná výslovnost, výslovnost hláskových skupin, zdvojených souhlásek
- ◆ zkracování slov při výslovnosti (haptologie)
- ◆ hry se souhláskami ve větách
- ◆ slovní rébusy

2. Tvaroslovná cvičení

- ◆ práce s druhy slov z hlediska tvaru, mluvnických kategorií, tvoření
- ◆ kolísání mezi vzory, kolísání v rodě, čísle, pádě u jmen
- ◆ přechylování, duálové skloňování jmen ve spojení s přídavnými jmény a číslovkami, počítaný předmět
- ◆ kolísání ve slovesných tvarech, slovesa předmětová, bezpředmětová

3. Syntaktická cvičení

- ◆ podmět všeobecný, typy přísudků, typy přívlastků

- ◆ jednočlenné a dvojčlenné věty a jejich vzájemná přeměna
- ◆ použití jednoho slova nebo slovního spojení ve funkci různých větných členů
- ◆ příklonky, jejich postavení ve větě
- ◆ řeč přímá a nepřímá
- ◆ stavba jednoduché věty s grafickým znázorněním

4.Slovotvorná cvičení

- ◆ produktivní typy odvozování podstatných a přídavných jmen, sloves
- ◆ slovní čeleď, odvozování od základových slov
- ◆ významový rozdíl mezi slovy příbuznými, použití ve větách
- ◆ dělení slov na konci řádku

5.Lexikální, frazeologická a onomastická cvičení

- ◆ významové řady slov se stále širším významem
- ◆ významové rozdíly a významové shody mezi slovy
- ◆ původní a přenesený význam
- ◆ homonyma, synonyma, antonyma
- ◆ sousloví, rčení, přísloví, pranostiky

6.Stylizační cvičení

- ◆ vyhledávání falešných skladebních dvojic
- ◆ odstraňování nahromaděných předložek vedle sebe
- ◆ úprava nevhodně stylizovaných vět
- ◆ zásady pořádku slov v české větě
- ◆ opravy nejednoznačných a nesrozumitelných vyjádření
- ◆ střídání plnovýznamových sloves ve větách
- ◆ komičnost, zkratkovitost vyjadřování, nadměrná snaha o úsporu slov

7.Pravopisná cvičení

- ◆ v rozsahu současných Pravidel českého pravopisu
- ◆ náročnější cvičení typu “Hledejte pravopisné chyby”

8. - 9. ročník

Obsah předmětu:

1. Fonetická cvičení

- ◆ zpětná spodoba znělosti (platba, spůsob)
- ◆ různé významy slyšené podoby slov (jesticha, přijt'ke mně)
- ◆ hry s hláskami ve slovech
- ◆ výslovnost cizích slov
- ◆ vyhledávání palindromů (kajak, Kobyla má malý bok)
- ◆ vyhledávání kalambúrů (brnění brní, slepice slepí ..)

- ◆ slovní rébusy

2. Tvaroslovná cvičení

- ◆ předložkové vazby a jejich křížení (kontaminace)
- ◆ krácení samohlásky v kmeni
- ◆ skloňování cizích slov, cizích vlastních jmen
- ◆ přídavná jména zpodstatnělá, přídavná jména slovesná
- ◆ kategorie zájmen a číslovek
- ◆ slovesa sponová, fázová, modální, nepravidelná
- ◆ přechodníky
- ◆ tvoření složitějších slovesných tvarů podle daných kategorií
- ◆ infinitiv - význam a využití
- ◆ předložky vlastní a nevlastní, opakování předložek v několikanásobných a rozvitých výrazech
- ◆ přehled spojek souřadících a podřadících a jejich využití

3. Syntaktická cvičení

- ◆ přechodníková vazba
- ◆ nepravá věta vztažná a účelová
- ◆ odchylky od pravidelné stavby vět
- ◆ přeměna souvětí na větu jednoduchou a naopak
- ◆ složité souvětí, grafické znázornění, tvorba souvětí podle daného schématu
- ◆ interpunkce ve větě jednoduché a v souvětí
- ◆ změna smyslu věty změnou přízvuku a intonace

4. Slovtvorná cvičení

- ◆ původ vlastních jmen, příjmení, jmen obcí, míst, zeměpisných názvů
- ◆ vznik názvů fyzikálních jednotek a dalších odborných názvů
- ◆ slova složená, zkratky, zkratková slova
- ◆ etymologie slov, práce se slovníky

5. Lexikální, frazeologická a onomastická cvičení

- ◆ zápor a jeho využití
- ◆ cizí slova a jejich český ekvivalent
- ◆ význam termínů
- ◆ význam vlastních jmen, příjmení, jmen obcí, zeměpisných názvů
- ◆ metafora, metonymie
- ◆ archaismy, neologismy, slova nespisovná, hovorová, nářeční
- ◆ rčení, přísloví, pranostiky

6. Stylizační cvičení

- ◆ úprava nevhodně formulovaných vět
- ◆ směřování dvou konstrukcí (kontaminace předložkových vazeb)
- ◆ křížení vazeb dvou sloves (zeugma)
- ◆ odstraňování opakovaných podstatných jmen slovesných
- ◆ odstraňování stejných druhů vedlejších vět, stejných spojovacích výrazů, souvztažného spojení když - tak
- ◆ vybočení z větné stavby (anakolut)
- ◆ komičnost, zkratkovitost vyjadřování, nadměrná snaha o úsporu slov
- ◆ jednoznačné a přesné vyjadřování v odborných i studijních stylech

7. Pravopisná cvičení

- ♦ v celém rozsahu současných Pravidel českého pravopisu
- ♦ náročnější cvičení typu "hledejte pravopisné chyby"

8. Jazykověda, vývoj jazyka, slovníky, pravidla, gramatiky, jazykovědci

D RAMATICKÁ VÝCHOVA

1. - 9.ročník

Cíle předmětu:

- ♦ vychovávat svobodnější samostatnější a kultivovanou osobnost
- ♦ rozvíjet aktivní tvořivou osobnost, schopnou jednat, konat
- ♦ pěstovat představivost obrazotvornost, fantazii, intuici a tak působit na tvořivost žáků
- ♦ rozvíjet citovou výchovu, dát žákům příležitost k ventilování citů a tím přispět k správnému sociálnímu chování i postojům žáků (prevence neuróz a poruch sociálního chování)
- ♦ vést k samostatnému, osobitému myšlení a kultivovanému, srozumitelnému vyjadřování myšlenek
- ♦ učit schopnosti uplatnit se a zároveň respektovat potřeby druhých ve skupině (respektovat skupinové cítění)
- ♦ vést ke styku s uměním ve smyslu tvořivém i receptivním
- ♦ vychovávat vnímavého a citlivého diváka, schopného hodnotit

Obsah předmětu:

1. Rozvoj řeči (správné dýchání, artikulace, výslovnost, slovní plynulost, jazykolamy)
2. Relaxace, soustředění, uvolnění
3. Představivost, pantomimická cvičení, mimojazyková komunikace
4. Cvičení na kontakt, cvičení na skupinové cítění
5. Cvičení paměti, smyslového vnímání, hlavolamy
6. Slovní vyjadřování, slovní komunikace, jazykové hry
7. Rytmus, pohyb, mimika, gestikulace
8. Průpravná cvičení, etudy, hry
9. Charakterizace - společenské hry
10. Improvizace, tvořivost inspirovaná předměty, hudbou, výtvarným dílem
11. Interpretace
12. Pokus o vlastní slovesnou tvorbu

KOMUNIKACE

Cíle předmětu:

- ◆ vést žáky ke vztahovitosti
- ◆ seznámit žáky se strukturou, průběhem a zákonitostmi sociálního styku
- ◆ naučit žáky zvažovat důsledky svého řečového chování v různých životních situacích
- ◆ proměnit vzájemnou komunikaci mezi učitelem a žákem a tím proměnit i jejich vzájemné vztahy
- ◆ vést žáky k aktivitě a iniciativě
- ◆ rozvíjet mravní a etickou stránku žákovy osobnosti

Obsah předmětu:

1.Sociální styk

- ◆ mezilidské vztahy (neosobní, osobní)
- ◆ sociální role, společná činnost
- ◆ sociální percepce, empatie člověka s člověkem
- ◆ sociální komunikace - verbální, nonverbální, činem
- ◆ pravidla komunikace ve škole

2.Verbální komunikace

- ◆ poznatky o řeči
- ◆ ovlivňování posluchačů - přesvědčování, argumentace, námitky
- ◆ otázky, odpovědi, dotazování se, řečnické otázky
- ◆ dovednost naslouchat
- ◆ dialog, debata, diskuse, polemika
- ◆ nelegální komunikace ve škole (napovídání, opisování, taháky)
- ◆ komunikace mezi učitelem a žákem
- ◆ modelování životních situací - strategie mluvčího
- ◆ výběr vhodných formulací
- ◆ výběr jazykových prostředků

3.Nonverbální komunikace

- ◆ sdělování pohledem
- ◆ výrazem obličeje

- ◆ pohyby
- ◆ gesty
- ◆ dotykem
- ◆ úpravou zevnějšku

4. Sociální interakce

- ◆ při spolupráci, při soupeření
- ◆ sociální klima školy, sociální klima třídy
- ◆ humor ve třídě

CVIČENÍ Z MATEMATIKY

Cíle předmětu:

- ◆ žákům se zájmem o matematiku a studium matematicko - fyzikálních oborů umožnit rozvíjet matematické vědomosti a dovednosti
- ◆ vést žáky k vyhledávání souvislostí mezi denním životem a algebraickým učivem

Rozvoj dovedností a schopností žáků:

- ◆ rozvoj logického myšlení, hledání variant řešení
- ◆ operovat s proměnnými s plným pochopením
- ◆ matematicky zpracovávat úlohy z praxe
- ◆ rozebírat matematické problémy, rozpoznávat příčiny a důsledky, odvozovat závěry
- ◆ pracovat s informacemi, hodnotit je, třídit a užívat
- ◆ nalézat různé postupy řešení úloh

Obsah předmětu:

- ◆ pravděpodobnost, jev náhodný, jistý, nemožný, výpočet pravděpodobnosti, pravděpodobnost ve statistice, přírodních vědách, hrách (loterie, sázení)
- ◆ statistické údaje, jejich shromažďování, třídění, vyhodnocování
- ◆ násobení mnohočlenů, rozklad výrazů na součin
- ◆ soustavy lineárních nerovnic
- ◆ kvadratická funkce, její graf a užití
- ◆ složitější úlohy o pohybu, práci a směsích
- ◆ lomené algebraické výrazy a operace s nimi
- ◆ rovnice s lomenými výrazy
- ◆ soustavy rovnic se dvěma, případně třemi neznámými a slovní úlohy řešené soustavami rovnic

APLIKOVANÁ MATEMATIKA

Cíle předmětu:

- ◆ vést žáky k pochopení souvislostí mezi matematikou, přírodními vědami
- ◆ a většinou oborů lidské činnosti
- ◆ učit žáky ověřovat si reálnost matematických výsledků
- ◆ vést k vyhledávání informací

Rozvoj dovedností a schopností:

- ◆ matematizace reálných situací
- ◆ využívání různých početních operací
- ◆ zjišťování množství v reálném světě
- ◆ vyhledávání informací
- ◆ používání jednotek fyzikálních veličin a jejich převádění
- ◆ odhadování výsledků, ověřování jejich reálnosti
- ◆ rozvoj rovinné a prostorové představivosti
- ◆ používání tabulek, grafů, diagarmů

Obsah předmětu:

- ◆ převody jednotek, mocniny se základem 10, rovnice ve fyzice, astronomii, elektrotechnice
- ◆ procenta, poměr, obvody, obsahy obrazců, objemy a povrchy těles, grafy, diagramy v zeměpise, stavebnictví, ekonomice
- ◆ procenta, poměr, diagramy, grafy v dopravě
- ◆ číselné soustavy, algoritmy ve výpočetní technice
- ◆ statistika, pravděpodobnost v meteorologii, historii, společenských vědách, informačních systémech

VÝPOČETNÍ TECHNIKA

Cíle předmětu:

- ◆ rozvoj logického myšlení žáků
- ◆ učit žáky do hloubky rozebírat a zpracovávat problémy
- ◆ vést žáky k pochopení, že počítače jsou pouze stroje usnadňující lidskou činnost

Rozvoj dovedností a schopností žáků

- ◆ komunikovat s počítačem
- ◆ sestavovat jednoduché programy
- ◆ využívat možností počítače

Obsah předmětu:

- ◆ složení počítače: operační jednotka, řadič, paměť
- ◆ činnost počítače
- ◆ obsluha počítače, počítačové sítě
- ◆ číselné soustavy
- ◆ vývoj počítačů
- ◆ základy programování

- ◆ programovací jazyky
- ◆ vznik programů, druhy programů a jejich ochrana
- ◆ využití počítačů ve stavebnictví, lékařství, účetnictví, bankovníctví a pod.
- ◆ počítače jako prostředek vzdělávání - multimédia
- ◆ počítače jako prostředek komunikace mezi lidmi - sítě - Internet

PRAVDĚPODOBNOST, STATISTIKA, INFORMATIKA

Cíle předmětu

- ◆ procvičovat logické myšlení a úsudek
- ◆ učit žáky využívat údaje k rozhodování
- ◆ seznámit žáky s informačními systémy a jejich fungováním
- ◆ vést žáky k určování reálnosti předkládaných údajů
- ◆ vést žáky k osobní odpovědnosti upozorňováním na ovlivňování podvědomí hromadnými sdělovacími prostředky

Rozvoj dovedností a schopností žáků:

- ◆ odhadovat výsledky, zjišťovat pravděpodobnost prognóz
- ◆ využívat tabulky, grafy, diagramy
- ◆ učit se pracovat s informacemi, získávat je, hodnotit, třídít a užívat
- ◆ ověřování odhadů

Obsah předmětu:

- ◆ pravděpodobnost - jev náhodný, jistý, nemožný, sestavování tabulek, výpočet pravděpodobnosti, relativní četnost, zákon velkých čísel, geometrická pravděpodobnost
- ◆ hry, loterie, sázení, sport, pravděpodobnost výhry
- ◆ pravděpodobnost ve vědních oborech, ekonomii, průmyslu, dopravě
- ◆ statistika - soubor základní a výběrový
- ◆ průměry - aritmetický a harmonický
- ◆ rozložení četností, hodnoty střední a nejčastější
- ◆ určování počtů, které nelze přesně zjistit
- ◆ sestavování a využívání statistických tabulek
- ◆ informatika - informace a jejich získávání a třídění
- ◆ informační systémy, hromadné sdělovací prostředky, přenosy informací, kódování
- ◆ hodnocení informací z hlediska objektivnosti, závažnosti, možnosti použití
- ◆ užití pro řešení problémů a situací
- ◆ počítače - princip činnosti, jednotlivé části, systémy spojení, jejich využití

MATEMATIKA V EKONOMICE A ÚČETNICTVÍ

Cíle předmětu:

- ◆ využívání matematických znalostí a dovedností v praktickém životě
- ◆ matematizace reálných vztahů
- ◆ rozvoj logického myšlení žáků
- ◆ učit žáky grafickému znázorňování vztahů

Rozvoj dovedností a schopností žáků:

- ◆ hledat nejvhodnější řešení
- ◆ ověřovat si reálnost výsledku
- ◆ využívání kalkulátoru
- ◆ zpracovávat a číst grafy
- ◆ využívat tabulky
- ◆ získat základy jednoduchého účetnictví

Obsah předmětu:

- ◆ procenta, promile, poměr (slouží k určování cen, poplatků, daní, úroků, pojištění a spotřeby)
- ◆ obvod a obsah obrazců slouží k zjišťování cen, poplatků, daní, pojištění a spotřeby
- ◆ objem a povrch tělesa se užívá při výpočtu cen a spotřeby
- ◆ převody různých měnových systémů
- ◆ užití grafů při hledání optimálního řešení a nejvýhodnějších nabídek
- ◆ základy vedení jednoduchého účetnictví

SEMINÁŘ K REGIONÁLNÍ VLASTIVĚDĚ

8.ročník

Cíl předmětu:

- ◆ prohloubit znalosti žáků o regionu
- ◆ naučit žáky pracovat s archivními materiály
- ◆ rozšířit poznatky o topografických mapách
- ◆ sestavování jednoduchých sborníků
- ◆ vypracování a přednes referátů

Vlastivědný seminář si zřejmě zvolí žáci se zájmem o tuto tematiku. Je vhodné využít v tomto předmětu spolupráce např. s muzeem, archivem, statistickým úřadem, ochranou přírody a pod.

Obsah předmětu :

- ◆ poloha a rozloha místa, ve kterém žijeme, okresu
- ◆ geologický podklad a geomorfologie místní krajiny
- ◆ podnebí a vodstvo, půdy, rostlinstvo a živočišstvo
- ◆ ochrana přírody a životního prostředí (chráněná území v blízkém okolí)
- ◆ obyvatelstvo, sídla, průmysl, zemědělství a lesnictví, doprava, obchod, služby
- ◆ kulturní památky, historický vývoj a přehled, osobnosti a jejich vztah k místu, nejbližšímu okolí, okresu
- ◆ exkurze do CHKO nebo Státní přírodní rezervace , topografické vycházky
- ◆ prohlídka kulturní památky , beseda s pracovníky muzea, archivu, ochrany přírody
- ◆ literatura, kroniky ,časopisy, videokazety s tematikou regionu
- ◆ shromažďování statistických materiálů, fotografií, článků
- ◆ příprava třídního výletu

ZÁKLADY RUČNÍCH PRACÍ

6. - 9. ročník

Cíle předmětu:

Poskytnout žákyním základní odborné znalosti a dovednosti v oblasti ručních prací: vyšívání, háčkování, pletení. Seznámit je s materiály a pomůckami pro tyto práce.

Přispívat specifickým způsobem k prohloubení pracovní výchovy a motivovat zájem dívek o tvořivé a společenské využití těchto činností ve volném čase (oděvní a bytové doplňky, ozdobné a užitkové předměty).

Obsah předmětu:

- ◆ **Vyšívání**- zarovnávání tkaniny podle vytažené nitě, úprava okrajů výrobků (třepeň, obruba), šití stehů (přední,zadní, perličkový, smyčkový, stonkový,spojovací okrajový, řetízkový, křížkový).
- ◆ **Háčkování** - výběr a příprava materiálu, tloušťka háčku, háčkování ákladních prvků (základní smyčka, řetízkové oko, pevné oko, krátký sloupek, polodlouhý sloupek, dlouhý sloupek, přidávání, ujímání, zkosení, bambulka).
- ◆ **Pletení** - výběr materiálu a jehlic, držení jehlic, vedení příže, technika pletení (začínání, hladce pletené oko, anglické oko, obrace pletené oko, rozplétání, splétání, krajové oko, uzavírání,
- ◆ základní patentové vzory, žerzej, rubový úplet, hrášek).
- ◆ **Obsluha pletacího stroje**

VÝŽIVA A PŘÍPRAVA POKRMU

7. - 9. ročník

Cíle předmětu:

Seznámit žákyně se zásadami správné výživy a moderní technologií přípravy stravy. Probudit zájem o rozšíření a prohloubení poznatků a dovedností v oblasti výživy a přípravy pokrmů. Správná výživa je součástí péče o zdraví. Zásady práce v kuchyni (pracovní a osobní hygiena, bezpečnost, úklid, stolování, společenské chování při jídle).

Obsah předmětu:

- ◆ **Výživa člověka** - hygiena výživy, základní pojmy v oboru výživy a stravování, výživová hodnota potravy.
- ◆ **Zásady zdravé výživy** - denní stravovací režim, výživa vybraných skupin obyvatelstva, alternativní způsoby výživy.
- ◆ **Příprava stravy v domácnosti** - zásady pro sestavování jídelníčku, vybavení kuchyňského pracoviště, rodinný stůl.
- ◆ Cvičné pracoviště pro přípravu pokrmů - pracovní řád, osobní hygiena, hygiena pracoviště, ochutnávání, bezpečná obsluha spotřebičů, správný postup při mytí nádobí, úklid pracoviště.
- ◆ **Zásady správného stolování** - základní inventář pro stolování, prostírání a kladení inventáře, podávání základních druhů pokrmů a nápojů, společenské chování při stolování.
- ◆ **Nákup a skladování potravin** - účelný a ekonomický nákup, hygienické požadavky na skladování poživatin.
- ◆ **Přípravné práce v kuchyni** - odměřování poživatin, předběžná úprava základních potravin, úprava pokrmů zasyrova.
- ◆ **Tepelná úprava pokrmů** - vaření, dušení, pečení, grilování, smažení, mikrovlnný ohřev.
- ◆ **Potraviny živočišného původu** a technologie jejich zpracování - maso a masné výrobky, mléko a mléčné výrobky, vejce.
- ◆ **Potraviny rostlinného původu** a technologie jejich zpracování - obiloviny a luštěniny, zelenina, brambory, ovoce.
- ◆ **Pochutiny** - koření, houby, speciální pochutiny.

- ◆ **Polotovary**, konzervy a zmrazené potraviny - konzervování a příprava polotovarů v domácnosti, zmrazování potravin.
- ◆ Stravování za mimořádných podmínek - při cestování, stanování, pobytu na chatě, turistice....

Poznámka: K probíranému teoretickému učivu zařazujeme praktické lekce, ve kterých připravujeme určitou sestavu pokrmů (menu). Probírané teorii odpovídá i výběr zpracovávaných surovin i druh jejich úprav.

ŠITÍ A ODÍVÁNÍ

8. - 9. ročník

Cíle předmětu:

- ◆ Poskytnout základní znalosti a dovednosti v ručním a strojovém šití se zaměřením na úpravy a opravy oděvů a prádla v domácnosti, tříbit vkus a estetické cítění.

Obsah předmětu:

- ◆ Kultura odívání - vývoj odívání, historický a současný oděv (módní trendy), vliv životního stylu.
- ◆ Volba oděvu a materiálu - zásady pro volbu oděvu (účelnost, estetika, ekonomika), otázka vkusu a správné kritičnosti.
- ◆ Oděvní materiály - vlastnosti a užití na různé druhy oděvů, způsoby ošetřování a údržby oděvů, prací a čisticí prostředky (symboly pro praní, čištění a žehlení).
- ◆ Úpravy a opravy oděvů a prádla - ruční látání, oprava roztřepeného kraje, ruční přišítky záplaty, přišítkování knoflíků, spínátek, háčků, poutek. Bezpečné zacházení s elektrickou žehličkou.
- ◆ Oprava prádla - oprava roztřepených dírek, přišítkování ramínkovky, ruční všívání zdrhovadla, přišítkování koncové záložky ...
- ◆ Strojové šití - obsluha stroje (nasazení jehly, navlékání vrchní nitě, navíjení nití na spodní cívku), technika šití na stroji se šlapadlovým a elektrickým pohonem..., údržba a čištění stroje, zásady bezpečnosti.
- ◆ Práce se stříhem - zjišťování a zapisování tělesných rozměrů, úprava stříhů, (zvětšování, zmenšování, kopírování ze stříhových příloh módních časopisů), výběr a výpočet potřebného množství oděvního materiálu

- ◆ Zásady správného stříhání materiálu.

Poznámka: Získané vědomosti a dovednosti uplatnit při zhotovení výrobku (módní přehlídka)

BYDLENÍ A DOMÁCNOST

9. ročník

Cíle předmětu:

Seznámit se základními zásadami moderního bydlení a provozu domácnosti

Obsah předmětu:

1. Kultura bydlení

- ◆ domov a bydlení
- ◆ potřeby rodiny vzhledem k bydlení
- ◆ typy bytů
- ◆ provoz v bytě
- ◆ zařizování bytu
- ◆ potřeby dítěte a jeho požadavky na byt a zařízení
- ◆ společný odpočinek a zábava
- ◆ oslunění a osvětlení bytu
- ◆ větrání a vytápění
- ◆ desén v bytě (funkčnost a estetické hledisko)
- ◆ péče o životní prostředí v okolí bytu, domu (pořádek, čistota, zeleň...)

2. Ekonomika domácnosti

- ◆ zakládání domácnosti
- ◆ řízení, organizace a ekonomika rodinného života – společné hospodaření
- ◆ dělba práce
- ◆ hospodárnost
- ◆ drobné opravy
- ◆ podíl jednotlivých členů rodiny na údržbě bytu
- ◆ volný čas rodiny a jeho využívání

BIOLOGIE

8. - 9. ročník

Předmět je určen především pro ty školy, které se rozhodnou pro výuku integrovaného předmětu "Poznávání přírody". Dává možnost rozšíření a prohloubení učiva přírodopisu jak pro žáky s výrazným zájmem o tuto oblast tak pro všechny žáky dané třídy.

Cíle předmětu:

- ◆ prohloubit znalosti žáků o živé přírodě (nad rámec integrovaného předmětu "Poznávání přírody")
- ◆ poskytnout žákům další možnosti praktické činnosti při poznávání živých organismů, vztahů mezi nimi, zákonitostí v živé přírodě (pozorování přírodnin, přírodovědné exkurze, laboratorní práce)
- ◆ vést žáky k takovým postojům, které zabezpečují trvalý zájem o přírodu a její ochranu
- ◆ podporovat zájem žáků o studium živé přírody
- ◆ rozvíjet u žáků tyto schopnosti a dovednosti:
 - samostatně nacházet souvislosti a vztahy v přírodě na základě získaných informací
 - efektivně pozorovat přírodniny, živé organizmy, a to jak laboratorně, tak v jejich přirozeném prostředí, a z těchto pozorování vyvozovat závěry
 - vyhledávat a vyhodnocovat informace (především z populárně naučné literatury)
 - orientovat se v systému živých organismů

Poznámka: V přiměřeném rozsahu platí pro tento předmět také cíle uvedené u přírodopisu.

Obsah předmětu:

8.ročník

Systematická biologie

- ◆ systém živých organismů, zákonitosti při jeho vytváření, hlavní znaky důležité pro základní rozdělení: organizmy podbuněčné (viry), jednobuněčné (baktérie a ostatní), mnohobuněčné, rostliny, živočichové, houby, lišejníky
- ◆ houby, lišejníky, nižší a vyšší rostliny
- ◆ charakteristika jednotlivých skupin, podstata fyziologických dějů, způsob života, zeměpisné rozšíření, výběr skupin nebo organismů zajímavých, klíčových pro pochopení obecnějších principů
- ◆ rozmnožování a vývoj rostlin
- ◆ rozšíření a prohloubení tématu v základní části - rozmnožování a vývoj jednobuněčných rostlin, způsoby pohlavního a nepohlavního rozmnožování nižších i vyšších rostlin, opylení a oplození,
- ◆ rozmnožovací orgány, vývoj rostlin
- ◆ rostlinná společenstva

9. ročník

Živočišná říše

- ◆ charakteristika jednotlivých skupin živočichů, podstata fyziologických dějů a morfologie, u obratlovců s vazbami na biologii člověka, způsob života a geografické rozšíření, rozmnožování
- ◆ a vývoj, výběr skupin nebo organismů zajímavých a klíčových pro pochopení obecnějších principů
- ◆ ekosystémy
- ◆ prohloubení učiva základní části učebního plánu, zejména v oblasti vztahů mezi organizmy, koloběhu látek v přírodě ve vazbě na fyziologii organismů, etologie životních strategií organismů
- ◆ shrnutí hlavních principů obecné biologie (konkrétní výběr a míra podrobnosti podle situace v dané skupině žáků)
- ◆ teorie evoluce a jiné možné přístupy k vysvětlení rozmanitosti přírody

PRAKTIKA Z FYZIKY (seminář)

Cíle výuky:

- ♦ fyzikální zákony, které působí v celém vesmíru, se snažíme využít ve svém životě a chceme jim porozumět
- ♦ technika a moderní způsob života nás přímo nutí poznat fyzikální zákony

Rozvoj dovedností a schopností žáků:

- ♦ pokus a experiment je jedna ze základních metod poznání, rozvíjí manuální dovednosti a rozumové schopnosti
- ♦ rozšíření základního učiva pro žáky se zájmem o techniku a fyziku
- ♦ zvýšená frekvence pokusů a skupinové práce
- ♦ umět z pokusů a jejich výsledků formulovat závěry a ověřovat fyzikální zákony

Obsah předmětu:

8. ročník

1.Složení látek

- ♦ molekulová stavba látek,
- ♦ části atomu - rozšíření vědomostí

2.Hydrodynamika

- ♦ proudění vody a vzduchu v trubici
- ♦ tlak na stěny, užití a výpočty

3.Kmitavý pohyb

- ♦ kyvadla, kmitavý pohyb
- ♦ frekvence, jednotky, závislost frekvence

4.Zvukové jevy

- ◆ zvuk, zdroje zvuku
- ◆ šíření a rychlost zvuku
- ◆ tón, výška tónu, rezonance
- ◆ negativní působení zvuku, ucho

9. ročník

1. Optika

- ◆ světlo a stín, výpočet výšky z délky stínu
- ◆ zákon lomu a index lomu
- ◆ průchod světla hranolem
- ◆ periskop
- ◆ optické přístroje
- ◆ oko

2.Elektřina

- ◆ závislost odporu vodiče a Ohmův zákon, výpočty
- ◆ kombinovaná zapojení elektrického obvodu, výpočty
- ◆ elektrostatická indukce a polarizace, kondenzátor, užití
- ◆ práce, příkon, výkon, účinnost, výpočty
- ◆ elektromotory, dynamo a alternátory
- ◆ třífázový proud, efektivní hodnoty střídavého proudu a napětí

3.Polovodiče

- ◆ polovodiče typu P, N, dioda a užití, tranzistor a užití

4.Jaderná energie

- ◆ štěpení jader uranu, řetězová reakce, jaderná elektrárna

PRAKTIKA Z CHEMIE

Cíle předmětu:

- ◆ směřovat žáky k poznání hlubších souvislostí mezi chemickou podstatou dalších látek a jejich vlastnostmi
- ◆ vést žáky tak, aby získali kladný postoj k péči o životní prostředí člověka
- ◆ rozvinout dovednosti
 - v pozorování vlastností látek a vyvozování obecnějších závěrů z tohoto pozorování
 - v oblasti kvantifikace chemických dějů (výpočtů a chem.rovnic)
 - v provádění chemických pokusů
 - * vést žáky k dovednosti získávat další informace mimo školu v médiích a samostatným studiem materiálů a dokumentů)

8.ročník

Obsah předmětu:

- ◆ chemie a její zařazení do systému přírodních věd (i historie chemie)
- ◆ pozorování, pokus a měření v chemii jako základní metody práce
- ◆ další okruhy v oblasti směsí (suspenze, emulze, pěna, aerosoly, sublimace a extrakce, chromatografie ...)

- ◆ prvky (vodík, kyslík, ozón, dusík, halogeny a alkalické kovy, uhlík, síra, fosfor), nuklidy a izotopy
- ◆ chemická vazba a chemická rovnice (iontový zápis)
- ◆ sloučeniny (další oxidy, halogenidy, sulfidy, slitiny kovů)
- ◆ roztoky nasycené a nenasycené, rozpustnost látek
- ◆ principy dalších výrob - keramika, cement, průmyslová hnojiva
- ◆ hydrogensoli a hydráty solí (krasové jevy, tvrdost vody)

9. ročník

Obsah předmětu:

- ◆ principy a schémata výrob a zpracování ropy, benzínu, mazacích olejů, syntézního plynu, zaměnitelnost zdrojů paliv a energií
- ◆ polymerace a esterifikace (a další chemické sloučeniny - polyethylen, polypropylen, butadien, styren)
- ◆ freony a tepelně zabarvené reakce (endo a exotermické hoření a hašení, chlazení)
- ◆ kvantitativní průběh reakcí a chemické výpočty
 - redoxní reakce, elektrolyza, výroba kovů (Al,Fe) , sluneční záření, fotosyntéza a dýchání
 - přehled a klasifikace paliv
 - katalyzátory a biokatalyzátory a další činitelé ovlivňující rychlost chemických reakcí

Předmět je určen pro nadstavbovou část učebního plánu, zejména v případě, že škola zařadí do základní části předmět Poznávání přírody. V případě zájmu žáků o podrobnější studium chemie, může tento předmět navazovat na předmět Chemie v základní části. Záleží na škole bude - li témata vyučovat formou praktik či laboratorních prací (tomu by měl odpovídat název předmětu)

VÝTVARNÝ SEMINÁŘ

Cíle předmětu :

- ◆ rozvíjet volnou výtvarnou tvorbu v návaznosti na osnovy, se zřetelem k individuálnímu a osobnímu rozvoji žáků
- ◆ seznámit žáky s nejmodernějšími výtvarnými postupy a experimentovat v těchto oblastech
- ◆ probouzet a rozvíjet citlivost pro mimoslovní komunikaci
- ◆ využívat poznatků z psychologie a tvořivé dramatiky

Obsah předmětu :

- ◆ výtvarné akce a hry
- ◆ vytváření rozsáhlejších tvůrčích celků
- ◆ tematické propojení v mezipředmětových vztazích

ZDRAVOTNÍ TĚLESNÁ VÝCHOVA

Cíle předmětu:

- ◆ seznámit žáky s jejich zdravotním oslabením a s nevhodnými pohybovými činnostmi nebo vlivy, které by mohly zdravotní stav zhoršit
- ◆ naučit žáky správné technice kompenzačních cvičení i dalších vyrovnávacích prostředků a seznámit je se stěžejními poznatky o kompenzačních prostředcích
- ◆ vést žáky k uvědomělému využívání kompenzačních prostředků v jejich denním režimu.

Obsah předmětu:

Obsah je dán učebními osnovami "Zdravotní tělesná výchova", vydanými v roce 1991 v nakladatelství Fortuna.

Poznámka: Předmět zdravotní tělesná výchova je vyučován v 1.-9. ročníku

ZÁJMOVÉ POHYBOVÉ AKTIVITY

Cíle předmětu:

- ◆ odhalovat a uspokojovat specifické pohybové potřeby žáků v oblasti tělesné výchovy a sportu,

- ◆ zdokonalovat specifické dovednosti a schopnosti žáků dle jejich sportovního nadání, zájmů a potřeb nad rámec povinné tělesné výchovy

Obsah předmětu:

- ◆ Obsahem předmětu mohou být
- ◆ individuální a kolektivní sporty nebo sportovní a jiné pohybové činnosti jednotlivých tematických celků předmětu tělesná výchova v prohloubené nebo rozšířené podobě
- ◆ kondiční, kompenzační, relaxační nebo regenerační činnosti jako doplněk některého sportu
- ◆ samostatné zdravotně kompenzační pohybové programy

Poznámka: Předmět Zájmové pohybové aktivity je vyučován v 1.-9. ročníku a je řízen tělovýchovným odborníkem. Podkladem obsahového zaměření předmětu jsou programové a metodické materiály pro žáky daného věku a bezpečnostní předpisy schválené MŠMT ČR, sportovními svazy nebo svazem turistiky. Předmět je organizován v takových podobách a formách, které jsou ve shodě s charakterem pohybové činnosti a podmínkami školy. Výuku zájmových pohybových aktivit je možné koedukovat nebo v ní sdružovat žáky různých ročníků, pokud to neodporuje charakteru pohybové činnosti, potřebám žáků nebo jejich bezpečnosti.

KURZ SEBEOBDRANY

9. ročník

Cíl předmětu:

Cílem předmětu je připravit budoucího občana na situace v životě, kdy může dojít nebo skutečně došlo k ohrožení majetku, zdraví či života.

- ◆ vybavit žáky vědomostmi, které jim umožní předcházet, případně řešit situace, které vedou k ohrožení majetku, zdraví nebo života, poskytnout jim potřebné informace z oblasti práva, psychologie, seznámit je s tím, které zákonné prostředky mohou ke své ochraně a obraně použít
- ◆ nacvičit řešení některých situací, zejména s důrazem na prevenci, to znamená takové formy chování, které snižují riziko ohrožení subjektu na co nejnižší míru
- ◆ nacvičit některé použitelné sebeobdranné akce, použití předmětů, případně povolených prostředků osobní ochrany
- ◆ posilovat postoj k osobní bezpečnosti, vést žáky k uvědomění si vlastní odpovědnosti za svůj majetek, za bezpečnost své osoby i blízkých
- ◆ chápat roli policie, prokuratury, soudů jako institucí státních, jejichž smyslem je ochránit slušného občana před zločinci
- ◆ pomoci žákům nalézat reálnou relaci mezi tím, co je v možnostech občana a tím, kdy ho
- ◆ je povinen chránit stát prostřednictvím k tomu zřízených státních institucí

Kurz navazuje na předmět Občanská výchova a Tělesná výchova.

Obsah předmětu:

- ◆ občan a stát, instituce na ochranu občana

- ◆ práva občana bránícího sebe, spoluobčana, či majetek
- ◆ přiměřená či nepřiměřená obrana
- ◆ jak chránit svůj majetek
- ◆ jak se vyhnout situacím, kdy může dojít k ohrožení osoby
- ◆ jak se chovat, aby se ohrožení podařilo odvrátit
- ◆ jak se chovat, když již ohrožení osoby zabránit nelze
- ◆ používání obranných technik (chvatů, úderů a kopů, předmětů, dostupných a povolených prostředků osobní ochrany)
- ◆ jak oznámit Policii, že došlo k ohrožení osoby, újmě na zdraví a další postup

Při organizaci kurzu doporučujeme spolupráci s právníky, Policií ČR, cvičiteli sebeobrany.

EKOLOGICKÉ PRAKTIKUM

Výuka předmětu Ekologické praktikum probíhá podle ověřených a našemu projektu naprosto odpovídajících osnov vzniklých za široké spolupráce odborníků a učitelů základních škol (dr. Pavla Kocourka, Břetislava Gaji a Květy Burešové), schválených MŠMT ČR dne 11.6.1991, po číslem jednací 18730/91 - 20, s platností od 1.9.1991. Osnovy vyšly v nakladatelství Fortuna a měly by být k dispozici na všech školách.

ZÁVĚR

Milá kolegyně, milý kolego,

děkujeme Ti za čas, který jsi věnoval předchozím stránkám. Pro děti je velkou nadějí, že dospělí věnují tolik úsilí hledání cest, jak je vést v úvodu života tak, aby dál už mohly jít samy a co nejlépe. Proto je pedagogika pedagogikou. Nemyslíme si, že náš projekt je ten nejlepší. Je to jedna z možností, výsledek společné práce skupiny praktiků ze základních škol, kteří se v tomto projektu snažili vyslovit svůj názor na to, jak by mohla vypadat škola na úrovni doby, kterou žijeme. Zda se nám to podařilo, ukáže čas a záleží to především na Vás, které projekt oslovil do té míry, že jste ochotni podle něj vyučovat. Při tvorbě projektu jsme měli jednu velikou výhodu, a tou bylo nevypočítatelné množství našich předchůdců, praktiků i teoretiků, kteří o výchově uvažovali, psali, kteří experimentovali a sklízeli své úspěchy a neúspěchy. Bez vědomí této kontinuity bychom se těžko odvážili k našemu pokusu.

Přejeme vám, milí kolegové, úspěch a stejnou radost při práci podle projektu Národní školy, jakou jsme prožívali my při jeho tvorbě. Susan Kowaliková, autorka knihy "Integrovaná tematická výuka", napsala: "... Nyní je nejlepší ze všech dob být pedagogem. ... Proč čekáme? Co je tou zdrcující magnetickou silou, která působí, že pracujeme stále stejně? Včerejšek uplynul, dnešek je téměř pryč někdo musí žádat, aby změna nastala nyní!"

Projekt Národní školy je jedním z pokusů o tuto změnu. Šťastnou cestu, loď vyplouvá.

Autoři programu Národní škola.

V Praze 2. března 1996

"Nejvýznamnějším uměním učitele je probouzet v žácích radost tvořit a poznávat."

Albert EINSTEIN

Seznam některé použité literatury

- * Alan, J.: Etapy života očima sociologie. Praha 1989
- * Alan, J.: Společnost - vzdělání - jedinec. Praha 1974
- * Blížkovský, B.: Systémová pedagogika. Ostrava 1992
- * Dawson, Ch.: Krize západní vzdělanosti. Praha 1991
- * Dočkal, Vl.: Nadanie a tvorivosť, Vztah genetiky a prostredia Psych. a patol. dieťaťa, r. 30 č.1, Bratislava 1995
- * Ďurič, L.: Tvorivé myslenie a inteligencia žiakov základ.škol a gymnázií. Psychologia a škola IX., Bratislava 1984
- * Ferrière, A.: Přetvoříme školu. Brno 1930
- * Fromm, B.: Umění být, Praha 1994
- * Grulich, B.: Nová praxe našich škol s menším počtem tříd. Praha 1953
- * Havelka, E.: O pedagogických školských reformách Josefa Úlehly. Praha 1933
- * Havlínová, M.: Jak změnit školu, která zdraví poškozuje, ve školu, která zdraví podporuje. Pedagogika, r.43, č.5, Praha 1993
- * Helus, Z.: Integrace učitel - žáci a optimalizace výchovně vzdělávacího procesu. Pedagogika, r. 48, č.6, Praha 1988
- * Helus, Z.: K možnému rozvoji všech žáků ve vyučování a učení. Pedagogika, r.32, č. 2, Praha 1982
- * Hessen, S.: Školství v demokracii. Praha 1935
- * Hlavsa J. a kol.: Psychologické metody výchovy k tvořivosti. Praha 1986
- * Hlavsa a kol.: Psychologické problémy výchovy k tvořivosti. Praha 1981
- * Hlavsa a kol.: Psychologické základy teorie tvorby. Praha 1983
- * Klaus, V.: Rok - málo či mnoho v dějinách země ? Praha 1993
- * Kořínek, M.: Didaktika základní školy. Praha 1984
- * Král, M.: Změna paradigmatu vědy. Praha 1944
- * Krejčí, J.: O češství a evropanství. Osnabruck 1969
- * Křen, J.: Historické proměny češství. Praha 1992
- * Kulič, V. : Chyba a učení. Praha 1972
- * Lazarus, R. S., Folkman, S.: Strass, Apraisal and Comping. New York 1984
- * Malechová, E., Horák, F.: Skupinové vyučování na základní škole. Praha 1986
- * Palouš R.: K filozofii výchovy. Praha 1991
- * Palouš R.: Rokování o roku. Praha 1994
- * Patočka J. : Náš národní program. Praha 1990

- * Patton, J.R., Payne, J.S., Kaufmann, J.M., Brown, G.B., Payne,R.A.: Exceptional Children in Focus. Columbus Ohio, USA 1984
- * Petiška, E.: Velká cesta malým dětem. Praha 1984
- * Pike Graham, Selby David: Globální výchova. Grada- Praha 1994
- * Povinná školní docházka ve světě. Ústav škol. informací, MŠMT Praha 1982
- * Příhoda, V.: Národní filosofie výchovy. Praha 1948
- * Příhoda, V.: Racionalizace školství. Praha 1930
- * Příhoda, Nykl, Hanuš: Reformní praxe školská I. Praha 1928
- * Rádl, E.: Revize pokrokových ideálů v národní škole. Praha 1928
- * Revize pokrokových ideálů v národní škole. (red. prof.dr. J.Hendrich), Praha 1929
- * Schulerpersonlichtkeit und Problemverhalten - Hrgb.Falkenhagen, Gorny. Halle 1981
- * Singule, F.: Současné pedagogické směry a jejich psychologické souvislosti. Praha 1992
- * Skalková, J.: Humanizace vzdělávání a výchovy jako soudobý pedagogický problém. Ústí nad Labem 1993
- * Spilková, Hausenblas a kol. : Měníme vyučování. Strom, Praha 1994
- * Strnad, E.: Didaktika české školy národní v 19. století. Praha 1975
- * Školské systémy ve světě. Ústav škol. informací MŠMT, Praha 1985
- * Uher, B. : Nové školy v poválečném Československu. Praha 1971
- * Váňová, Poláčková, Vališová, Skalková: Jak realizovat otevřené vyučování? Pedagogika r.43,č. 1- příloha, Praha 1993
- * Vomáčka, J.: Proměny školního vzdělávání v našich dějinách. Ústí nad Labem 1993
- * Vrána, S.: Základy nové české školy. Brno 1947
- * Walterová, E.: Kurikulum (proměny a trendy v mezinárodní perspektivě) Brno 1994

Seznam některé doporučené literatury

- * Badengruber, B.: Otevřené učení ve 28 krocích. Portál Praha 1994
- * Bean, R.: Jak rozvíjet tvořivost dítěte. Portál Praha 1995
- * Canfield, J., Wells H.C.: Hry pro zlepšení motivace a sebepojetí žáků. Portál Praha 1995
- * Cangelosi, J.S.: Strategie řízení třídy. Portál Praha 1994
- * Ciatiová, M., Delačová, S., Mulerová, A.: Volná hra. Portál, Praha 1995
- * Cesty ekologické výchovy. Ministerstvo životního prostředí ČR. Tereza, Praha 1992
- * Dřízhalová, H. Hledání nových postupů při výchově a vzdělávání osobnosti dítěte. PCVPP, Praha 1994
- * Fountain, S.: Místo na slunci - globální výchova pro děti od 5 do 10 let. Tereza, Arkadia, Praha 1994
- * Havlínová, M. a kol.: Zdravá mateřská škola. Portál, Praha 1995
- * Havlínová, M. a kol., Nemes: Jak měnit a rozvíjet vlastní školu? Nemes, Strom Praha 1994
- * Hermochová, S.: Hry pro život. Portál, Praha 1994
- * Hermová, S.: Psychomotorické hry. Portál, Praha 1995
- * Holt, J.: Proč děti neprospívají. Strom, Praha 1994
- * Houška, T.: Škola hrou. Houška, Praha 1991
- * Jirásek, Vančurová, Havlínová: Hrajeme si doopravdy. Avicenum, Praha 1987
- * Karnsová, M.: Hry pro dobrý vztah mezi učitelem a žákem. Portál Praha 1995
- * Kohák, E.: Post scriptum: Psové, Eva, Praha 1993
- * Kovaliková, S.: Integrovaná tematická výuka. Spirála, Kroměříž 1995
- * Krejčí, M.: Jóga, učení, hra dětí od 5 let. Hanex, Olomouc 1995
- * Kret, E.: Učíme (se) jinak. Portál, Praha 1995
- * Langmeier, Matějček: Psychická deprivace v dětství. Avicenum, Praha 1974
- * Machková, E.: Metodika dramatické výchovy. Mostek, Ústí nad Orli. 1993
- * Mrež, Křivolaký: Komunikace ve škole. Portál, Praha 1995
- * Matějček, Z.: Po dobrém nebo po zlém? Portál, Praha 1993
- * Mazal, F.: Soubor pohybových her pro děti mladšího školního věku. Hanex, Olomouc 1993
- * Mužík, V., Nováček, V.: Nehrajeme jen vybíjenou. Hanex, Olomouc 1993

- * Patersonová, K.: Připravit, pozor, učíme se ! Portál, Praha 1996
- * Pausewangová, E.: 150 her k utváření osobnosti. Portál, Praha 1994
- * Pausewangová, E.: 100 her k rozvoji tvořivosti v předškolním věku a mladším školním věku. Portál, Praha 1995
- * Pecina, P. : Kořeny zla. Nika, Praha 1994
- * Petržela, Z.: Hrajeme si I.,II. Fantisk 1993
- * Petty, G.: Moderní vyučování. Portál, Praha 1996
- * Pike, G., Selby, D.: Globální výchova. Grada, Praha 1994
- * Portmannová, R., Schneiderová, E.: Hry zaměřené na zvýšení koncentrace a uvolnění. Portál, Praha 1995
- * Podpora zdraví. Bulletin Národ.centra podpory zdraví. Praha 1994
- * Prekopová, J., Schwaizerová, Ch.: Neklidné dítě. Portál, Praha 1994
- * Seed, J., Macyová, J., Flemingová, P., Naess, A.: Myslet jako hora Abies, Prešov 1993
- * Smith, Ch.A.: Třída plná pohody. Portál, Praha 1994
- * Spilková, V., Hausenblas, O. a kol.:Měníme vyučování. Strom, Praha 1994
- * Svatoň, V.: Gymnastika metodicky a hrou. Hanex, Olomouc 1993
- * Škola a podpora zdraví. (Diskusní materiál) Národní centrum podpory zdraví. Praha 1992
- * Válková, H.: Atletika je i hra. Hanex Olomouc 1993

OBSAH

I.Úvodní část.....	4
II.Teoretická a filozofická východiska projektu.....	5
Hodnocení a klasifikace žáků.....	6
III.Základní směry vzdělávání v Národní škole.....	8
IV.Obecná koncepce výuky.....	9
Hlavní principy o které se projekt opírá.....	9
Úvaha o pojetí vyučování předmětů v Národní škole.....	11
V.Učební plány obecné principy.....	12
Projektová metoda.....	12
Nadstavbová část.....	12
Učební plán pro první stupeň.....	13
Učební plán pro 2.stupeň - úvod.....	15
Integrace předmětů v 6. - 9.post.ročníku.....	16
Učební plán pro 6. a 7. postupný ročník.....	17
Učební plán pro 8. a 9. postupný ročník.....	18
VI.Plánování učiva v průběhu školního roku.....	19
VII.Metody a formy práce.....	21
Katalog forem a metod práce.....	22
Poznámka k učebnicím.....	23
Zamyšlení.....	23
VIII.Programy.....	23
Výchova k zdravému životnímu stylu.....	23
Myšlenkové dovednosti(filozofie pro děti).....	25
Graf - vztahy mezi předměty v NŠ.....	29
Celková konstrukce osnov - schéma.....	30

IX. Vzdělávací obsahy základní části učebního plánu.....	31
Český jazyk v 1. - 9. postup. ročníku - úvod.....	31
kmenové učivo 1. - 9. postup. ročník.....	33
kmenové učivo - literární výchova 6.- 9. post. roč.....	41
Cizí jazyk.....	46
Matematika 1.- 9. postup. ročník.....	50
Prvouka 1. - 3. postup. ročník.....	57
Přírodověda 4. a 5. postup. ročník.....	60
Vlastivěda 4. a 5. postup. ročník.....	63
Dějepis 6. - 9. postup. ročník.....	65
Zeměpis 6. - 9. postup. ročník.....	69
Občanská a rodinná výchova 6. - 9. postup. ročník.....	71
Přírodopis 6. - 9. postup. ročník.....	74
Fyzika 7. - 9. postup. ročník.....	79
Chemie 8.- 9. postup. ročník.....	82
Poznávání přírody (integrováný předmět) 6. - 9. postup. ročník.....	84
Pracovní výchova 1. - 7. postup. ročník.....	90
Technika 8. a 9. postup. ročník.....	94
Hudební výchova 1. - 9. postup. ročník.....	97
Výtvarná výchova 1. 9. postup. ročník.....	103
Estetická výchova.....	109
Tělesná výchova 1. - 9. postup. ročník.....	110
X. Vzdělávací obsahy některých předmětů nadstavbové části.....	114
Cvičení z jazyka českého.....	115
Dramatická výchova.....	118
Komunikace.....	119
Cvičení z matematiky.....	120
Aplikovaná matematika.....	120
Výpočetní technika.....	121
Informatika, statistika, pravděpodobnost.....	122
Matematika v ekonomice a účetnictví.....	123
Seminář k regionální vlastivědě.....	124
Základy ručních prací.....	125
Výživa a příprava pokrmů.....	126
Šití a odívání.....	127
Bydlení a domácnost.....	128
Biologie.....	129
Praktika z fyziky.....	131
Praktika z chemie.....	133
Výtvarný seminář.....	134
Zdravotní tělesná výchova.....	135
Zájmové pohybové aktivity.....	135
Kurz sebeobrany.....	136
Ekologické praktikum.....	137
XI. Závěr.....	138
Seznam použité literatury.....	139
Doporučená literatura.....	140
Obsah.....	144